

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: B4106 Zemědělská specializace
Studijní obor: Biologie a ochrana zájmových organismů
Zadávací katedra: Katedra krajinného managementu
Vedoucí katedry: doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.

DIPLOMOVÁ PRÁCE

SOCIÁLNÍ KONTEXT CHOVU ZÁJMOVÝCH ZVÍŘAT

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Drahomíra Kušová

Autor: Bc. Michaela Maroušová

České Budějovice

2014

Prohlášení

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zemědělskou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáváním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum:

Podpis:.....

Michaela Maroušová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat především své školitelce, PhDr. Drahomíře Kušové. Byla pro mne nejen tou nejlepší vedoucí práce, jakou jsem si mohla přát, ale vždy mi i ochotně, trpělivě a s úsměvem pomohla a vedla mě k lepším výsledkům. Dále bych chtěla poděkovat celé své rodině. Bez které bych nikdy nemohla studovat na vysoké škole a bez podpory, které se mi od ní každý den dostává, bych asi jen stěží mohla napsat tuto práci. Zvláště dlužím velké díky své mamince, která při mně vždy stála a ochotně mi pomáhala počítat výsledky, děkuji Pavlovi a Luboškovi, kteří poslouchali televizi se sluchátky, abych měla klid na psaní, toho si opravdu vážím. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat všem respondentům za vyplnění dotazníku.

Michaela Maroušová

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá vybranými sociálními, psychologickými, ekonomickými a environmentálními aspekty chovu zájmových zvířat v lidské péči, chovaných jako tzv. domácí mazlíčci obecně a ve městě České Budějovice zvláště. Z dotazníkového šetření s občany města České Budějovice vyplývá, že alespoň jedno zájmové zvíře chová téměř každá oslovená domácnost. Na množství chovaných zájmových zvířat nebyl prokázán přílišný vliv vybraných socio-demografických aspektů. Lidé považují svá zájmová zvířata za členy rodiny a jsou ochotni podřizovat jim svůj každodenní život.

Klíčová slova: aspekty chovu; zájmová zvířata; domácí mazlíčci; případová studie; České Budějovice

Abstract

This master thesis engages in representative social, psychological, economic and environmental aspects of breeding pets in unprofessional homely way in the town of České Budějovice specifically, and in general as well. The sample survey that has been done in the town streets shows that at least each household breeds a pet. There was no excessive influence on the number of bred pets had been proved in the field of socio-demographic aspects. People consider their pets to be full family members and are willing to subordinate their lives to them.

Key words: breeding aspects; companion animals; pets; case study; České Budějovice

OBSAH

1	ÚVOD	8
2	CÍL PRÁCE	9
3	LITERÁRNÍ PŘEHLED	10
3.1	Vztah lidské civilizace k přírodě	10
3.2	Zájmové zvíře	10
3.3	Podle čeho si vybíráme zájmová zvířata	10
3.4	Důvody chovu zájmových zvířat	14
3.5	Humánně - animální interakce.....	14
3.5.1	Psychologický význam.....	14
3.5.2	Fyziologický význam	16
3.6	Zooterapie.....	17
3.6.1	Princip a historický vývoj	17
3.6.2	Dělení zooterapie	18
3.6.2.1	Dle zvířecího druhu	18
3.6.2.2	Dle metody.....	18
3.6.2.3	Dle formy	19
3.6.2.4	Dle účastníků terapie	19
3.6.2.5	Dle klientely.....	19
3.7	Chovatelský průmysl	19
3.7.1	Evropa	20
3.7.2	Evropská unie.....	21
3.7.3	Česká republika.....	21
3.8	Normativní aspekt chovu zvířat	22
3.9	Domestikace a význam chovu nejčastěji chovaných zájmových zvířat.....	23
3.9.1	Pes domácí (<i>Canis familiaris</i>).....	23
3.9.2	Kočka domácí (<i>Felis catus</i>)	23
3.9.3	Malí savci.....	24
3.9.3.1	Činčila (<i>Chinchilla</i> sp.).....	24
3.9.3.2	Fretka domácí (<i>Mustela putorius furo</i>).....	24
3.9.3.3	Králík domácí (<i>Oryctolagus domesticus</i>)	25
3.9.3.4	Křečci (čeleď <i>Muridae</i>)	26
3.9.3.5	Morče domácí (<i>Cavia porcellus</i>)	26

3.9.3.6	Myš domácí (<i>Mus musculus</i>)	27
3.9.3.7	Osmák degu (<i>Octodon degu</i>)	27
3.9.3.8	Pískomil mongolský (<i>Meriones unguiculatus</i>)	28
3.9.3.9	Potkan obecný (<i>Rattus norvegicus</i>)	28
3.9.4	Ptáci (<i>Aves</i>)	29
3.9.5	Akvariijní a terarijní druhy zvířat	29
3.9.5.1	Historie akvaristiky	29
3.9.5.2	Historie teraristiky	30
3.10	Negativní aspekty chovu zájmových zvířat	30
3.10.1	Introdukce	30
3.10.2	Pašeráctví	31
3.10.3	Welfare zvířat v zoobuticích	31
3.10.4	Přílišná vazba člověka ke zvířatům	32
3.11	Služby poskytované zájmovým zvířatům	33
3.11.1	Veterinární péče	33
3.11.2	Pojištění zájmových zvířat	33
3.11.3	Spotřebitelské úvěry k financování veterinární péče	34
3.11.4	Specializované obchody s potřebami pro zvířata	35
3.11.5	Salony pro psy a kočky	35
3.11.6	Hotely a penziony pro zvířata	35
3.11.7	Poradny v oblasti animální psychologie	35
3.11.8	Pohřební služby pro zvířata	36
4	METODIKA	37
4.1	Případová studie	37
4.1.1	Studium dokumentů a průzkum v terénu	37
4.1.2	Dotazníkové šetření	37
5	CHARAKTERISTIKA MODELOVÉ LOKALITY	39
5.1	České Budějovice	39
5.1.1	Obyvatelstvo	39
5.1.1.1	Počet obyvatel	39
5.1.1.2	Věková struktura obyvatel	39
5.1.1.3	Obydlené domy a byty	40
5.1.1.4	Domácnosti podle typu	40

5.1.1.5	Ekonomicky aktivní obyvatelé	41
5.1.1.6	Městské části a katastrální území.....	41
5.1.2	Služby poskytované zájmovým zvířatům	42
5.1.2.1	Veterinární péče.....	42
5.1.2.2	Pojištění zájmových zvířat.....	42
5.1.2.3	Specializované obchody	43
5.1.2.4	Salony pro psy a kočky.....	45
5.1.2.5	Hotely a penziony pro zvířata.....	47
6	VÝSLEDKY	48
6.1	Vliv socio-demografických aspektů na chovatelství zájmových zvířat	49
6.2	Vztah respondentů k hospodářským zvířatům	61
6.3	Druhy chovaných zájmových zvířat.....	63
6.4	Citový vztah respondentů k zájmovým zvířatům.....	65
6.5	Přínos zájmových zvířat	72
6.6	Služby v oblasti zájmových zvířat.....	75
6.7	Finanční aspekty chovatelství.....	79
6.8	Vlastní názor respondentů na chov zájmových zvířat ve městě.....	83
6.9	Modelový respondent	85
7	DISKUSE	87
8	ZÁVĚR.....	89
9	PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY.....	91
10	PŘÍLOHY	98

1 ÚVOD

Člověk již od pradávna žil v souladu s přírodou a tedy i se zvířaty, která ovšem zprvu sloužila zejména pro obživu. Později, s rostoucím nárůstem civilizace a stavbou měst se toto spojení vytratilo. Dnešní městský člověk však cítí silnou potřebu spojení s přírodou i zvířaty. Chov zvířat ve městech je obrovský fenomén. Zájmová zvířata chovaná jako domácí mazlíčci sice mají pro člověka zcela odlišnou roli, než měla zvířata chovaná před desítkami tisíců let našimi předky, ale přesto neodmyslitelně patří do našich životů.

Statistické údaje říkají, že nějaké zájmové zvíře chová každá druhá evropská domácnost. V České republice chová psa nebo kočku tři miliony, z celkových čtyřech a půl milionů domácností. Do těchto odhadů však nejsou započítány ještě další stovky tisíc zájmových organismů, jako jsou ptáci, drobní savci, plazi nebo ryby.

Na vysoké množství chovaných zájmových zvířat ve městech reagují podnikatelské firmy celého světa. Chovatelům jsou každý den nabízeny stovky služeb týkající se domácích mazlíčků. Od chovatelských stanic, které šlechtí nejrůznější rasy mnoha druhů zvířat (tak, aby odpovídala tzv. vhodnému modelu zvířete chovaného ve městě), až po chovatelské potřeby, veterinární ošetřovny, zvířecí salony krásy, pohřební služby, pojištění a úvěry na úhrady spojené se zvířaty.

Chov zájmových zvířat má svůj význam i v oblasti zdravotního stavu chovatelů. Každý den probíhá ve světě bezpočet výzkumů prokazujících, že zvířata výrazně ovlivňují psychickou i fyzickou kondici lidí. Kupříkladu lidé chovající psa (nejčastěji chované zájmové zvíře) trpí méně často rizikem infarktu nebo kolapsu ze stresu oproti lidem, kteří nemají žádné zájmové zvíře.

V neposlední řadě je však potřeba brát na zřetel, že chov zájmových zvířat má i své negativní aspekty, jako jsou například introdukce invazních druhů do přírody, pašeráctví nebo znečišťování městského prostoru exkrementy psů.

2 CÍL PRÁCE

Diplomová práce se pokouší zdokumentovat problematiku sociálních, psychologických, ekonomických a environmentálních aspektů chovu zájmových zvířat v městském prostoru a ve městě České Budějovice pak zvlášť.

Její přínosem je pokus o interdisciplinární průzkum problematiky zájmových zvířat. Jako volné navázání na bakalářskou práci, která se zabývala prevalencí kryptosporidiových infekcí zájmových zvířat (Maroušová, 2012) se diplomová práce tentokrát zaměřuje na prozkoumání a deskripci sociálního kontextu chovatelství zájmových zvířat, které je v současnosti na vzestupu.

Komplexní popis problematiky chovu zájmových zvířat ve městech je velice málo probádán a zachycen v odborné literatuře. Úkolem této diplomové práce má být díky propojení biologických a sociologických znalostí přispět k aktuálnímu zachycení této problematiky. Výstupem by mohl být objektivní pohled užitečný chovatelům a podnikatelům v oboru, ale například i městu České Budějovice.

Cíl diplomové práce bude dosažen v několika krocích. Zprvu se práce zaměří na rozklíčování základních pojmů charakterizujících sociální kontext chovu zájmových zvířat. Poté v detailu případové studie Českých Budějovic objasní, zda teoretické poznatky platí i pro toto město. Zda kupříkladu platí i pro České Budějovice, že zde každá druhá domácnost chová nějaké zájmové zvíře.

3 LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 Vztah lidské civilizace k přírodě

První člověk (*Homo habilis*) žil v pevném souladu s přírodou. Postupně se naučil pěstovat kulturní plodiny a začal zdomácňovat divoká zvířata, tím se výrazně zlepšil celý jeho jídelníček a z malých skupin osadníků se stala větší společenství až nakonec celá města a dnes již velkoměsta, která jsou zcela závislá na této živočišné a rostlinné produkci. Dnes si jen těžko lze představit život bez množství masa, mléka, vajec, kožešin a dalších živočišných produktů. S rozšiřujícím se budováním betonových měst razantně ubývá spojení člověka s živou přírodou až do té míry, jak to známe dnes, ale člověk a celá lidská civilizace jsou biologickou součástí jsoucna, celá evoluce je ovlivňována biologickou realitou. Životní pole člověka se skládá z biologického, mentálního a sociálního pole. Je tedy zřejmé, že člověk žijící ve městě hledá způsoby, jak by se nejvíce mohl přiblížit biologické složce prostředí. O tom svědčí i miliony zájmových zvířat, která lidé ve městech chovají. Na tom, že člověk podvědomě nutně potřebuje kontakt se zvířaty je pak vystaven i mnohý obchodní průmysl, ať už se jedná o firmy, které poskytují služby pro zájmová zvířata, ale i výrobci hraček, potřeb pro děti, média a celý reklamní průmysl (Kruse, 2000; Veselovský, 2000; Sak a Kolesárová, 2012).

3.2 Zájmové zvíře

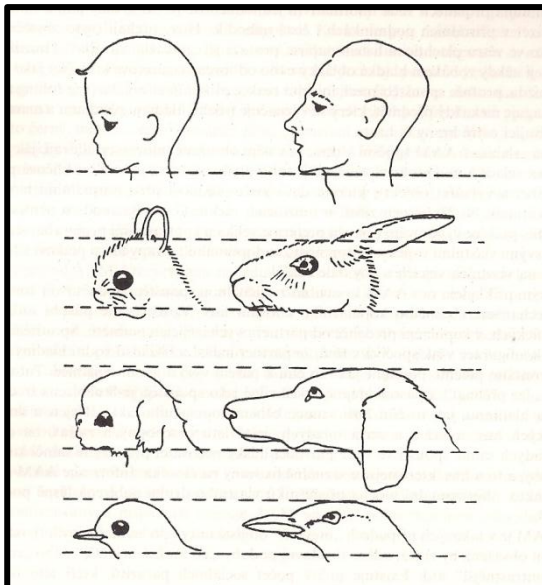
Celá řada odborné literatury a s ní i valná většina laické společnosti používají termín domácí mazlíček (anglicky: pet) pro označení zájmového zvířete, které je v zákoně definováno jako: „*Zvíře, u kterého hospodářský efekt není hlavním účelem chovu, a to buď chované v prostorách k tomu určených, nebo v domácnosti, jehož chov slouží především zájmové činnosti člověka, nebo zvíře sloužící člověku jako jeho společník*“ (Česko, 2008; Maroušová, 2012).

3.3 Podle čeho si vybíráme zájmová zvířata

Vztah člověka ke zvířatům a obliba jednotlivých druhů se neřídí, jak by se na první pohled zdálo, rozumem, ale vychází z evoluční psychologie. Konrad Lorenz již v roce 1942 popsal dětské schéma člověka. Mateřské reakce všech rodičů (u lidí i zvířat) jsou ovlivňovány řadou konfiguračních znaků. Mezi tyto znaky patří vysoké oblé čelo, větší mozková část lebky nad obličejovou, velké oči, oblé lícní partie,

krátké tlusté končetiny a oblý tělesný rámec (obrázek 1). V pohybových znacích jsou to ještě lokomoční neobratnost a ataxie (Lorenz, 1993; Veselovský, 2000).

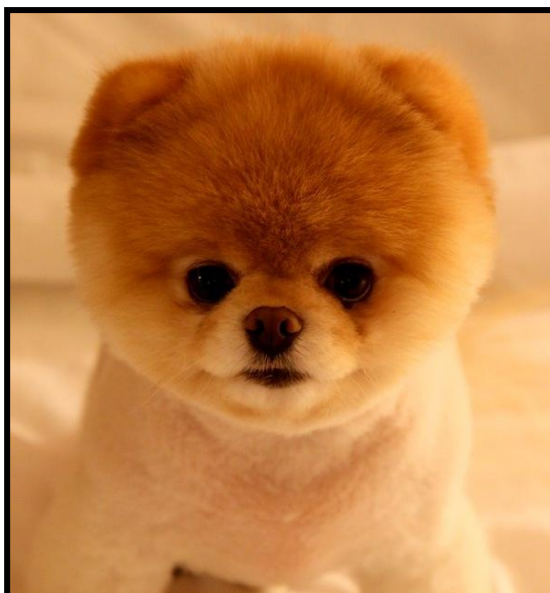
Obrázek 1. Schéma spouštění pečovatelské reakce. Vlevo: juvenilní znaky vyvolávající něžnost. Vpravo: znaky adultních jedinců, které pečovatelské reakce nespouštějí.

Zdroj: Lorenz (1993)

Tyto znaky v nás vzbuzují pocit roztomilosti, ochrannosti a touhy pečovat o potomky. Stejně tak jako nám připadá roztomilé malé dítě, které nemá koordinované pohyby a poprvé se naučilo chodit, připadá nám roztomilý i např. jezevčík, který při změně kroku z klusu do cvalu není schopen udržet směr a má v této fázi velice podobné nekoordinované pohyby jako dítě. Jako roztomilá tedy člověk vnímá ta zvířata, která vykazují alespoň jeden z výše uvedených znaků. Díky tomu člověk záměrně šlechtí plemena zájmových zvířat s kulatou hlavou, krátkým čenichem nebo velikými očima. Jako příklad lze uvést čivavy s velkými očima, skotské klapouché kočky s kulatou hlavou, jejíž tvar ještě zvýrazňují malé uši nebo plemeno psů pomeranian (obrázek 2), jejichž krátký čenich, krátké končetiny a kulatý tvar hlavy v nás vzbuzují potřeby dětského schématu v plném rozsahu (Lorenz, 1993; Veselovský, 2000).

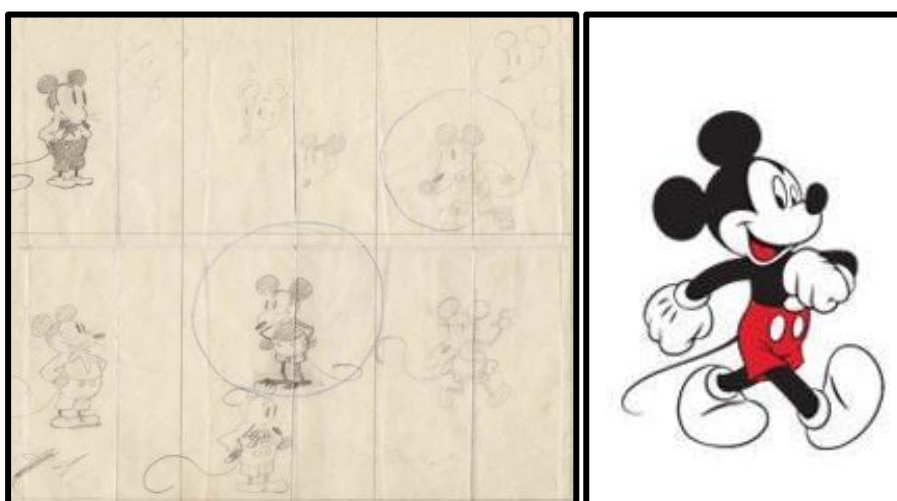
Obrázek 2. Štěně plemene pomeranian.

Zdroj: Brzobohatá (2013)

Tvůrci pohádkových kreslených postav i celý reklamní průmysl propagující dětské hračky a výbavu využívají našeho vrozeného vzorce chování dětského schématu. Nejznámějším příkladem je myšák Mickey Mouse (obrázek 3), v evoluci vzhledu této postavičky došlo ke zvětšení hlavy a očí, původně tenké končetiny byly překresleny na baculaté. Tento vývoj Mickey prodělal proto, že dokud Disney kreslil zvířata podobně, jak vypadají v reálném životě, nikoho jimi nezaujal. Až Mickeyho antropomorfní, juvenilní znaky nám připadají krásné a roztomilé (Veselovský, 2000).

Obrázek 3. Mickey Mouse - původní kresba z roku 1928 a jeho současná podoba.

Zdroj: Walt Disney Family Museum (2013)

Dalším důvodem, proč nám některá zvířata připadají hezčí než jiná, jsou znaky dědičnosti a projevy zdravotního stavu našich dětí. Deformace jednotlivých orgánů, zakrnělé části těla nebo asymetrie naznačují vrozenou vadu jedince. Pokud má dítě např. zřetelně zdeformovaný obličej, tak z evolučního hlediska vykazuje známky slabého jedince neschopného přežít. Stejně tak, vidíme-li např. hvězdonosého krtka, podvědomě přirovnáváme jeho čenich k nosu lidí a usuzujeme, že je nehezký. Vrozené instinkty člověku říkají, že se jedná o jedince s genetickou vadou. I další živočichové nesou rysy, kterým by se člověk chtěl vyhnout. Pigmentové skvrny, kožní vyrůstky, mastná pleť nebo nedokonalý tělní povrch instinktivně naznačují špatný zdravotní stav. Proto např. bezsrstá zvířata připadají mnoha lidem odpudivá. Dalším aspektem při hodnocení oblíbenosti jednotlivých zvířecích druhů jsou i antropomorfní znaky jako např. mimika obličeje, schopnost vzpřímené polohy těla, bioptické vidění s očima posazenými do přední části lebky, končetiny mající tvar lidské ruky a většina vlastností chování primátů, tedy každá vlastnost zvířete, která připomíná vlastnosti lidské. Z tohoto hlediska patří mezi poměrně oblíbená zvířata papoušci, kteří si potravu do zobáku podávají končetinami. Psi, nejrozšířenější domácí mazlíčci pohybující se pouze v horizontální rovině jsou tedy často polidšťováni tím, že je učíme panáčkovat. Žáby mají končetiny ve tvaru dětské ruky a svou celkovou konstitucí připomínají karikatury lidí. Kočky mají oči usazené v obličejové části hlavy. Mezi méně atraktivní skupiny zvířat patří tedy ta, u kterých nelze ani šlechtěním ani výchovou vyvolat lidské vlastnosti (Veselovský, 2000; Komárek, 2012).

Svou roli při výběru zvířete hraje i věk člověka. Malé děti mají v oblibě spíše velká zvířata, větší děti naopak ta malá. Tento fakt pramení z toho, že malé děti vyhledávají ochranu u svých rodičů, tudíž i velké zvíře berou jako svého ochránce. Větší děti už pak nepotřebují ochránce, ale samy se chtějí stát ochraňujícími rodiči, proto vyhledávají spíše malá zvířata, o které by se mohly starat (Veselovský, 2000).

Mezi nejméně oblíbená zvířata patří, jak již bylo řečeno, na prvním místě hadi a hned po nich pavouci. Tuto neoblubu člověk převzal zřejmě od svých nejbližších příbuzných primátů, kteří se střetu s hady silně vyhýbají. Obliba jednotlivých druhů zvířat má však i kulturní kontext. Co si pod pojmem domácí mazlíček mohou představovat Evropané, může například odporovat představám Indů

a naopak. Chov zájmových zvířat se řídí i trendy ve společnosti a společenským bontonem. (Veselovský, 2000; Komárek, 2012).

3.4 Důvody chovu zájmových zvířat

Problematice vztahu lidí a zvířat se věda věnuje až posledních třicet let, ačkoliv se jedná o již desítky tisíc let dlouhé spojení. Lidé považují zájmová zvířata chovaná jako domácí mazlíčky za členy své rodiny, dovolují jim sdílet společně byt či dům, vychovávají je jako své děti. Starají se o ně s největší možnou láskou a smrt svého zvířete nesou velice těžko. Chovat domácího mazlíčka má nespočet výhod - zájmová zvířata prospívají zdraví, psychice, zlepšují kvalitu života. Poskytují nám doprovod, lásku a ochranu. Mohou se stát kamarády i partnery a mezi člověkem a zvířetem se tak tvoří jedinečné vazby. Péče o domácího mazlíčka pomáhá nejen dětem rozvíjet empatii, začlenit se lépe do kolektivu, naučit se altruistickému a nenásilnému chování. Pro seniory je zvíře obzvláště důležitým společníkem, zejména v době, kdy člověk přijde o životního partnera. Pro lidi v produktivním věku jsou pak zájmová zvířata důležitá zejména tím, že pomáhají odbourat stres a pocity úzkosti v dnešním nejistém a napjatém světě. Silné pouto mezi lidmi a zvířaty v zájmovém chovu je vzájemně prospěšné. V běžném životě si lze tohoto aspektu všimnout především při pohledu na děti hrající si se psem nebo kočkou, či při pohledu na seniora, který se těší z přítomnosti nějakého zvířete. V posledních letech je vědeckými výzkumy stále častěji dokazováno, že chov zájmových zvířat je pro nás přínosnější, než si vůbec můžeme v každodenním životě uvědomit. Avšak chov zájmových zvířat nemusí vyhovovat ve vyjmenovaných směrech všem lidem. Někteří jedinci si mohou naplnit potřebu pozornosti i jiným způsobem. Někdo má se zvířetem například dřívější špatnou zkušenost či jeho kontakt se zvířetem omezují praktické důvody (Kruse, 2000; Odendaal, 2007; Fediaf, 2013; Iahaio, 2014).

3.5 Humánně - animální interakce

3.5.1 Psychologický význam

Domácí mazlíčci hrají klíčovou roli v každém stupni vývoje člověka.

V dětech zájmová zvířata podporují smysl pro odpovědnost, starostlivost a komunikaci. Vztah dětí a jejich zvířat je doprovázen silnou mírou důvěry a přátelství a dítě je pak tímto vztahem „poznámeno“ celý život. Z výzkumů vztahu mezi dětmi a psy bylo prokázáno, že tato zvířata silně ovlivňují jejich sociální chování.

Tento fakt se projevuje zejména u týraných a zneužívaných dětí, které se chodí ke zvířeti schovat před nepříjemnou realitou svého života a často svému zvířeti řeknou to, co by dospělému nikdy nesdělily (Martin a Farnum, 2002; Fediaf, 2013).

Pro dospělého člověka mají zájmová zvířata ještě další nový význam. Robins a kol. (1991) uvádějí, že díky psům navazují lidé nové kontakty. V dnešní době internetu a sociálních sítí se člověk jen tak jdoucí po ulici pouze zřídka zastaví, aby se pustil do konverzace s cizími lidmi. Ovšem pes je tématem tzv. bezpečné konverzace a umožňuje tím svému pánovi navázat nové kontakty. Harvey (2013) uvádí, že takovéto procházky jsou dobré zejména pro muže. Ti totiž hůře navazují sociální kontakty a domácí mazlíčci jsou pro ně „sociálními katalyzátory“. Jedním z dalších významů zájmových zvířat pro člověka v produktivním věku je ten, že nahrazují chybějící vztahy a pomáhají předcházet pocitu osamělosti. Například zde v České republice si nějaké zvíře pořizují nejčastěji lidé po pětačtyřicítce - v období, kdy už děti nepotřebují péči svých rodičů a ti pak zůstávají doma sami. Psi a kočky poskytují nejvíce přímé vyjádření lásky a vřelosti. Péče o ptáky a ryby napomáhá zapomínat na problémy, podporuje sebevědomí a sebeúctu (Fediaf, 2013; Harvey, 2013). Brooks a kol. (2013) uvádějí, že chovatelství alespoň jednoho zájmového zvířete přináší zejména lidem s trvalými zdravotními potížemi emoční a biografickou pomoc - zvládnání emocí a zvýšení pocitu vlastní identity, ale i pomoc při zvládnání každodenních činností spojených s nemocí a to jak v domácím, tak i v komunitním prostředí.

V oblasti geriatricke mají domácí mazlíčci snad největší význam. Chov zájmového zvířete má mnoho kladných vlivů nejen na psychický, ale i na fyzický stav seniorů. Jako modelové zvíře výzkumů zabývajících se touto problematikou byl použit pes domácí, který umožňuje chovateli, aby za zvíře přebíral zodpovědnost, staral se o něj a tím si zvýšil sebevědomí a současně pocit užitečnosti, o který často lidé v důchodovém věku přicházejí. Dále chovateli zvyšuje pocit bezpečí, zmírňuje pocit osamění, pomáhá zvládat žal po ztrátě životního partnera. Pravidelné krmení a venčení udává denní rytmus, který je pro seniory zejména důležitý k tomu, aby měli nějaké životní jistoty. Pes je věrným společníkem, rád se mazlí, hraje si a tím nahrazuje chybějící kontakt člověka s ostatními lidmi, odvádí pozornost chovatele, který pak nepřemýšlí nostalgicky nebo depresivně (Fediaf, 2013; Iahaio, 2014).

3.5.2 Fyziologický význam

Chovatelství nějakého zájmového zvířete ovlivňuje celou řadu fyziologických pochodů.

Kardiovaskulární činnost - Výzkum vlivu zvířat na srdeční rytmicitu probíhá již více než 30 let. Některé výzkumy ukazují, že chovatelé zvířat žijí déle oproti lidem, kteří žádné zvíře nemají, protože mají statisticky mnohem méně infarktů. Americká kardiologická asociace vydala závěry, že zvířata obecně a zejména psi, mohou pomoci proti kardiovaskulárním rizikům. Taktéž hypertenze je jednou z hlavních příčin srdečních a mozkových příhod. I v tomto směru probíhá řada výzkumů, které ukazují, že vlastníci domácích mazlíčků trpí hypertenzí mnohem méně oproti lidem bez zvířat (Brooks a kol., 2013; Harvey, 2013).

Stres - Mezi fyziologické pochody lze zařadit i stres. Lékaři porovnávali stresové reakce u chovatelů domácích mazlíčků a u lidí, kteří zájmová zvířata nechovají a došli k výsledkům, že chov zájmových zvířat vede k poklesu napětí a snížení stresu. Nejlépe takto psychiku ovlivňují psi, po nich kočky, ryby a hadi (Harvey, 2013).

Zlepšení fyzické kondice - Pravidelné vycházky se psem do parku nebo do volné přírody pozitivně ovlivňují pohybový aparát, činnost srdce a plic. Celkové zlepšení fyzické kondice taktéž napomáhá boji proti obezitě (Zeltzman a Johnson, 2011; Iahaio, 2014). Další výzkumy ukazují, že zejména psi, a to spíše u mužů než u žen, snižují hladinu cholesterolu (Harvey, 2013).

Koncentrace hormonů - Dotyk lidské ruky na zvířecí srst výrazně ovlivňuje i koncentraci některých hormonů. Už po třech minutách hlazení klesá hladina takzvaného stresového hormonu kortizolu a stoupá hladina oxytocinu přezdívaného hormon štěstí. Vylučování obou hormonů se děje nejen u člověka, ale i u hlazeného zvířete (Iahaio, 2014)

Oxytocin je hormon polypeptidové povahy, který je syntetizován hypotalamem a sekretován neurohypofýzou. Jeho neurony zabíhají do mnoha oblastí mozku (*hypotalamus, amygdala, hippocampus, septum, locus coeruleus, raphe nuclei*). Oxytocin má mnoho funkcí a stejně tak jako jeho neurony zabíhají do různých oblastí mozku, tak i hormon svou povahou ovlivňuje celou řadu pochodů

v organismu. Jedním z těchto vlivů je působení na ta centra v mozku, která řídí emoční projevy. Podporuje intenzivní vztahy mezi rodiči a potomky a zvyšuje touhu po péčování. Stimuluje pocit radosti v průběhu tělesného kontaktu (Odendaal, 2007).

Hormon kortizol je sekretován kůrou nadledvin (*zona fasciculata*). Tato sekrece je kontrolována adrenokortikotropním hormonem. Jeho syntéza probíhá z cholesterolu. Kortizol se uplatňuje v metabolických pochodech spojených se stresem, jeho hladina v krvi úměrně stoupá v závislosti na množství stresové reakce v organismu (Odendaal, 2007; Aluru a Vijayan, 2009).

3.6 Zooterapie

Pojmem zooterapie rozumíme pozitivní a léčebné působení zvířete na člověka. Jedná se o velice širokou vědní disciplínu, která má základy zejména ve všeobecné i speciální pedagogice, psychologii, psychiatrii, sociologii, gerontologii, gerontopsychiatrii, ve výzkumu socializace, v humánní a veterinární medicíně i v mnohých dalších oborech. Zooterapií tedy není pouze využívání zvířat ke konkrétním léčebným účelům, ale je to i chov zájmových zvířat jako hobby a chov domácích mazlíčků. Můžeme tedy říci, že každý, kdo chová nějaké zvíře, sám na sobě aplikuje léčbu pomocí zvířat (Nerandžič, 2006; Freeman, 2007; Lacinová, 2007). Takovýto vliv zooterapie byl již popsán v subkapitole číslo 3.5, proto bude text v této části práce zaměřen čistě na tu část zooterapie, která používá zvířata ke konkrétním léčebným účelům.

3.6.1 Princip a historický vývoj

Využívání zvířat pro pomoc lidem má stejně starou historii jako samotná domestikace. Jednotlivé domestikované druhy zvířat hrály v životě člověka vždy roli pomocnou i společenskou. Díky těsnému soužití zvířat a lidí člověk brzy poznal, že zvířata může používat i k léčebným účelům. Základním principem tohoto léčebného působení je, že zvíře jakožto živý organismus je bioenergetickým zdrojem, který podporuje samoléčebné mechanismy jiného organismu. Tento princip je u lidí umocněn ještě psychologickými účinky zvířat na člověka, zejména jejich antistresovými a antidepresivními mechanismy (Lacinová, 2007).

Cílené terapeutické nasazování zvířat bylo historicky známé po celém světě. Pro tělesně postižené již od 8. století v Belgii, v ústavech pro mentálně postižené od

18. století v Anglii, v centrech pro epileptiky od 19. století v Německu a používání psů v nemocnicích jako tzv. kamarádů při hrách od roku 1919 v USA (Lacinová, 2007).

Zkoumáním interakcí mezi lidmi a zvířaty a významem zooterapie se dnes zabývá mnoho organizací po celém světě. Ze základních organizací zastřešujících zooterapii v České republice lze jmenovat např. Asociaci zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům, která je od roku 1995 členem asociace IAHAIO [International Association of Human-Animal Interaction Organisations]. Dále pak Českou hiporehabilitační společnost, Canisterapeutickou asociaci, nadaci Delta Society nebo European Society for Animal Assisted Therapy (Tichá, 2007).

3.6.2 Dělení zooterapie

Podle Freemanové (2007) zooterapii dělíme podle druhu zvířete, metody a formy, jakou se provádí, počtu účastníků a složení cílové skupiny.

3.6.2.1 Dle zvířecího druhu

Nejčastěji užívanými zvířaty jsou koně (hiporehabilitace), psi (canisterapie), kočky (felinoterapie), delfini (delfinoterapie), lamy (lamaterapie), ptáci (ornitoterapie), hmyz (insektoterapie), malá domácí zvířata, hospodářská zvířata, volně žijící zvířata, exotická zvířata v zoologických zahradách atd.

3.6.2.2 Dle metody

AAA [Animal Assisted Activities] tzv. aktivity za pomoci zvířat. Jedná se o přirozený kontakt mezi člověkem a zvířetem, díky kterému se zlepšuje kvalita života a rozvíjí se sociální dovednosti klienta.

AAT [Animal Assisted Therapy] tzv. terapie za pomoci zvířat. Při této formě terapie je navozen cílený kontakt mezi člověkem a zvířetem, díky kterému se zlepšuje psychický nebo fyzický stav klienta.

AAE [Animal Assisted Education] tzv. vzdělávání za pomoci zvířat. Přirozený nebo cílený kontakt člověka se zvířetem zlepšuje výchovu, vzdělávání nebo sociální dovednosti klienta.

AACR [Animal Assisted Crisis response] tzv. krizová intervence za pomoci zvířat. Při této terapii se jedná o přirozený i cílený kontakt zvířete a člověka, který se ocitl v krizové situaci a zvíře pomáhá zlepšit jeho psychický nebo fyzický stav.

3.6.2.3 Dle formy

Formami zooterapie využívanými v rámci AAA, AAT nebo AAE jsou: návštěvní program, jednorázové aktivity, pobytový program, rezidentní program, ambulantní program, program péče o zvíře a zooterapie s asistenčním zvířetem. V rámci AACR je používána forma zásahu krizové intervence.

3.6.2.4 Dle účastníků terapie

V tomto bodě lze zooterapii dělit z hlediska způsobu práce na samostatnou práci terapeuta a spolupráci více zooterapeutických týmů.

Pracovní jednotky mohou být složeny ze zvířete, terapeuta a klienta nebo ze zvířete, terapeuta, klienta a pomocného personálu.

Terapie může být používána s jedním i více zvířaty, a to individuálně s jedním klientem nebo skupinově.

3.6.2.5 Dle klientely

Důležitým kritériem při zooterapii je analýza cílové skupiny (dle věku, pohlaví, diagnózy apod.), analýza zdravotního stavu klienta (dočasně nemocný, zdravotně postižený, dlouhodobě nemocný, umírající apod.) a analýza sociálních vazeb a dynamiky prostředí (izolovaný, osamělý, v zařízení, v azylovém prostředí, v ohrožení apod.).

3.7 Chovatelský průmysl

Chov zájmových zvířat je všudypřítomný fenomén. Zvířata v našich obydlích již dávno neplní funkci užitkovou, ale stala se náhradou našich sociálních vazeb. V Evropě je chováno přes 271 milionů zájmových zvířat a jejich počet stále stoupá (Fediaf, 2012). Lidé chovají nejrůznější druhy, poddruhy a varianty zájmových zvířat (tabulka 1), takže počet zájmových zvířat chovaných v domácnostech je pravděpodobně ještě mnohem vyšší než se uvádí v průzkumech. Spektrum chovaných zvířat sahá doslova od A až do Z, tedy např. od andulek vlnkovaných (*Melopsittacus undulatus*), přes bezobratlá, hospodářská a exotická zvířata, až po

tygra (v České republice je jich formou domácích mazlíčků chováno 150 jedinců) nebo žirafu (*Giraffa camelopardalis*) (Plesník, 2012). Neexistují žádné přesné statistiky, kolik a jakých přesně zvířat se v domácnostech chová. Pro účely této práce proto budou využita zejména data Evropské federace výrobců krmiv pro zájmová zvířata FEDIAF [The European Pet Food Industry Federation], která výzkumy na toto téma provádí.

Tabulka 1. Počet druhů zvířat chovaných v Evropě jako domácí mazlíčci.

skupina	počet druhů
savci	400
ptáci	1000
obojživelníci a plazi	2 000
ryby	2 000
bezobratlí	1 500

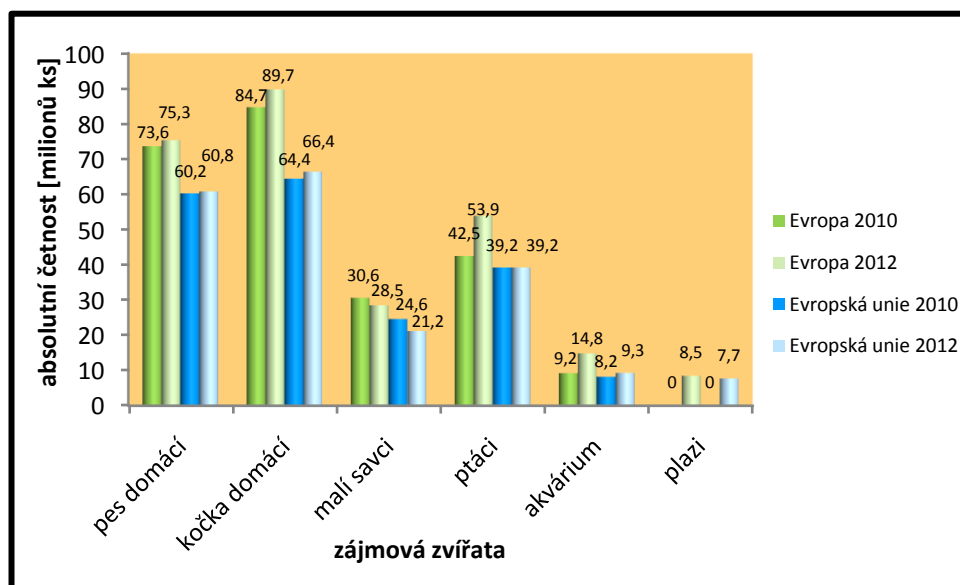
Zdroj: Plesník (2012). Upraveno autorem.

3.7.1 Evropa

V Evropě počet zájmových zvířat stále narůstá. Zatímco v roce 2010 bylo chováno na celém kontinentu 241 milionů domácích mazlíčků, v roce 2012 to bylo již o 30 milionů zvířat více (graf 1). Avšak tyto hodnoty nejsou zcela přesné, neboť v roce 2010 nebyli do průzkumu zahrnuti plazi a v žádném roce pak nikdo nepočítal, kolik se chová bezobratlých živočichů. Do průzkumů také nejsou zahrnuty všechny druhy chovaných zájmových zvířat, ale pouze výběr některých. Takovéto množství domácích mazlíčků pak ovlivňuje i celou řadu odvětví, jako jsou např. produkce filmů, hračkářství a samozřejmě výrobci krmiv a chovatelských potřeb. Více než 60 000 specializovaných velkoobchodů zásobuje průmysl výrobců krmiv (650 továren na krmiva), průmysl s doplňkovým zbožím pro chovatele, výstavy, redakce tisku se zvířecí problematikou, chovatele, organizace zabývajícími se welfare, dopravce apod. Pracovní příležitost ve všech těchto odvětvích se nabízí 550 000 Evropanům. Veterinární péči zajišťuje 200 000 veterinárních lékařů. Alespoň jednoho domácího mazlíčka chová 72 milionů domácností, které ročně utratí za krmiva 13,8 bilionů euro (při spotřebě 8,5 milionů tun krmiva) a 11 bilionů euro za

služby poskytované zájmovým zvířatům (služby chovatelů a chovatelských stanic, kynologický výcvik, doplňky, péče, veterinární lékaři, pojištění, medikamenty, vakcinace apod.). Nejoblíbenějšími zájmovými zvířaty jsou psi a kočky, které si drží v Evropě své prvenství s bezmála 90 miliony chovaných jedinců (Fediaf, 2012).

Graf 1. Populace zájmových zvířat v Evropě a v Evropské unii v letech 2010 a 2012.

Zdroj: Fediaf (2010, 2012). Upraveno autorem.

3.7.2 Evropská unie

Počty chovaných zájmových zvířat v Evropské unii korelují s počty uváděnými pro celou Evropu (graf 1). Počet domácích mazlíčků se zde pohybuje okolo 200 milionů jedinců včetně 9 387 000 akvárií. Nějaké zájmové zvíře zde tedy odhadem chová každá druhá domácnost. I v Evropské unii je neoblíbenějším domácím mazlíčkem kočka domácí, chová se jich zde 66 milionů, čímž o 5 milionů převyšují počet psů (Fediaf, 2012; Plesník, 2012).

3.7.3 Česká republika

V České republice je 3 594 000 domácích mazlíčků (bez bezobratlých živočichů, vč. 55 000 akvárií) chovaných ve 4 375 000 domácnostech. Alespoň jedno zájmové zvíře chová každá druhá domácnost. U obyvatel žijících ve městech, v rodinných domech se zvíře objevuje až v 70 % domácností. Na každého obyvatele v České republice připadají průměrem tři domácí mazlíčci. Skutečný stav v domácnostech je ale rozdílný. Některé domácnosti nechovají žádné zájmové zvíře, naopak zcela běžným jevem v domácnostech je chov dvou i více zájmových zvířat

najednou. Do této statistiky pak opět nejsou počítána všechna skutečně chovaná zvířata, neboť mnoho chovatelů zvířata „nepřizná“ nebo je nezaregistruje. Své prvenství v rámci oblíbenosti si zde drží psi domácí, kterých je zde o 1 milion více než koček (tabulka 2). Češi utratí ročně nejvíce za krmivo a veterinární služby a o něco méně pak za chovatelské potřeby (Hrdlička a Bratršovská, 2006; Fediaf, 2012; Plesník, 2012; Vavroň, 2012). Podle Němce (2010) částky pouze za krmivo pro psy a kočky tvořily v České republice více než 5 miliard korun. Za rok je zde spotřebováno 80 000 tun krmiva pro psy a více než 8 000 tun krmiva pro kočky. Finanční náhled na útraty spojené s vybranými službami pro zájmová zvířata a veterinářství je uveden v subkapitole 3.11.

Tabulka 2. Počet chovaných zájmových zvířat v České republice.

zájmová zvířata	počet chovaných jedinců	počet domácností v ČR	chovaní jedinci [%]
pes domácí	2 200 000	4 375 000	50,3
kočka domácí	1 100 000		25,1
malí savci	164 000		3,7
ptáci	70 000		1,6
akvárium	55 000		1,3
plazi	5 000		0,1

Zdroj: Fediaf (2012), Český statistický úřad (20133). Upraveno autorem.

3.8 Normativní aspekt chovu zvířat

O tom, že fenomén chovu zájmových zvířat má obrovský dopad na každodenní život všech obyvatel, mohou svědčit i změny v zákonech. Podle zákona č. 40/1964 Sb. byla zvířata považována za movitou věc. Toto normativní hledisko platilo téměř 50 let až do roku 2012, kdy byl vydán nový občanský zákoník (platný od 1. 1. 2014), který starý zákon mění a udává, že zvířata již věci nejsou: „*Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze*“ (Eliáš a Svatoš, 2012). Tato změna legislativy naznačuje, že speciesismus, který je velice častým jevem lidí vůči zvířatům (Veselovský, 2000) je zpozvolna na ústupu a většina obyvatel by tak časem mohla vůči nim zaujmout kladný postoj, vyjádřený nejen normativní, ale i morální úctou.

3.9 Domestikace a význam chovu nejčastěji chovaných zájmových zvířat

Počátky domestikace zvířat v Evropě se datují již do doby před 16 000 lety, kdy člověk nejprve choval zvířata pro svou obživu. S postupem času si tato zvířata šlechtil na stále produktivnější plemena. Z mnohých těchto zdomácnělých živočichů se však stala zájmová zvířata, z nejvýznamnějších lze uvést psy, kočky a koně. Další zájmová zvířata nám nahrazují v lidských sídlech chybějící přírodu reprezentovanou ptáky, akvariijními nebo terarijními druhy zvířat (Veselovský, 2000).

3.9.1 Pes domácí (*Canis familiaris*)

Historie chovu nejvíce populárního druhu zájmového zvířete - psa domácího - spadá do doby 12 000 až 10 000 let př. n. l., kdy si člověk začal ochočovat vlky. Od té doby nám pes dělá společníka, chrání nás i naše okolí, využíváme ho k nejrůznějším pracím, jako je např. tahání sněžných saní, vodění slepců, hledání obětí živelných katastrof, vyhledávání lanýžů, k objevování drog na hraničních přechodech, ale dokonce i k sběru vajec na severoevropském kontinentu bez toho, aniž by poškodil tenkou skořápku. V polopouštích Austrálie využívají domorodci psy jako jakési termoláhve, v noci, když spadne teplota mnohdy i pod bod mrazu, pes předává své tělesné teplo člověku a dalo by se říct, že jej doslova udržuje naživu. Psi hráli svou úlohu i ve válkách. Egypťští faraonové, Asyrští králové, ale i Staří Galové posílali obrněné dogy do boje a ty pak ostrými bodci na svých obojcích páraly nohy koním. Tato úloha psa se bohužel do jisté formy uchovala dodnes a to v podobě bojových psích zápasů. Žádné jiné zvíře člověk nepřetvořil k obrazu svému tolik jako psa. Existují stovky vyšlechtěných plemen od miniaturních čivav až po obří německé dogy a každým rokem je do databáze FCI [Fédération Cynologique Internationale] zařazováno další nové plemeno. Šlechtění má však v mnohých případech i negativní zdravotní dopady. S prodlužováním těla narůstá riziko poškození páteře, se zkracováním čenichu pak respirační potíže (Veselovský, 2000; Koler-Matznick, 2002; Morey, 2010; Fédération Cynologique Internationale, 2012).

3.9.2 Kočka domácí (*Felis catus*)

Domestikace druhého nejčastěji chovaného zájmového zvířete - kočky domácí - proběhla v Egyptě před 2 000 lety př. n. l. Staří Egyptané jí dokonce zasvětili bohyni Baset. Naopak ve středověku byly díky křesťanství upalovány zaživa stovky koček, jakožto představitelky Satana. Dodnes je s kočkami spojeno

množství pověr. Střetnutí s černou kočkou ve Velké Británii znamená štěstí, naopak v Evropě to přináší smůlu. V novověku počet chovatelů koček stoupl až na takovou úroveň, že se rovnal počtu chovatelů psů. Mnozí chovatelé upřednostňují kočky před psy díky jejich eleganci a nespoutanosti. Kočka totiž žije dvojím způsobem života. V naší společnosti je hravým domácím mazlíčkem, nechává se hladit, pozornost si přitahuje lísáním hlavy o naše nohy, spokojenost vyjadřuje předením. Na druhou stranu, je-li sama venku, stává se divokým lovcem a spíše než skupinové upřednostňuje solitérní chování (Veselovský, 2000; Říhová, 2007).

3.9.3 Malí savci

Na třetím místě žebříčku nejvíce chovaných zájmových zvířat, mají své místo malí savci. Mezi ty nejznámější lze zařadit činčily, fretky, zakrslé varianty králíků, křečky, morčata, myši, osmáky, pískomily a potkany (Fediaf, 2012).

3.9.3.1 Činčila (*Chinchilla* sp.)

Podobně jako morčata byly činčily chovány nejprve domorodými indiánskými kmeny v Andách jako užitková zvířata pro maso a kůži. Když si Španělé v roce 1500 podmanili indiány, objevili i činčily a začali s nimi obchodovat pro jejich krásnou kožešinu. Nejvyšší míru zaznamenala poptávka po činčilím kožichu v Evropě v 18. století. Na jeden kožich bylo potřeba okolo 900 kusů zvířat. Tím vrcholilo masové zabíjení těchto hlodavců, až došlo k výraznému úbytku populací ve volné přírodě. Chilská vláda na kritický stav populace činčil ihned reagovala přísnými zákony a reintrodukčními programy. Avšak umělý odchov byl neúspěšný až do konce 19. století, kdy se poprvé podařil ve větší míře. Dnes jsou činčily chovány zejména na kožešinových farmách a jejich populace ve volné přírodě jsou stále kriticky ohroženy. Jako zájmová zvířata jsou činčily chovány poměrně v malé míře a jedná se většinou o křížence činčily krátkoocasé (*Chinchilla chinchilla*) a činčily vlnaté (*Chinchilla lanigera*) (Bartash, 2006; Röger-Schmidt, 2006).

3.9.3.2 Fretka domácí (*Mustela putorius furo*)

Fretky byly vyšlechtěny z tchoře tmavého (*Mustela putorius*) 2000 - 1500 let př. n. l. Používaly se jako pomocníci na lodích, kde provlékaly provazy v místech, kam člověk nedosáhl a také k lovu králíků, tzv. fretkování. Dnes jsou fretky oblíbeným domácím mazlíčkem. V druhé polovině 18. století byly nejchovanějším

zájmovým zvířetem na americkém kontinentu. Vzhledem k tomu, že tato zvířata spí 18 hodin denně, jsou vhodnou alternativou psů pro lidi žijící ve městech. Dají se stejným způsobem venčit nebo chovat pro výstavy, či v rámci chovatelských klubů (Neradžičová, 1999; Skoupá, 2000; Sedlářová, 2010).

3.9.3.3 Králík domácí (*Oryctolagus domesticus*)

Domestikace králíků se datuje do doby 2 500 až 1 800 let př. n. l., kdy Iberové chytali divoké králíky (*Oryctolagus cuniculus*) a chovali je pro svou obživu. Až v 19. století našeho letopočtu se objevují první zmínky o šlechtění králíků a jejich chovu v králíkárnách, jak to známe dnes. Jako domácí mazlíčci jsou chovaná užitková plemena králíků domácích a jejich zakrslé varianty (Barát, 1986). Chov zakrslých králíků je trendem až posledních deseti let a je výsledkem více než sta let šlechtitelské práce. Předchůdcem všech zakrslých králíků je tzv. polish rabbit. Jednalo se o bílého králíka s albinotickou duhovkou, který se v Anglii objevoval od poloviny 19. století. V roce 1884 proběhala v Hullu první výstava těchto králíků a uskutečnil se odsud i první dovoz několika jedinců do Německa. Němci dali zvířatům název hermelín (kožešina těchto králíků byla dobrou imitací kožešiny hranostaje) a vyšlechtili je do podoby, jakou známe u zakrslých králíků dnes. První odchov hermelínů se v České republice uskutečnil v roce 1908. Poté nastal úpadek chovu zakrslých plemen, neboť se upřednostňovala zejména plemena s tzv. hospodářským významem. Až koncem 50. let 20. století začala být zakrslá plemena v České republice opět na výsluní. V roce 1958 vznikl první Československý klub chovatelů hermelínového králíka, který se později, s přibývajícím počtem plemen, přejmenoval na Klub chovatelů zakrslých plemen králíků. Chov zakrslých králíků jako domácích mazlíčků v České republice zaznamenal svůj největší rozmach až po roce 1989, kdy se otevřely hranice států západním plemenům. Obliba chovu zakrslých králíků v posledních dvaceti letech podléhá světovému trendu. Dalšími důvody jsou zejména morfologická stavba těla králíka, která v mnoha bodech podléhá dětskému modelu, nenáročnost těchto zvířat na péči i životní prostor a v neposlední řadě z psychologického hlediska, protože člověk přilne k takovému zvířeti méně, než je tomu např. u psa a kočky, tudíž odpadá množství stresu při ztrátě nebo odloučení od takového „člena rodiny“ (Šimek, 2013).

3.9.3.4 Křečci (čeleď *Muridae*)

Jako zájmová zvířata jsou chováni všichni křečci z čeledi myšovitých (*Muridae*), tedy: křečci praví (*Cricetinae*), křečci myší (*Calomyscinae*), křečci nepraví (*Mystrominae*), křečci madagaskarští (*Nesomyinae*), chlupáci (*Lophiomyinae*) a křečci američtí (*Sigmodontinae*) (Motyčka a Motyčková, 2008).

První zmínky o křečcích se datují do roku 1797. Nejčastěji chovaný druh křečka - křeček zlatý (*Mesocricetus auratus*) byl poprvé popsán v roce 1839. Avšak domácí křečci, jak je známe dnes, pocházejí až z roku 1930, kdy prof. Aharonim v Sýrii odchytil první divoké jedince. Jednalo se o samici s jedenácti mláďaty k vědeckým účelům laboratoře ve Švýcarsku. Z dovezených zvířat přežili pouze čtyři jedinci, ti se nadále množili a dali základ všem zlatým křečkům, jaké známe dnes. V roce 1938 byli hlodavci převezeni z laboratoří v Evropě do USA, aby následně po 2. sv. v. byli opět dovezeni zpět do Evropy a jako vitální a vysoce životaschopná zvířata chováni jako domácí mazlíčci. Ovšem stále se jednalo o potomky prvního páru křečků dovezeného ze Sýrie v roce 1930. Až v roce 1971 byli ze Sýrie dovezeni noví křečci a jejich chov se tak mohl výrazně rozšířit (Bartash, 2006; Gassner, 2006).

3.9.3.5 Morče domácí (*Cavia porcellus*)

První zmínky o domestikaci morčat se datují do doby 5 000 let př. n. l. v Peru. Inkové chytali divoká morčata (*Cavia aperea*) a chovali je pro maso a kožešiny. I v dnešní době slouží polodivoká morčata v Jižní Americe domorodým kmenům jako doplněk stravy a šamani je využívají k léčebným rituálům. Kolem roku 1540 byla divoká morčata dovezena holandskými a španělskými mořeplavci do Evropy. Mořeplavci je zřejmě vezli jako živou zásobu masa pro případ nouze. Již v roce 1680 bylo módou v bohatých rodinách dávat morčata dětem jako luxusní hračku, ale pravý úděl morčete jako společníka nastal až v 19. století, kdy byla dovezena do Anglie a Ameriky. V obou zemích byla morčata šlechtěna na domestikovanou formu morčete domácího, jak je známe dnes. Domácí morčata se od těch divokých liší anatomickými, fyziologickými i etologickými vlastnostmi. V polovině 20. století byla v Anglii uspořádána první výstava morčat jako zájmových zvířat. V České republice byla až do 90. let minulého století morčata chována pouze jako krmná a laboratorní zvířata. Chov jedinců s průkazem původu je

tedy u nás fenoménem až posledních dvaceti let. Nyní je v České republice odhadováno více než 500 registrovaných chovatelů (Bartash, 2006; Šimeček, 2011).

3.9.3.6 Myš domácí (*Mus musculus*)

Myši byly ve starověkém Egyptě, ale např. i ve starých židovských kulturách považovány výhradně za škůdce. O tom svědčí i prohlášení jejich nejvýznamnějšího lovce - kočky domácí - za božstvo. Ovšem nebylo tomu tak po celém světě, v Dardanelách kolem roku 1 200 př. n. l. byl myším vystaven chrám, jehož trosky jsou dodnes k vidění na Tenedu. Myšší kult se postupem času rozšířil i do dalších částí světa a byl populární ještě i za Alexandra Velikého. Největší nárůst chovu a šlechtění myši byl však v Japonsku a Číně, kde byly myši šlechtěny na flekaté variety a sloužily pro zábavu. Využívání myši k vědeckým pokusům se datuje do roku 1664, kdy je použil R. Hooke při sledování vlastností kyslíku. Velkou průkopnicí v chovu a šlechtění laboratorních myši byla na začátku 20. století A. Lathropová, která si otevřela první obchod s drobnými domácími zvířaty, mezi kterými byly i bílé myši. Vědecké laboratoře měly o takovéto myši veliký zájem a vytvořily z nich dnes nejrozšířenější kmen C57. Laboratorní myši mnoha kmenů jsou dnes používány k bezpočtům pokusů. Jako zájmová zvířata jsou myši oblíbené zejména díky nenáročnosti jejich chovu (Macholán 1997).

3.9.3.7 Osmák degu (*Octodon degu*)

Osmáci pocházejí ze severozápadní oblasti Chile. Jejich název vznikl odvozením od tvaru stoliček, které tvarem připomínají číslici osm. V jejich domovině se jim přezdívá „chilské veverka“ díky specifickému tvaru jejich ocasu, který je zakončen černým štětem. Do Spojených států amerických byli osmáci importováni v roce 1964. Jednalo se o deset párů dospělých jedinců a sloužili zde jako pokusná zvířata na výzkum diabetu. Téměř současně se zde dostali i do domácností, kde se stali oblíbenými domácími mazlíčky (Banks a kol., 2010). V roce 1975 byli potomci párů z USA dovezeni do Evropy, konkrétně do Berlínské zoologické zahrady. Zde se jejich chov úspěšně rozvíjel a „přebytečná“ mláďata byla rozprodána do zoobutiků. Několik jedinců bylo dovezeno i do Pražské zoologické zahrady, ze které se osmáci dostali i do našich domácností a stali se zde běžným zájmovým zvířetem (Motyčka, 2007).

3.9.3.8 Pískomil mongolský (*Meriones unguiculatus*)

Celkem je známo 69 druhů pískomilů. Jako domácí mazlíček se však nejvíce chová pískomil mongolský. Pískomilové mají svou domovinu ve stepích, polopouštích a pouštích Mongolska, severní Číny a jižní Sibíře. Vůbec poprvé byl tento druh popsán v roce 1866 Francouzem Armandem Davidem a od této doby byl pravidelně importován z volné přírody do Evropy pro účely vědeckých laboratoří. Odtud se, jako mnohá další laboratorní zvířata, dostal do domácností a stal se hojně chovaným zájmovým zvířetem. Poprvé se tak stalo v roce 1961 ve Velké Británii a krátce na to i v Evropě. V rámci chovu pískomilů jako mazlíčků tak vniklo mnoho barevných forem i specializovaných chovatelských stanic (Köttler a Steimerová, 2006; Kavková, 2008; Motyčka, 2010).

3.9.3.9 Potkan obecný (*Rattus norvegicus*)

Potkan je hlodavec s původem v Číně a Mongolsku. První doklady o přítomnosti potkanů v Evropě se datují do 9. století našeho letopočtu, kdy byly v Německu nalezeny kostry těchto zvířat. Potkani díky své agresivitě a vysoké adaptabilitě na nové prostředí dokonce v 18. století vytlačili původní krysy obecné (*Rattus rattus*) a stali se obávanými škůdci. Následkem přemnožení potkanů vzniklo řemeslo krysařů, kteří odchyťovali potkany z volné přírody, následně je chovali a prodávali na zápasy. Zápasy psů a potkanů měly velikou oblibu. Psi byli speciálně cvičeni, aby uměli potkana chytit a usmrtit. Chovy, které sloužily krysařům pro zábavu, lze již považovat za první domácí odchov potkana obecného. V roce 1912 se díky klubu National Mouse and Rat Club potkani těšili oblibě jako zájmová zvířata, ovšem krátce po smrti zakladatelky klubu paní Mary Douglas jejich obliba opět klesla. Až v roce 1976 vznikl ve Velké Británii nový klub (National Fancy Rat Society), díky kterému jsou potkani chováni jako domácí mazlíčci. Důvody velké obliby těchto hlodavců jsou zejména: nízká pořizovací cena zvířete, finanční nenáročnost na jejich péči i vysoká učenlivost jedinců, díky které je možné si s potkany hrát a cvičit je k nejrůznějším povelům. V České republice se chovatelé potkanů sdružují pod záštitou základní organizace Chovatelů morčat a jiných drobných hlodavců od roku 2003, kdy k nám byli dovezeni první potkani s průkazem původu. Na opačné straně se vyvíjel chov potkanů jako laboratorních zvířat. Pro experimentální účely jsou potkani velice často chovaným laboratorním zvířetem již od 80. let 19. století až dodnes (Castle, 1947; Hájková, 2007; Čacká, 2008).

3.9.4 Ptáci (*Aves*)

Čtvrtými nejčastěji chovanými zájmovými zvířaty jsou ptáci (Fediaf, 2012). Chov ptactva v zajetí má výchovný, etický i estetický význam. Přináší cenné informace pro ornitologický výzkum, neboť v chovech lze sledovat životní projevy různých druhů. Mnohé zájmové chovy pomáhají k zachování a rozmnožování druhů, které jsou ve volné přírodě již zcela vyhubeny nebo kterým takovéto vyhubení hrozí. Na základě zájmových chovů jsou mnohdy do místa svého původního výskytu reintrodukovány mnohé druhy ptáků. Jako nejčastěji chované okrasné druhy ptactva lze jmenovat: kanáry divoké (*Serinus canaria*), chůvičky japonské (*Lonchura domestica*), rýžovníky šedé (*Padda oryzivora*), loskutáky posvátné (*Gracula religiosa*), andulky vlnkované (*Melopsittacus undulatus*), korely chocholaté (*Nymphicus hollandicus*), velké papoušky (*Ara* sp.), agapornisy růžohrdlé (*Agapornis roseicollis*), tukany obrovské (*Ramphastos toco*) a mnohé další. Historie chovu ptactva sahá hluboko do minulosti - první zmínky se datují už do doby bronzové. Egypťané znázorňovali svého boha Horus jako sokola. Ve starověku byla bohyně Pallas Athéna malována se sovou. Od 3. století př. n. l. se chovají ptáci v klecích. Císař Rudolf II. měl ve své době největší světovou sbírku klecí s živými ptáky. V roce 1894 vznikla jedna z prvních a nejvýznamnějších organizací chovatelů ptáků (The Avicultural Society). V České republice dosáhl chov exotických ptáků svůj rozvoj zejména až po první světové válce (Veger, 1981).

3.9.5 Akvariijní a terarijní druhy zvířat

Pomyslný žebříček nejčastěji chovaných zájmových zvířat uzavírají akvariijní a terarijní druhy zvířat, které však mají mezi chovateli neméně velkou oblibu. Důvodem, proč tato zájmová zvířata obsazují ve statistikách poslední místa, může být zejména to, že prakticky neexistuje žádný seznam, který by uváděl přesný počet a druhy terarijních zvířat chovaných v zájmových chovech (Fediaf, 2012).

3.9.5.1 Historie akvaristiky

První zmínky o chovu ryb v zajetí se datují do let 3 000 - 2 500 př. n. l. z oblasti Mezopotámie. Egypťané uctívali některé druhy ryb jako božstvo. Až později, ve středověku, v oblasti Číny byly ryby poprvé chovány čistě k okrasným účelům. Ve druhé polovině 12. století byla na témže místě zdomácněna tzv. zlatá

rybka. Z té byla později vyšlechtěna závojnátka (*Carassius auratus auratus*, var. *bicaudatus*), která se od 16. století začala chovat v keramických nádobách a hojně se tak dostala mezi širokou veřejnost. V Evropě se zlaté rybky chovaly až od počátku 18. století a daly zde základ chovu různých druhů ryb ve skleněných domácích nádržích. První akvária v pravém slova smyslu se objevila až v polovině 19. století, kdy badatelé Ward a Warington zjistili, že ryby potřebují k životu kyslík. Od té doby se začala akvária masivně budovat po celém světě a jejich osazení různými novými druhy ryb stále roste až dodnes. Akvaristika je v dnešní době nejvíce rozšířena do měst. Akvária přinášejí estetický i zdravotní přínos do všedních domácností. Díky nenáročnosti péče jsou ryby vhodným zájmovým zvířetem pro zaneprázdněné chovatele, což se razantně odráží i v široké nabídce druhů ryb a chovatelských potřeb pro zájmové akvaristy (Polák, 1986; Hofmann a Novák, 1996; Krček, 2007).

3.9.5.2 Historie teraristiky

Počátek teraristiky má dlouhou historii. V době 300 let př. n. l. egyptský král Ptolemaius II. vlastnil menažérii, ve které choval kraju písmenkovou (*Python sebae*). Na konci 17. století pak v Evropě vydal J. V. Fisher první specializovanou terarijní knihu. Krátce nato vznikl v Praze První spolek akvárií a terárií v Království českém. Největší rozvoj prodělala teraristika ve 20. století. Nyní je vydáváno bezpočet publikací zabývajících se chovem nejrůznějších terarijních druhů a forem zvířat (Funk a Vrabec, 2003).

3.10 Negativní aspekty chovu zájmových zvířat

3.10.1 Introdukce

Mnoho živočichů vypuštěných do volné přírody se může stát invazními druhy, které pak decimují původní populace. Pokud domácí mazlíček svého chovatele jednoduše omrzí nebo nemá-li chovatel dostatek finančních prostředků a nemůže si už živočicha dovolit nebo myslí-li si, že dává zvířeti svobodu, stává se velice často, že zvíře vypustí do volné přírody. Vzhledem k tomu, že donesení psa do útulku podléhá zákonu 245/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, veterinární usmrcení stojí finance a prodej zvířete mnohdy taktéž podléhá zákonu a povinností, volí lidé opuštění zájmového zvířete ve volné přírodě jako nejjednodušší cestu jak se zvířete zbavit. V neposlední řadě do této problematiky spadají i živočichové, kteří uniknou svému chovateli proti jeho vůli. Podle studie

DAISIE [Delivering Alien Invasive Species Inventories for Europe] jsou invazní druhy ryb tvořeny z 9 % rybami původně chovanými v akváriích nebo umělých okrasných nádržích. V USA a Austrálii tvoří invazní druhy dokonce 70 % díky klimatu, které napomáhá přežít teplomilným druhům. Podobně je tomu u savců a ptáků. Původně domácí mazlíčci tvoří 10 % invazních druhů. Jak uvádí Veselovský (2000), jen v sousedním Německu je každoročně do přírody vypuštěno 400 000 koček. Na tento fakt reagují i úmluvy zabývající se problematikou biologické diverzity a ochrany evropské fauny, flóry a přírodních stanovišť. V roce 2004 byla přijata Evropská strategie pro invazní druhy, která počítá právě i s původně domácími mazlíčky, jakožto invazními druhy (Plesník, 2012).

3.10.2 Pašeráctví

Pašeráctví je vůbec nejvýnosnějším obchodním artiklem týkajícím se zájmových zvířat. Zejména do zemí severní polokoule se ročně pašují miliony zájmových zvířat (Veselovský, 2000). Jedním z kontrolních orgánů, který monitoruje ilegální obchod se zájmovými organismy je ČIŽP [Česká inspekce životního prostředí], která je zaměřena na exempláře CITES [Convention on International Trade in Endangered Species]. V roce 2000 inspekce zabavila okolo 12 000 exemplářů. Avšak ne u všech se jednalo o domácí mazlíčky, neboť tato hodnota uvádí všechny druhy exemplářů CITES (Rolečková, 2001). Číselný údaj, kolik konkrétně jakých druhů bylo ČIŽP zabaveno, však inspekce nemůže z technických důvodů poskytnout. Byl-li by však tento údaj k dispozici, bylo by nutné k němu přičíst ještě druhy zvířat, které nepodléhají ochraně CITES, ale jsou cílem ilegálního obchodu se zájmovými zvířaty. Doposud neexistují žádné statistické údaje, které by ukazovaly, kolik se ve světě zájmových zvířat chovaných jako domácí mazlíčci pašuje.

3.10.3 Welfare zvířat v zoobuticích

Problematikou trhu s volně žijícími zvířaty v zajetí v České republice a jejich welfare se zabývá - ve spolupráci s Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals - Nadace na ochranu zvířat (2006).

Slovo welfare se překládá jako životní pohoda zvířat. Měl by to být stav, kdy jsou zvířata nejen zdravá, ale mají i psychickou pohodu. Welfare ovlivňují zejména rozměry klece nebo terária, jejich umístění, vybavení, teplota a větrání, osvětlení,

bezpečnost i hygiena. Dalšími velice důležitými aspekty pro pohodu zvířat jsou kvalitní strava a napájení, umožnění sociálních potřeb zvířeti a v neposlední řadě veterinární péče.

Jako zájmová zvířata jsou chována nejen domestikované druhy, ale i celá řada druhů importovaných z volné přírody, u kterých je ještě těžší dodržet jejich požadavky na „spokojený“ život. Obliba vlastnit nějaké zvíře se každým rokem rozrůstá o stovky nových chovatelů. Tím stoupá počet obchodů se zvířaty a rozšiřuje se i sortiment nabízených druhů. Takováto činnost má však i mnohé negativní dopady na samotná zvířata. Ta se totiž stávají výhradně zdrojem zisku a velice často nejsou při jejich chovu v obchodech dodržovány základní podmínky welfare, které jsou uvedeny výše.

Většina zvířat v zoobuticích trpí trvalým stresem. Např. nedostatečně velké klece a terária způsobují, že zvířata nemají dostatek pohybu, nemohou projevit své fyziologické potřeby a v důsledku toho trpí obezitou, nudou a na základě toho pak negativními psychickými návyky. Taktéž většina chovných zařízení v obchodech je vybavena pouze podestýlkou a zvířatům zcela chybí úkryt, což odporuje jejich přirozenému instinktu schovat se před nebezpečím. Mnohé druhy potřebují ke svým životním projevům ještě například větve ke šplháním či předměty umožňující obrušování hlodáků a v neposlední řadě „hračky“, aby předešly nudě. V mnohých prodejnách je ale takovéto vybavení klece nebo terária nedostatečné a někde dokonce zcela chybí.

3.10.4 Přílišná vazba člověka ke zvířatům

Mezi další negativní aspekty chovu domácích mazlíčků lze zařadit přílišnou vazbu člověka ke zvířeti. Mnozí lidé považují své zvíře za člena rodiny, věnují mu mnohdy stejnou či větší péči a lásku, jako by se jednalo o blízkého člověka. Negativní stránkou takového postoje je pak situace, kdy zvíře zemře. Majitel nese ztrátu velice těžce a má dlouhodobý psychický problém se vyrovnat se smrtí zájmového zvířete (Harvey, 2013).

Velice častým problémem chovatelství zájmových zvířat je finanční náročnost této činnosti. Mnoho lidí je schopno obětovat většinu svých financí na zajištění péče o svá zvířata. Mnohdy majitelé šetří na výdajích spojených s léčbou

pro sebe sama nebo na výdajích spojených s nákupem potravin pouze proto, aby zajistili zvířatům dostatek krmiva nebo veterinární péči (Harvey, 2013). O tomto faktu svědčí i nabídka úvěrů k financování veterinární péče, popsaná v následující kapitole.

3.11 Služby poskytované zájmovým zvířatům

V oblasti služeb poskytovaných zájmovým zvířatům lze hovořit o byznysu s ročním obratem v řádech miliard českých korun. Chovatelství domácích mazlíčků hraje nezaměnitelnou roli v životě více než poloviny Čechů a tento fakt je silně promítán i do služeb, které jsou s takovýmto zájmovým chovatelstvím spojeny (Němec, 2010).

3.11.1 Veterinární péče

Veterinární péče v oblasti domácích mazlíčků je s nárůstem tohoto fenoménu na srovnatelné (a mnohdy vyšší) úrovni s medicínou humánní. Hranice, ve kterých se možnosti léčby pohybují, jsou řízeny v podstatě pouze finančními možnostmi majitelů. V ordinacích veterinárních lékařů nechávají majitelé zájmových zvířat částky v řádech miliard českých korun ročně. Ovšem přesné statistiky, kolik Češi za služby veterinárním lékařům zaplatí, nejsou známy. Veterinární praxe je striktně konkurenční obor a mnoho lékařů nabízí i smluvní ceny. Skutečnou částku tak znají pouze finanční úřady, které tento údaj nemohou z mnoha důvodů poskytnout. Jednotlivé částky, které chovatel u veterinárního lékaře zaplatí, se pohybují od stokorun za běžné očkování, až po desítky tisíc korun za komplikované operativní zákroky, které by člověk za běžné ošetření v humánní nemocnici nezaplatil. Podle Komory veterinárních lékařů je v České republice okolo 3 000 veterinárních lékařů a každým rokem se jejich počet (zhruba o sto lékařů) zvyšuje (Němec, 2010).

3.11.2 Pojištění zájmových zvířat

Největší finanční zátěží při chovu zájmových zvířat je veterinární péče. Z tohoto důvodu se některé pojišťovny na českém trhu rozhodly nabízet speciální pojistky pro nejvíce chovaná zájmová zvířata. Takovéto pojistky se vztahují především na náklady spojené s veterinární péčí, úhynem zvířete nebo se škodami způsobenými třetími osobám. Základní podmínkou uzavření smlouvy je především zřetelně identifikovatelné zvíře (pes nebo kočka, který má čip nebo evidenční známku a je zaregistrovaný u příslušného orgánu státní nebo obecní správy).

Pojištění pro psy nebo kočky nabízí tři tuzemské pojišťovny, jsou to Česká pojišťovna, Česká podnikatelská pojišťovna a Slavia pojišťovna. Další z pojišťoven obvykle připojišťují zájmová zvířata pouze v rámci pojištění domácností (Němec, 2010; Lorencová, 2013).

Česká pojišťovna nabízí pojištění Mazlíček. To zahrnuje úhradu za veterinární léčbu pro psy a kočky a hradí škody způsobené domácími mazlíčky. K tomuto pojištění pak klienti mohou využívat ještě některé benefity (Česká pojišťovna, 2012). Podle Kobilkové (2013) je o pojištění zvířat v zájmovém chovu mezi klienty pojišťovny veliký zájem. Své domácí mazlíčky si nejvíce pojišťují majitelé čistokrevných plemen psů a koček. Česká pojišťovna spolupracuje také s nadací Leontýnka, kde platí pojistné pro asistenční psy. Kolik procent klientů toto pojištění využívá, pojišťovna nemohla z důvodu ochrany dat sdělit.

Česká podnikatelská pojišťovna v rámci pojistky Hafan nabízí pojištění nákladů za veterinární léčbu psů a zvýhodněné pojistné smlouvy pro asistenční a canisterapeutické psy (Česká podnikatelská pojišťovna, 2013). Kolik klientů této pojišťovny pojistku Hafan využívá, nechtěla ani tato pojišťovna sdělit.

Slavia pojišťovna má podobný pojistný program jako konkurenční pojišťovny s názvem Pejsek a Kočička. Ten kryje výlohy za veterinární ošetření, ambulantní zákroky, hospitalizace zvířete, chirurgické zákroky, kloubní implantáty, náhradní ubytování psů a koček v hotelech pro zvířata a náhradní chovatelskou péči pro domácí mazlíčky v případě, že majitel zvířete je sám hospitalizován v nemocnici. Takovéto pojištění stojí od 1 090 Kč za rok pro kočky a od 1 540 Kč za rok pro psy (Slavia pojišťovna, 2013). Podle manažerky centra péče o klienty Slavia pojišťovny, paní Římalové (2013), je pro tuto pojišťovnu pojištění zájmových zvířat prozatím okrajovým produktem, momentálně je zde pojištěno okolo 500 psů běžných chovatelů, mnoho asistenčních psů a 300 koček.

3.11.3 Spotřebitelské úvěry k financování veterinární péče

Veterinární péče je pro chov zájmových zvířat nezbytná. Mnohdy ale lékařský zákrok stojí více, než si majitelé zájmových zvířat mohou dovolit. Firma Home Credit jako první na trhu v České republice nabízí možnost spotřebitelského úvěru k financování veterinární péče. Podmínkou poskytnutí úvěru je zákrok za minimálně 3 000 Kč provedený na jedné z partnerských klinik společnosti.

Chovatelé mohou smlouvu k úvěru uzavírat přímo u veterinárního lékaře a nastavit si optimální podmínky splácení, jsou to např. délka splácení, výše splátek nebo výše akontace (Vetýška, 2007).

3.11.4 Specializované obchody s potřebami pro zvířata

Kromě krmiva, které musí kupovat každý chovatel, existuje v České republice bezpočet kamenných i internetových obchodů, které nabízejí doplňky pro zájmová zvířata. Mezi nejvíce rozšířené patří ty s vodítky, obojky a oblečením pro psy. Podle Valerie Petrášové, majitelky obchodu Luxury Dog, se do ročních tržeb promítá finanční krize obyvatelstva, přesto průměrný nákup v jejím obchodě stojí okolo tisíce korun. V zimním období je pak celkově zvýšený zájem o svetry a bundy pro psy. Módní trendy i ceny oblečení pro zvířata korelují s tímtež v humánní oblasti (Němec, 2010).

3.11.5 Salony pro psy a kočky

Salony pro psy a kočky nabízejí kromě klasického stříhání (v průměru stojí 200-300 Kč) také bahenní zábaly nebo aromakoupele (v průměru stojí 500 - 2 000 Kč za proceduru). Podle Gabriely Smolkové, která vlastní salon Brit v Českých Budějovicích, však tyto služby využívá spíše movitější obyvatelstvo (Němec, 2010).

3.11.6 Hotely a penziony pro zvířata

Poměrně novým směrem v oblasti služeb poskytovaných zájmovým zvířatům je i hotelnictví a provozování „školek“, a to zejména pro psy. V České republice existuje okolo 100 takových zařízení. Cena za jeden den se zde pohybuje od 150 do 400 Kč podle velikosti zvířete, resp. podle množství krmiva, které zde zvíře spotřebuje. Průměrná doba, kterou zvířata v náhradním chovatelském zařízení přebývají, je jeden kalendářní týden. Období roku, ve kterém jsou tyto služby nejvíce žádány, korelují s obdobím dovolených, tedy o letních a vánočních prázdninách. Ve velkých městech pak takovéto ubytování využívají mnozí lidé jako klasickou školku, kam zvíře ráno umístí a večer si jej odvedou (Němec, 2010).

3.11.7 Poradny v oblasti animální psychologie

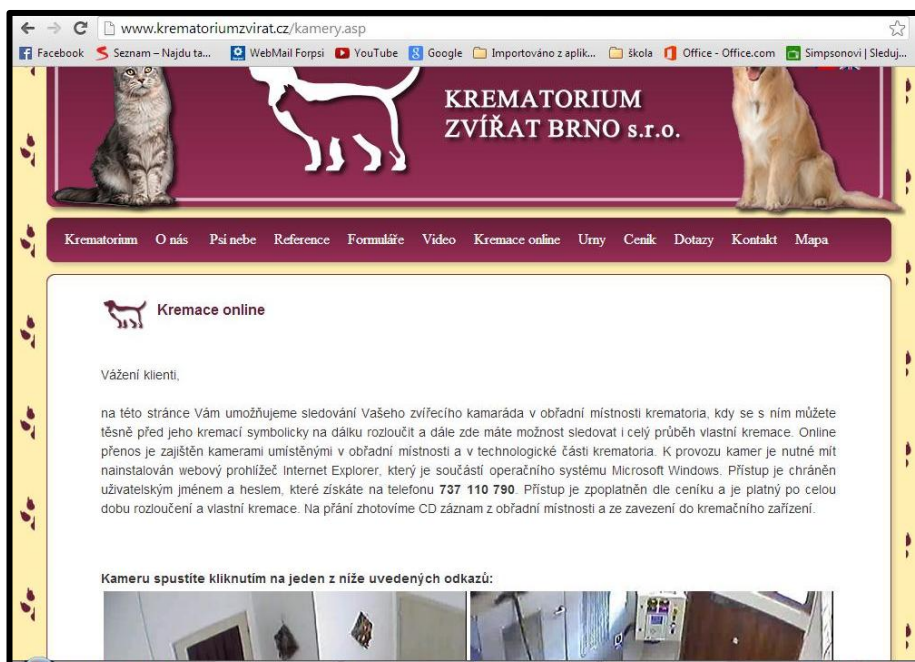
Psychologie aplikovaná na zvířatech je v podstatě etologickým sledováním. Každé zvíře má své přirozené životní projevy a tím, že je chováno v domácnostech mohou být jeho vrozené instinkty narušeny. V České republice je obor animální

psychologie ještě velice málo rozvinutou oblastí, dohromady zde působí zhruba 5 veterinárních lékařů. Kromě etologických příčin se tito odborníci zabývají i komplexní medicínou, hledají příčiny nemocí odvíjejících se od fyzické i psychické stránky pacienta. Často k léčbě používají alternativní přístupy léčby, jako jsou akupunktura nebo homeopatie. Tato část veterinární medicíny úzce koreluje se stejnou oblastí v medicíně humánní (Mandausová, 2009).

3.11.8 Pohřební služby pro zvířata

Mnozí lidé považují své domácí mazlíčky za členy rodiny a i po jejich smrti jim chtějí dopřát důstojný odchod. V České republice existuje pouze jediné krematorium pro zvířata - Krematorium zvířat Brno. To nabízí podobný servis, jako mají na svých pohřbech lidé (obřadní síň, rozptylová louka, ukládání do uren), ale i online sledování kremace na internetu (obrázek 4). Tato služba je jasným důkazem obrovské komerční síly v chovatelství zájmových zvířat. Brněnská pohřební společnost provede v průměru devadesát kremací měsíčně. Cena kremace se odvíjí od váhy zvířete, u dvoukilogramového je to zhruba 2 000 Kč, u šedesátikilogramového pak asi 6 000 Kč. Na různých místech v republice pak existuje možnost uložit zvíře do hrobu. Pronájem rovu stojí okolo 200 Kč na rok, samotné uložení 2000 - 4 000 Kč podle velikosti zvířete (Němec, 2010; Krematorium zvířat Brno, 2014).

Obrázek 4. Nabídka online kremace na webových stránkách krematoria.

Zdroj: Krematorium zvířat Brno (2014).

4 METODIKA

4.1 Případová studie

Principem případové studie je studium jednoho nebo několika málo případů. Na rozdíl od statistického šetření, ve kterém se shromažďuje menší množství dat od velkého množství jedinců, se v případové studii shromažďuje velké množství dat od menšího množství jedinců. Předpokládaným cílem případové studie je, že důsledným prošetřením jednoho případu lze pochopit jiné podobné případy (Hendl, 2005).

Tato práce porovnává vybranou problematiku sociálních, psychologických, ekonomických a environmentálních aspektů chovu zájmových zvířat obecně, ve městech a v Českých Budějovicích zvlášť. Tyto aspekty byly porovnávány sociologickými technikami výzkumu (studium dokumentů, vlastní šetření v terénu, dotazníkové šetření).

4.1.1 Studium dokumentů a průzkum v terénu

Byla prostudována dostupná literatura týkající se chovu zájmových zvířat. Literární zdroje byly tvořeny lokálními i statistickými informačními zdroji a vědeckou literaturou. Vlastní šetření v terénu probíhalo na území města Českých Budějovic. Byly použity dotazovací techniky u vybraných firem a pojišťovacích kanceláří zabývajících se problematikou zájmových zvířat. Získané údaje jsou uvedeny v kapitole 3 (literární rešerše) a v kapitole 5 (charakteristika modelové oblasti).

4.1.2 Dotazníkové šetření

Základní soubor byl definován jako skupina trvale i přechodně bydlících obyvatel Českých Budějovic starších osmnácti let, žijících v různých typech staveb (samostatně, či s dalšími osobami majícími k respondentovi různý vztah) ve všech sedmi urbanizačních obvodech města, majících různý typ zaměstnání, bezdětných i rodičů, s trvalými zdravotními potížemi i bez nich, majících zájmové zvíře v dětství i těch, kteří jej neměli a majících alespoň jedno zájmové nyní i těch, kteří jej v současné době nemají.

Dotazník byl vytvořen na softwarovém portálu Google Drive (www.drive.google.com) ve službě Google Docs (tento portál jako jediný nabízel možnost vytvoření bezplatného online dotazníku, bez omezení výše počtu

respondentů a délky trvání šetření). Respondenti odpovídali na soubor 31 otázek, které byly řazeny do dvou částí. První část (otázky 1-14) se týkala i těch respondentů, kteří nechovají žádné zájmové zvíře a byla tvořena otázkami zaměřenými na osobní údaje. Druhá část dotazníku (otázky 15-30) byla určena pouze pro respondenty, kteří zájmová zvířata chovají a byla zaměřena na vybrané sociální, psychologické, ekonomické a environmentální aspekty chovatelství zájmových zvířat. Poslední otázka byla určena opět všem respondentům a dávala prostor pro vyjádření jakékoliv problematiky z oblasti chovu zájmových zvířat ve městě (příloha 1 - dotazník). Šíření dotazníku probíhalo zejména přes email a po sociálních sítích. Empirická data byla získána náhodně celkem od 413 respondentů v období od července 2013 do ledna 2014. Hodnoty získané z dotazníků (online i tištěných) byly ručně počítány z každého dotazníku zvlášť.

Online dotazníky byly k dispozici pouze na internetu v rámci služby Google Docs. Vlivem chybné práce služby Google Docs nebylo možné data převést do programu Microsoft Office Excel, aby bylo umožněno jejich částečné vyhodnocení. I v případě přepsání všech dotazníků do nového dokumentu Microsoft Office Excel by problém nebyl vyřešen. Struktura dotazníku byla příliš složitá na to, aby to program dokázal vyhodnotit sám. Z těchto důvodů bylo nutné data získaná z dotazníkového šetření vytisknout. Díky velkému množství dat a složitosti struktury dotazníku však tisk nebyl reálný (tisk ve formátu A4 při velikosti písma 12 by zabral ca. 800 stran). Vytisknutí dotazníků bylo však kvůli vyhodnocení naprostou nutností. Proto tedy byla online data převedena do programu Adobe Reader X (10.1.3) - Czech, čímž vznikl formát PDF. Touto úpravou bylo docíleno ukotvení tvaru tabulky s výsledky. Vzniklý PDF formát tak bylo možné zmenšit na velikost, která se vešla do formátu papíru A3 (příloha 2 a 3). Data se sice touto úpravou zmenšila na velikost písma o výšce 1 mm, avšak pokryla pouze 18 archů papírů (velikosti A3). Odpovědi respondentů bylo tedy možné z těchto archů ručně spočítat a mohlo dojít k jejich vyhodnocení.

Sebraná data byla zpracována kvantitativním a kvalitativním způsobem a jsou uvedena v grafech a tabulkách v kapitole 6 (výsledky). Grafy byly zpracovány v programu Microsoft Office Excel 2007, tabulky v programu Microsoft Office Word 2007.

5 CHARAKTERISTIKA MODELOVÉ LOKALITY

5.1 České Budějovice

Tato část práce slouží jako vstupní materiál k dotazníkovému šetření a je výsledkem studia dokumentů a vlastního šetření v terénu.

5.1.1 Obyvatelstvo

5.1.1.1 Počet obyvatel

Podle anuální statistiky Českého statistického úřadu žilo k 1. 1. 2013 ve městě České Budějovice 93 467 obyvatel (44 733 mužů a 48 734 žen). Počet obyvatel ve městě se v posledním desetiletí stále snižuje (tabulka 3). To je dáno zejména suburbanizací do okolních obcí, které jsou sice velice blízko městu, ale nejsou brány jako jeho součást nebo jeho exklávy. Počet obyvatel s trvalým pobytem na území města je 91 957 (Český statistický úřad, 2011, 2012, 2013). Tyto hodnoty jsou však poměrně silně ovlivněny přítomností Jihočeské univerzity, na které se ve školním roce 2012/2013 učilo 13 458 studentů (Váňa, 2014).

Tabulka 3. Vývoj počtu obyvatel podle výsledků sčítání lidu a anuální statistiky ČSÚ.

rok	počet obyvatel
2001	96 821
2011	93 620
2013	93 467

Zdroj: Český statistický úřad (2001, 2011, 2013). Upraveno autorem.

5.1.1.2 Věková struktura obyvatel

Ve městě převládá skupina obyvatel v produktivním věku, počet dětí a adolescentů převyšuje počet občanů v důchodovém věku (tabulka 4). Průměrný věk obyvatel je 42,1 let (Magistrát města ČB, 2003).

Tabulka 4. Věková struktura obyvatel (k 31. 12. 2002).

věk	počet obyvatel	počet obyvatel [%]
0 - 19	20 393	21,2
20 - 64	62 508	65,0
65 a více	13 085	13,6

Zdroj: Magistrát města ČB (2003). Upraveno autorem.

5.1.1.3 Obydlené domy a byty

Jak ukazuje tabulka 5, na území města v roce 2001 žilo 96 821 obyvatel, ve 41 702 bytech, postavených v 9 412 domech, z toho 6 626 domů tvořily domy rodinné (Magistrát města ČB, 2003).

Tabulka 5. Počet domů a bytů vůči počtu obyvatel podle výsledků sčítání lidu v roce 2001.

počet domů a bytů	počet obyvatel
byty celkem: 41 702	
domy celkem: 9 412	96 821
z toho rodinné domy: 6 626	

Zdroj: Magistrát města ČB (2003). Upraveno autorem.

5.1.1.4 Domácnosti podle typu

Jak je možné vidět v tabulce 6, v Českých Budějovicích bylo v roce 2001 celkem 42 541 domácností. Rodin se závislými dětmi zde bylo 14 276 (33,5 % z počtu úplných i neúplných rodin). Domácností, ve kterých žil pouze jeden člověk samostatně pak bylo 10 415 (Magistrát města ČB, 2003).

Tabulka 6. Domácnosti podle typu a počtu členů (k 1. 3. 2001).

typ domácnosti	počet domácností	počet domácností [%]
celkem domácností	42 541	100
úplné rodiny	22 181	52,1
v tom bez závislých dětí	11 710	27,5
se závislými dětmi	10 471	24,6
neúplné rodiny	6 015	14,1
v tom bez závislých dětí	2 210	5,2
se závislými dětmi	3 805	8,9
vícečlenné nerodinné domácnosti	832	2,0
domácnosti jednotlivců	13 513	31,8
v tom bydlící samostatně	10 415	24,5

Zdroj: Magistrát města ČB (2003). Upraveno autorem.

5.1.1.5 Ekonomicky aktivní obyvatelé

K 31. 12. 2002 bylo v Českých Budějovicích 51 156 ekonomicky aktivních osob, což odpovídá 53 % z celkového počtu obyvatel (Magistrát města ČB, 2003).

5.1.1.6 Městské části a katastrální území

Dle Jirmana (2000) a Součka (2010) je celé město členěno do 11 katastrálních území. Ta zahrnují 7 městských částí se dvěma exklávami (Kaliště a Třebotovice):

- **České Budějovice 1** (KÚ: České Budějovice 1) - vnitřní město (městská památková rezervace, Sokolský ostrov)
- **České Budějovice 2** (KÚ: České Budějovice 2, České Vrbné, Haklovy Dvory) - Stromovka, Čtyři Dvory, sídliště Máj, sídliště Šumava, sídliště Vltava, České Vrbné, Haklovy Dvory, Nové Dvory, Vrbenské rybníky
- **České Budějovice 3** (KÚ: České Budějovice 3) - Pražské předměstí, Pražské sídliště, Voříškův dvůr, Kněžské Dvory, Nemanice
- **České Budějovice 4** (KÚ: České Budějovice 4) - Husova kolonie, Nové Vráto
- **České Budějovice 5** (KÚ: České Budějovice 5, Kaliště, Třebotovice) - Kaliště u Českých Budějovic, Třebotovice, Pětídomí, Suché Vrbné, Nové Hlinsko, Pohůrka
- **České Budějovice 6** (KÚ: České Budějovice 6) - Lannova třída, Nádraží, Vídeňské předměstí, Havlíčkova kolonie, Mladé, Nové Hodějovice
- **České Budějovice 7** (KÚ: České Budějovice 7) - Střelecký ostrov, Linecké (Krumlovské) předměstí, Rožnov, Nové Roudné

5.1.2 Služby poskytované zájmovým zvířatům

Ve městě České Budějovice je k dispozici většina služeb týkajících se zájmových zvířat - veterinární kliniky, pojišťovny poskytující pojištění zájmovým zvířatům, salony pro psy a kočky, ale i králíky, hotely a školky pro psy. Ze služeb zde není k dispozici hřbitov nebo rozptylová louka pro zvířata a poradna v oblasti animální psychologie.

5.1.2.1 Veterinární péče

Podle Komory veterinárních lékařů je v okrese České Budějovice registrováno 66 veterinárních lékařů. V samotném městě je pak velké množství ordinací pro drobná zvířata, včetně několika klinik s profesionálním vybavením (Kozák, 2013). Jmenný seznam veterinárních lékařů ve městě České Budějovice nemůže komora z důvodu ochrany dat sdělit (Skálová, 2014).

5.1.2.2 Pojištění zájmových zvířat

Svou kamennou pobočku mají ve městě dvě ze tří pojišťoven na českém trhu, které nabízí pojištění pro psy a kočky - Česká pojišťovna a Česká podnikatelská pojišťovna. Slavia pojišťovna nabízí své pojištění v rámci spolupráce se smluvními partnery.

- **ČESKÁ POJIŠŤOVNA**
pobočky: Lidická třída 1116/206, ČB
Matice Školské 1786, ČB
Radniční 1, ČB
Dobrovodská 79, ČB
Pražská 1280, ČB
Supermarket Terno, Suchomelská 2, ČB
- **ČESKÁ PODNIKATELSKÁ POJIŠŤOVNA**
pobočky: Průmyslová 1656, ČB
Lidická tř. 170/29, ČB
pojišťovací kanceláře: Dvořákova 11, ČB
Kanovnická 409/8, ČB
Žižkova 221/13, ČB

- **SLAVIA POJIŠŤOVNA**

obchodní partneři: Finance V+V, s. r. o. - Lannova tř. 135/34, ČB

Fin a poj agentura, s. r. o. - Karla Štěcha 18, ČB

Finprofi, s. r. o. - Tř. Československých legií 24, ČB

Hard line brokerage, s. r. o. - Pražská 2540, ČB

Ing. J. Bláha B. N. M. - Senovážné náměstí 248/2, ČB

J. A. Kredit, s. r. o. - Kněžská 81/17, ČB

Tfin CB, s. r. o. - Široká 11, ČB

Total brokers, a. s. - Pražská 99, ČB

Z. Hruška (Fineon) - Husova 39, ČB

5.1.2.3 Specializované obchody

V Českých Budějovicích se nachází zhruba 23 kamenných obchodů, které se specializují na chovatelské potřeby nebo prodej zájmových zvířat. Další bezpočet chovatelských potřeb nebo krmiv je obyvatelům Českých Budějovic nabízen v rámci drobného prodeje ve veterinárních ošetřovnách, zvířecích salonech, apod. Ve městě mají své sídlo i některé e-shopy.

- **ZOO HOCH** - prodej potřeb v oboru akvaristiky, teraristiky a exotického ptactva, prodej chovatelských potřeb, prodej zájmových zvířat
prodejny: Hypermarket Globus, České Vrbné 2327, ČB
Suchomelská 537/6, ČB
- **ZOO BUTIQUE** - prodej chovatelských potřeb a krmiva
prodejna: Lidická tř. 1113/200, ČB
- **RINTINTIN** - prodej chovatelských potřeb pro psy
prodejna: Karla Chocholy 1260/12, ČB
- **AZCHOV** - prodej potřeb v oboru akvaristiky a teraristiky
e-shop: www.azchov.cz
sídló: K. Olbert - Říční 1023/1, ČB

- CHLUPATÁ PACIČKA - prodej chovatelských potřeb a krmiva
prodejna: Jírovцова 1622/17, ČB
- CHOVATELSKÉ POTŘEBY ČB - prodej chovatelských potřeb
e-shop: www.chovatelske-potreby-cb.cz
sídlo: Z. Kösslová - Novohradská 146, ČB
- SUPER ZOO - prodej chovatelských potřeb a krmiva, prodej zájmových zvířat
prodejna: Obchodní centrum Mercury, Nádražní 1759, ČB
- ANIMEAL - prodej chovatelských potřeb a krmiva, prodej oblečení pro kynologický sport
prodejna: Fr. Ondříčka 46, ČB
- AQUAZONA - prodej chovatelských potřeb a krmiva
prodejna: Sokolská 63, ČB
- PET CENTER - prodej chovatelských potřeb a krmiva, prodej zájmových zvířat
prodejny: PC Čtyři Dvory - Milady Horákové 1498, ČB
PC Kaufland - Na Sádkách 1444, ČB
PC IGY - Pražská 1247/24, ČB
PC Tesco - J. Boreckého 1590, ČB
PC Géčko - České Vrbné 2360, ČB
- Š. ABEL - prodej chovatelských potřeb
prodejna: Větrná 72a, ČB
- TLAPKA - prodej krmiv pro psy a kočky
prodejna: Supermarket Terno, Edvarda Beneše 2686/36, ČB
- FATBOYSHOP - výroba a prodej pelíšků pro psy
prodejna: Jírovцова 45, České Budějovice

- REMA CB s. r. o. - prodej chovatelských potřeb a krmiva
prodejna: U pily 14, Nové Vrátce, ČB
- K. TYŠER - prodej akvariálních ryb
prodejna: Labská 1148/2, ČB
- CHOVATELSKÉ POTŘEBY MONTY - prodej chovatelských potřeb a krmiva
prodejna: Lidická tř. 579/100, ČB
- HALT AND PAD - prodej doplňkového sortimentu pro domácí mazlíčky
prodejna: Kostelní 424, ČB
- F + F v. o. s. - prodej chovatelských potřeb a krmiva
velkoobchodní sklad: Rudolfová tř. 464/103, ČB
e-shop: www.jogi.cz
sídlo: V. Mertl, Z. Kamišová - Rudolfová tř. 464/103, ČB
- AKVACENTRUM RYBKA - prodej akvaristických potřeb a akvariálních ryb
prodejna: Dvořákova 189/4, ČB
- Š. ZAHRADNÍKOVÁ - prodej chovatelských potřeb a krmiva
prodejna: Branišovská 804/17, ČB

5.1.2.4 Salony pro psy a kočky

Ve městě je zhruba 8 salonů nabízejících péči pro psy, kočky nebo králíky. Kromě klasického koupání a stříhání si obyvatelé Českých Budějovic mohou pro svá zvířata objednat také aromakoupele, bahenní zábaly, masáže nebo kosmetické balíčky.

- SALON PRO PSY ROBIN - nabízí všechny druhy úpravy srsti běžných a výstavních psů.
R. Hrbková - Husova 12, ČB

- VETERINÁRNÍ ORDINACE A SALON PRO PSY A KOČKY - úprava srsti psů a koček, zkracování drápů, vytrhávání uší
MVDr. M. Jabulková - Pražská tř. 958/32, ČB
- PSÍ SALON A LÁZNĚ BRIT - salon pro psy, kočky a králíky, nabízí kompletní péči o srst a lázeňské služby (aromaterapie, bylinkové a perličkové koupele, bioptronová lampa), dále nabízí půjčovnu svatebních šatů pro psy, prodej psí kosmetiky, psí školku a nabídku rekvalifikačních kurzů na úpravu srsti psů
Smolková G. - Emy Destynové 26, ČB
- Š. ABEL - úprava srsti psů a koček
Větrná 1467/72a, ČB
- D. MARŠÍKOVÁ - úprava srsti psů, příprava psů na výstavy, prodej krmiva pro psy
Husova tř. 523/30, ČB
- L. MÁCHOVÁ - úprava srsti psů
A. Trägera 393/16, ČB
- PSÍ SALON HLAVÁČOVÁ - úprava srsti psů, prodej potřeb pro úpravu srsti, prodej kosmetiky Bea Natur
I. Hlaváčová - E. Beneše 24, ČB
- I. FIALOVÁ - úprava srsti psů a koček
Stropnická 2140/9, ČB
- VETERINA U KOSTELA - úprava srsti psů, koček a králíků
MVDr. R. Průchová - Novohradská 1248/120

5.1.2.5 Hotely a penziony pro zvířata

Ve městě se nachází dvě specializované firmy, které nabízejí ubytovací služby pro zvířata. Kromě klasické služby hotelnictví jsou majitelům zájmových zvířat k dispozici i doplňkové služby jako např. psí škola

- ANIMAL RESCUE - nabízí venčení psů, hlídání zvířat a péče o ně, hotel pro kočky a další služby zvířatům (odchyt toulavých a zdivočelých zvířat, sběr a likvidace kadáverů, asistenční služby, spolupráce s integrovaným záchranným systémem, zvířecí taxi - individuální přeprava zvířat).

Adresa: V. Kössl - Novohradská 146, ČB

> *Venčení psů* - firma poskytuje jednorázové venčení psů na 30 minut (150 Kč) nebo venčení třikrát denně včetně péče o srst, hraní si, výměny vody a krmiva (500 Kč).

> *Péče o zájmová zvířata všech druhů* - během 30 minutové návštěvy domácnosti klienta je pečováno o zvířata předem dohodnutým způsobem (200 Kč).

> *Hotel pro kočky* - ubytování koček je zajištěno v rodinném domě. Každá kočka má k dispozici vlastní klec, pelíšek, toaletu, škrabadlo, krmivo a vodu. Krmivo je zvířatům podáváno dvakrát denně. Hotel nabízí možnost dovozu i odvozu ubytovaných zvířat. Další ze služeb, které si zákazník může přiojednat, je zasílání zpráv (SMS nebo emailem) a fotografií o tom, jak se kočka v hotelu daří. Cena ubytování za 1 den se pohybuje okolo 150 Kč. Hotel nabízí i péči o kočky v domácnosti klienta.

- PSÍ HOTEL A ŠKOLA - nabízí klasické hotelové služby pro psy, vč. možnosti dovozu zvířat. Cena ubytování zvířat za 1 den se pohybuje okolo 155 Kč bez příplatku za krmivo, které zvíře během pobytu v hotelu spotřebuje. Psí škola nabízí základní kurzy poslušnosti i přípravu ke zkouškám.

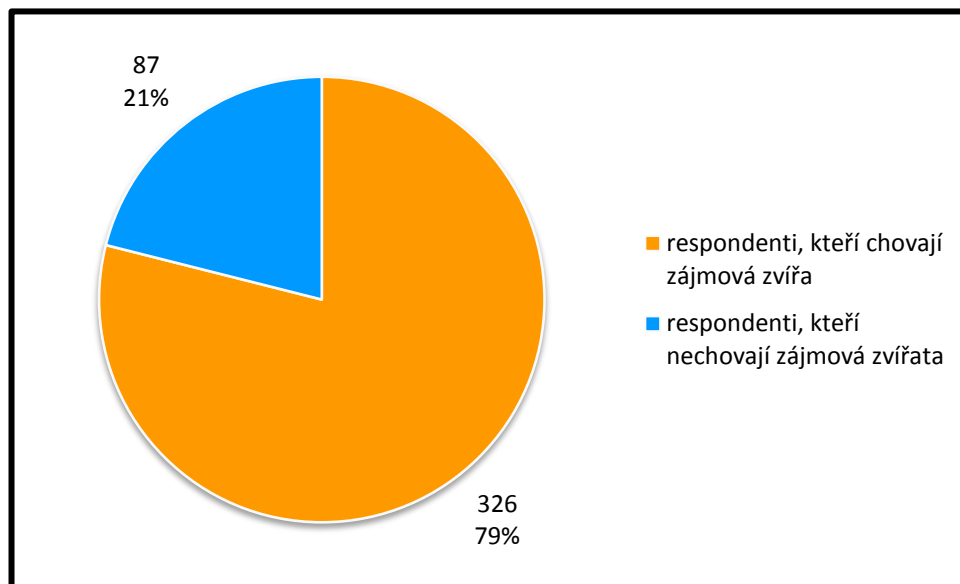
Adresa: V. Petřů - Litvínovická 710/6, ČB

6 VÝSLEDKY

V období od 24. 7. 2013 do 24. 1. 2014 byly dotazníkovým šetřením získány odpovědi celkem od 413 náhodně vybraných respondentů. Konkrétně bylo získáno 42 dotazníků v tištěné formě a 371 dotazníků online.

Z celkového počtu (413) respondentů chová nějaké zájmové zvíře 79 % z nich (graf 2). V případě, že každý respondent skutečně zastupoval jednu domácnost, by to znamenalo, že v Českých Budějovicích chová alespoň jedno zájmové zvíře téměř každá domácnost. Možným ovlivněním výsledků by mohla být skutečnost, že na dotazník odpovídali spíše chovatelé, nežli naopak. Avšak při žádosti o vyplnění dotazníku byli cíleně osloveni i lidé, kteří žádné zájmové zvíře nechovají. Dalším z možných důvodů, proč se počet chovatelů ve městě České Budějovice ukázal v takto hojném počtu by mohl být fakt, že v ostatních průzkumech byli cílovou skupinou i lidé žijící na venkově, kteří jsou více spjati s přírodou a nemají tedy tak velkou potřebu chovat zájmová zvířata ve svých bytech, jako je tomu u městských lidí.

Graf 2. Podíl respondentů, kteří chovají zájmová zvířata.

Zdroj: Vlastní šetření.

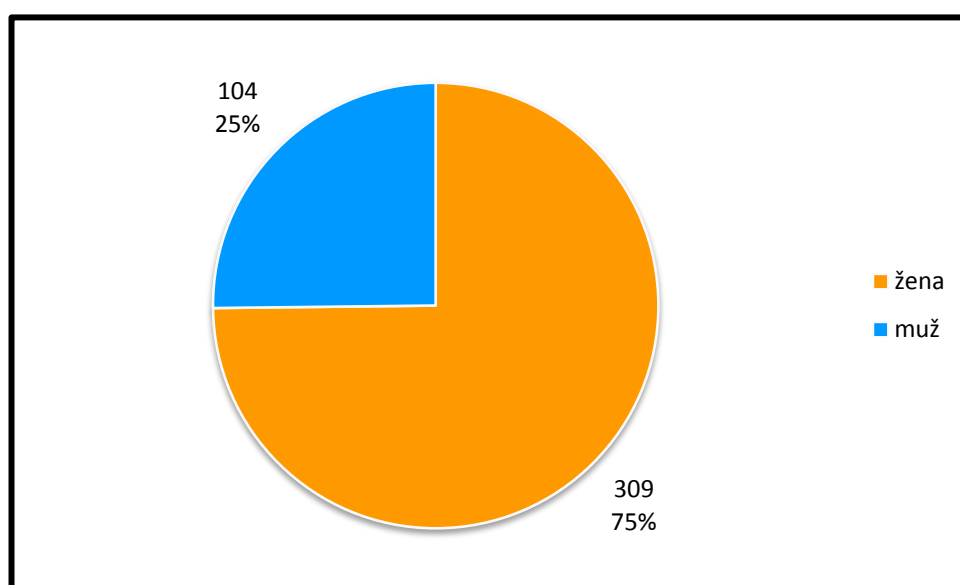
6.1 Vliv socio-demografických aspektů na chovatelství zájmových zvířat

Následující část analýzy výsledků popisuje, jaký vliv na chovatelství zájmových zvířat ve městě mají socio-demografické aspekty, jako jsou pohlaví, věk, druh práce, apod.

Vliv pohlaví

Celkově se dotazníkového šetření zúčastnilo více žen, než mužů (graf 3). Jak je možné vidět v tabulce 7, ukazuje se, že pohlaví by mohlo mít vliv na chovatelství zvířat. Nějaké zájmové zvíře chová téměř každá žena (85 % případů) a téměř každý druhý muž (27 % případů).

Graf 3. Podíl žen a mužů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

Zdroj: Vlastní šetření.

Tabulka 7. Podíl žen a mužů, kteří chovají zájmová zvířata.

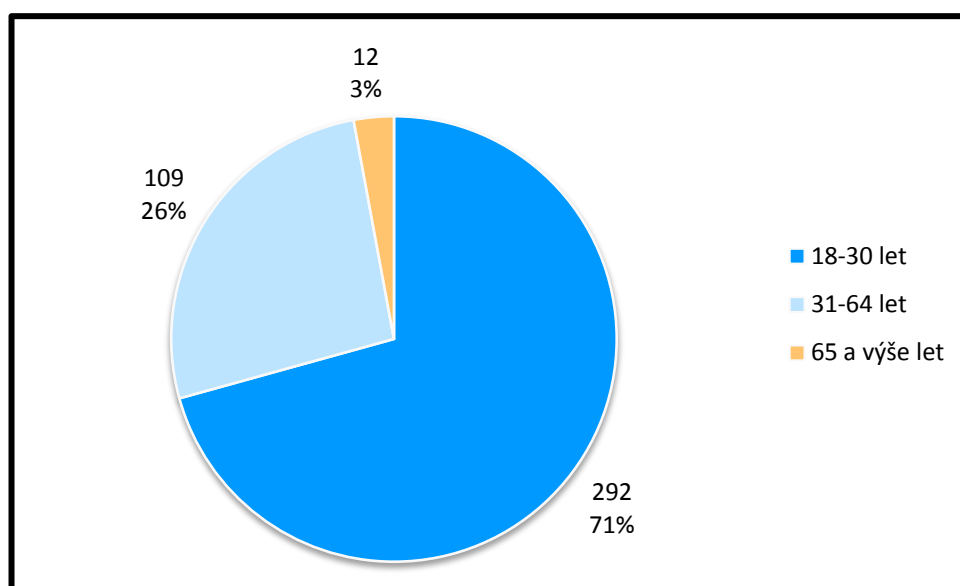
pohlaví	celkový počet respondentů	počet respondentů chovajících zájmové zvíře a jejich procentuální vyjádření
ženy	309	265 [86 %]
muži	104	61 [59 %]
dohromady	413	326 [79 %]

Zdroj: Vlastní šetření.

Vliv věku

Dotazníkového šetření se zúčastnilo nejvíce respondentů ve věku od 18 do 30 let (graf 4). Jak je možné vidět v tabulce 8, lidé ve věku od 18 do 64 let chovají zvířata v 80 % případů, zatímco u lidí nad 65 let to je o 38 % méně častý jev. Tyto hodnoty mohou souviset s celkovým věkovým rozložením obyvatelstva Českých Budějovic, občanů ve věku nad 65 let, zde totiž žije pouze 13 % (tabulka 8).

Graf 4. Podíl respondentů v jednotlivých věkových kategoriích, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

Zdroj: Vlastní šetření.

Tabulka 8. Podíl respondentů v jednotlivých věkových kategoriích, kteří chovají zájmová zvířata.

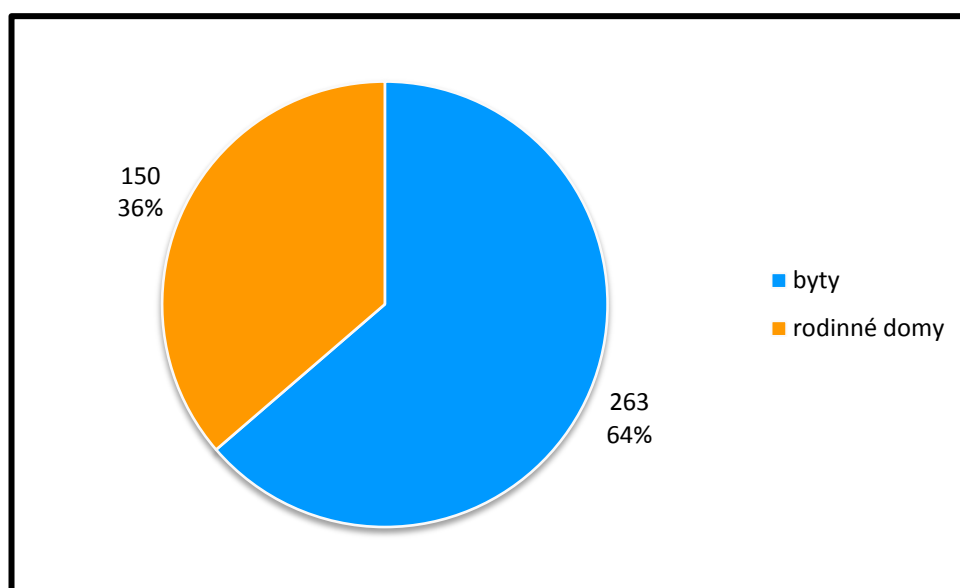
věková kategorie	celkový počet respondentů	počet respondentů chovajících zájmové zvíře a jejich procentuální vyjádření
18 - 30 let	292	235 [80 %]
31 - 64 let	109	86 [80 %]
65 a výše let	12	5 [42 %]
dohromady	413	326 [79 %]

Zdroj: Vlastní šetření.

Vliv typu bydlení

Celkově se dotazníkového šetření zúčastnilo více respondentů bydlících v bytech, než v rodinných domech (graf 5). Jak je možné vidět v tabulce 9, ukazuje se, že velikost plochy k obývání zřejmě nemá vliv na chovatelství zvířat. Zatímco lidé žijící v bytech chovají zájmová zvířata v 75 % případů, u lidí žijících v rodinných domech je chov zvířete záležitostí téměř každé rodiny.

Graf 5. Podíl respondentů žijících v bytech a rodinných domech, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

Zdroj: Vlastní šetření.

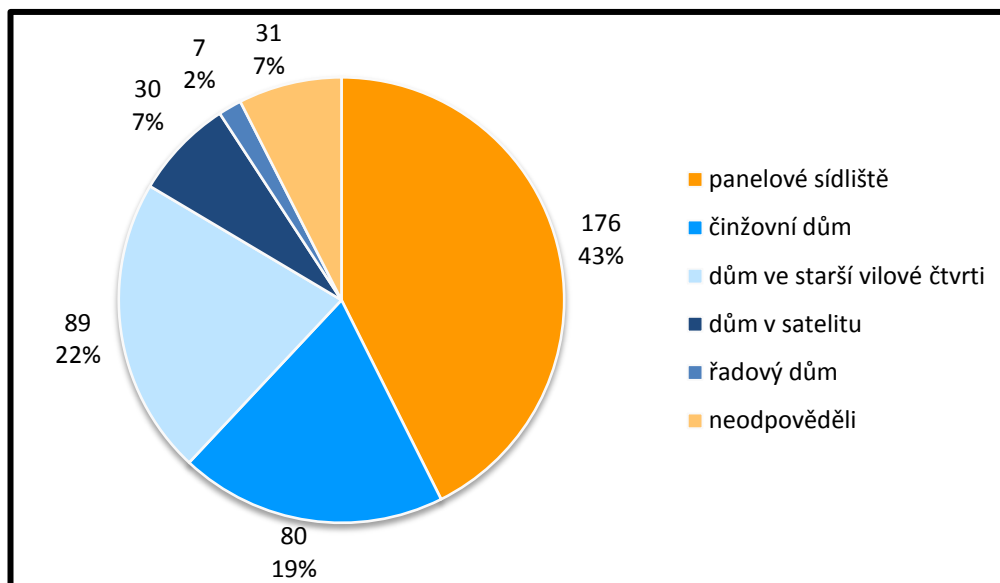
Tabulka 9. Podíl respondentů žijících v bytech a rodinných domech, kteří chovají zájmová zvířata.

typ bydlení	celkový počet respondentů	počet respondentů chovajících zájmové zvíře a jejich procentuální vyjádření
byt	263	197 [75 %]
rodinný dům	150	129 [86 %]
dohromady	413	326 [79 %]

Zdroj: Vlastní šetření.

Dále se v této kategorii celkově dotazníkového šetření zúčastnilo nejvíce respondentů bydlících na panelovém sídlišti, v činžovních domech nebo v domech ležících ve starší vilové čtvrti (graf 6). Jak je možné vidět v tabulce 10, ukazuje se, že typ stavby zřejmě nemá vliv na chovatelství zvířat. Nějaké zájmové zvíře chovají čtyři pětiny obyvatel v každém z jednotlivých typů domů.

Graf 6. Podíl respondentů bydlících v jednotlivých typech domů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

Zdroj: Vlastní šetření.

Tabulka 10. Podíl respondentů bydlících v jednotlivých typech domů, kteří chovají zájmová zvířata.

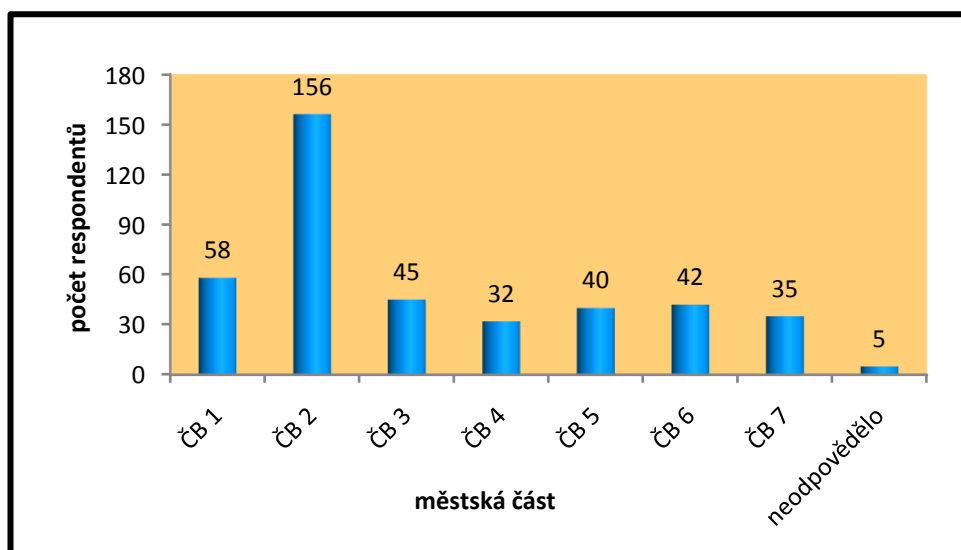
typ bydlení	celkový počet respondentů	počet respondentů chovajících zájmové zvíře a jejich procentuální vyjádření
panelové sídliště	176	130 [74 %]
činžovní dům	80	59 [74 %]
dům ve starší vilové čtvrti	89	73 [82 %]
dům v satelitu	30	28 [93 %]
řadový dům	7	5 [71 %]
neodpověděli	31	-
dohromady	413	295 [71 %]

Zdroj: Vlastní šetření.

Vliv života v určité městské části

Celkově se dotazníkového šetření zúčastnilo nejvíce respondentů žijících v městské části České Budějovice 2 (graf 7). Jak je možné vidět v tabulce 11, rozložení chovatelů v různých městských částech je velice podobné, v každé městské části tvoří obyvatelé čtyři pětiny chovatelů. Výjimkou jsou České Budějovice 7, kde zájmové zvíře chová 66 % obyvatel, avšak i toto procentuální zastoupení udává nadpoloviční počet skupiny lidí, žijící v této městské části.

Graf 7. Podíl respondentů bydlících v jednotlivých městských částech, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

Zdroj: Vlastní šetření.

Tabulka 11. Podíl respondentů bydlících v jednotlivých městských částech, kteří chovají zájmová zvířata.

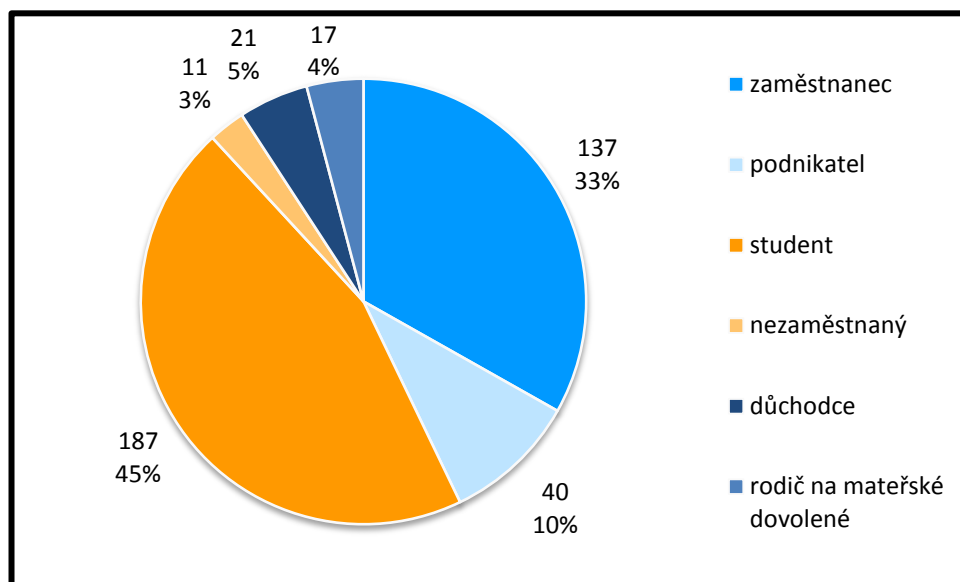
městská část	celkový počet respondentů	počet respondentů chovajících zájmové zvíře a jejich procentuální vyjádření
ČB 1	58	46 [79 %]
ČB 2	156	124 [79 %]
ČB 3	45	34 [76 %]
ČB 4	32	25 [78 %]
ČB 5	40	35 [88 %]
ČB 6	42	34 [81 %]
ČB 7	35	23 [66 %]
neodpověděli	5	-
dohromady	413	321 [78 %]

Zdroj: Vlastní šetření.

Vliv zaměstnání

Celkově se dotazníkového šetření zúčastnilo nejvíce studentů a občanů zaměstnaných ve firmách. Tyto hodnoty mohou být dány zejména tím, která skupina lidí tráví nejvíce času na internetu a je ochotná vyplňovat různá dotazníková šetření (graf 8). Jak je možné vidět v tabulce 12, ukazuje se, že vliv zaměstnání má mírný vliv na chovatelství zvířat. Zatímco pracující lidé, studenti a nezaměstnaní chovají zájmová zvířata ve čtyřech pětinach případů, u důchodců a rodičů na mateřské dovolené je to ve dvou třetinách případů, opět se však i u nich jedná o nadpoloviční většinu.

Graf 8. Podíl respondentů v jednotlivých typech zaměstnání, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

Zdroj: Vlastní šetření.

Tabulka 12. Podíl respondentů v jednotlivých typech zaměstnání, kteří chovají zájmová zvířata.

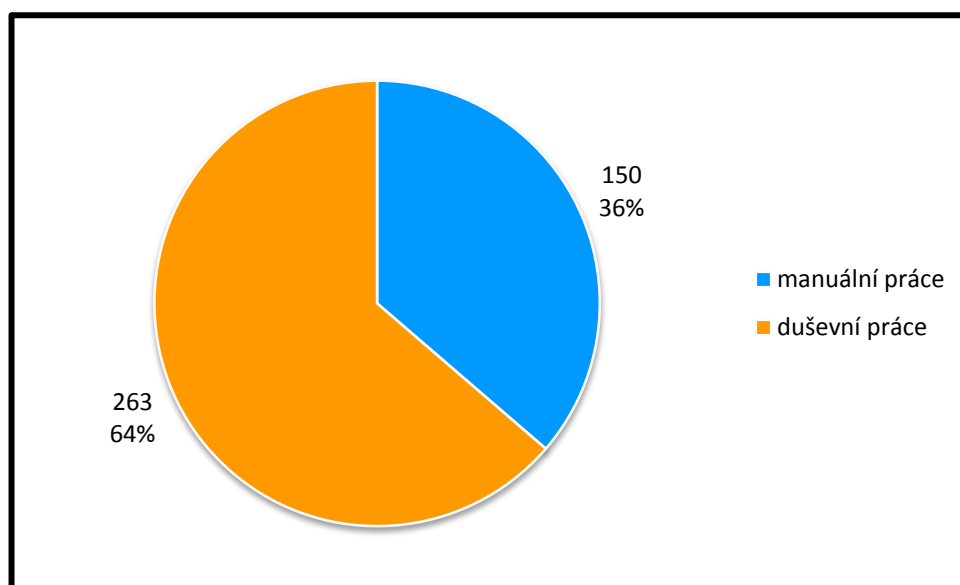
typ zaměstnání	celkový počet respondentů	počet respondentů chovajících zájmové zvíře a jejich procentuální vyjádření
zaměstnanec	137	117 [85 %]
podnikatel	40	28 [70 %]
student	187	149 [80 %]
nezaměstnaný	11	9 [82 %]
důchodce	21	13 [62 %]
rodič na mateřské dovolené	17	10 [59 %]
dohromady	413	326 [79 %]

Zdroj: Vlastní šetření.

Vliv charakteru práce

Celkově se dotazníkového šetření zúčastnilo více respondentů majících duševní než manuální charakter práce (graf 9). Na tuto otázku odpovídali i důchodci či nezaměstnaní lidé, kteří tak zřejmě hodnotili typ své každodenní činnosti či charakter své bývalé práce. Pro zajímavost lze uvést, že většina studentů označila charakter své práce jako manuální, což zřejmě reflektuje jejich účast na brigádách s manuálním zaměřením. Jak je možné vidět v tabulce 13, nějaké zájmové zvíře chovají téměř všichni lidé s manuálním charakterem práce a tři čtvrtiny respondentů majících duševní charakter práce. Tyto hodnoty by však byly velice vyrovnané, pokud by studenti označili charakter své práce jako duševní. Lze tedy říci, že charakter práce zřejmě nemá vliv na chovatelství zájmových zvířat.

Graf 9. Podíl respondentů majících duševní nebo manuální práci, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

Zdroj: Vlastní šetření.

Tabulka 13. Podíl respondentů majících duševní nebo manuální práci, kteří chovají zájmová zvířata.

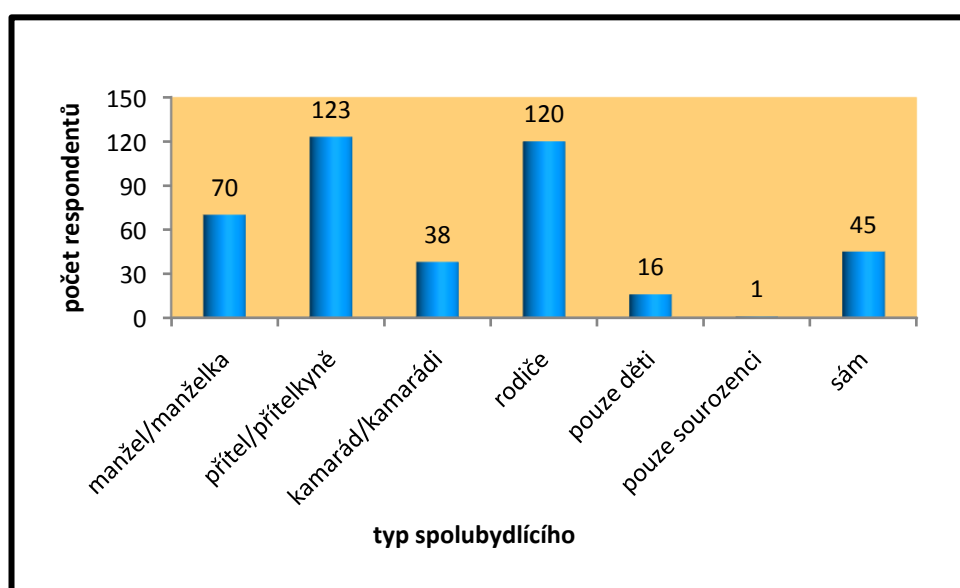
charakter práce	celkový počet respondentů	počet respondentů chovajících zájmové zvíře a jejich procentuální zastoupení
manuální práce	150	131 [87 %]
duševní práce	263	195 [74 %]
dohromady	413	326 [79 %]

Zdroj: Vlastní šetření.

Vliv spolubydlících

Celkově se dotazníkového šetření zúčastnilo nejvíce respondentů žijících ve společné domácnosti spolu se svým přítelem/přítečkou nebo s rodiči (graf 10). Jak je možné vidět v tabulce 14, většina chovatelů má svá zvířata bez ohledu na typ spolubydlících. Výjimku tvoří respondenti, kteří bydlí sami, ti chovají zájmová zvířata zhruba o 20 % méně často, avšak i u nich se jedná o nadpoloviční většinu chovatelů v dané skupině obyvatel.

Graf 10. Podíl respondentů žijících v domácnosti s jednotlivými typy spolubydlících, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

Zdroj: Vlastní šetření.

Tabulka 14. Podíl respondentů žijících v domácnosti s jednotlivými typy spolubydlících, kteří chovají zájmová zvířata.

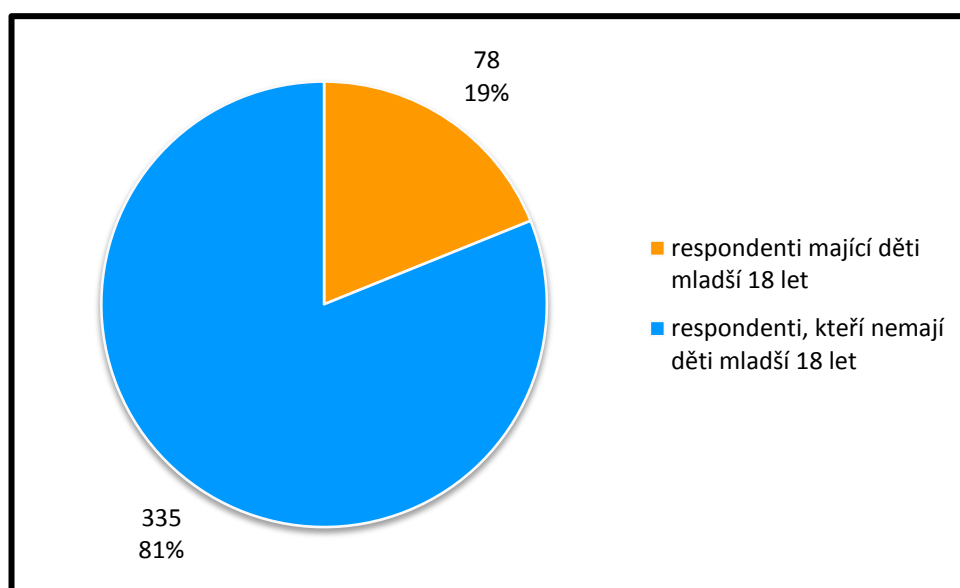
typ spolubydlícího	celkový počet respondentů	počet respondentů chovajících zájmové zvíře a jejich procentuální vyjádření
manžel/manželka	70	50 [71 %]
přítel/přítečkyně	123	109 [87 %]
kamarád/kamarádi	38	26 [68 %]
rodiče	120	102 [85 %]
pouze děti	16	12 [75 %]
pouze sourozenci	1	1 [100 %]
sám	45	26 [58 %]
dohromady	413	326 [79 %]

Zdroj: Vlastní šetření.

Vliv dětí

Celkově se dotazníkového šetření zúčastnilo více respondentů, kteří nemají děti mladší 18 let, než těch, kteří je mají (graf 11). Jak je možné vidět v tabulce 15, ukazuje se, že přítomnost dětí v rodině zřejmě nemá vliv na chovatelství zvířat. Zatímco lidé, kteří nemají děti mladší 18 let, chovají zájmová zvířata v 80 % případů, u lidí, kteří mají děti mladší 18 let to je pouze o 7 % méně častý jev.

Graf 11. Podíl respondentů, kteří mají nebo nemají děti mladší 18 let, a kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

Zdroj: Vlastní šetření.

Tabulka 15. Podíl respondentů, kteří mají nebo nemají děti mladší 18 let, a kteří chovají zájmová zvířata.

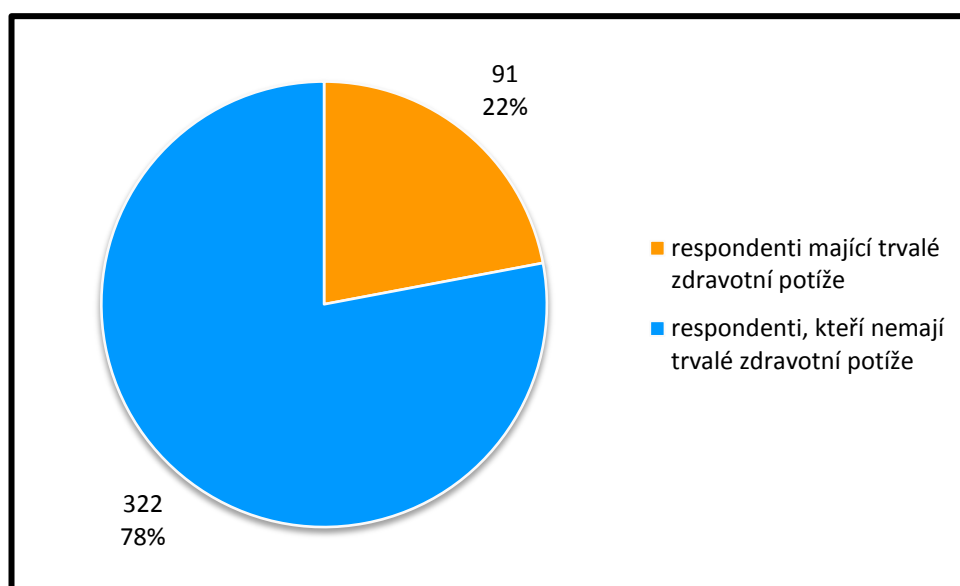
skupina respondentů	celkový počet respondentů	počet respondentů chovajících zájmové zvíře a jejich procentuální vyjádření
respondenti mající děti mladší 18 let	78	57 [73 %]
respondenti, kteří nemají děti mladší 18 let	335	269 [80 %]
dohromady	413	326 [79 %]

Zdroj: Vlastní šetření.

Vliv zdravotního stavu

Celkově se dotazníkového šetření zúčastnilo více respondentů, kteří nemají trvalé zdravotní potíže, než těch, kteří je mají (graf 12). Jak je možné vidět v tabulce 16, ukazuje se, že trvalé zdravotní potíže respondentů zřejmě nemají vliv na chovatelství zvířat. Rozdíl v četnosti chovatelů s trvalými zdravotními potížemi a bez nich se pohybuje v rozmezí 6 %.

Graf 12. Podíl respondentů, kteří nemají trvalé zdravotní potíže a těch, kteří je mají, a kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

Zdroj: Vlastní šetření.

Tabulka 16. Podíl respondentů, kteří nemají trvalé zdravotní potíže a těch, kteří je mají, a kteří chovají zájmová zvířata.

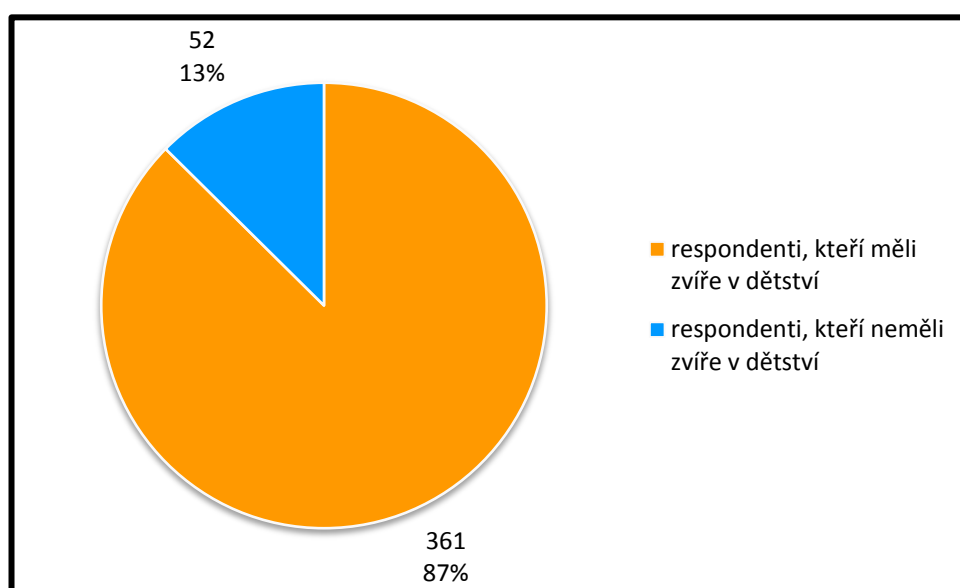
skupina respondentů	celkový počet respondentů	počet respondentů chovajících zájmové zvíře a jejich procentuální vyjádření
respondenti mající trvalé zdravotní potíže	91	76 [84 %]
respondenti, kteří nemají trvalé zdravotní potíže	322	250 [78 %]
dohromady	413	326 [79 %]

Zdroj: Vlastní šetření.

Vliv chovu zájmových zvířat v dětství

Celkově se dotazníkového šetření zúčastnilo více respondentů, kteří chovali zájmová zvířata v dětství, než těch, kteří je nechovali (graf 13). Jak je možné vidět v tabulce 17, ukazuje se, že chov zvířat v dětství může ovlivňovat chovatelství zvířat v dospělosti. Zatímco lidé, kteří chovali zvířata v dětství, mají zájmová zvířata i v dospělosti v 83 % případů, u lidí, kteří nechovali zájmová zvířata v dětství je chov zájmových zvířat i v dospělosti o 29 % méně častým jevem.

Graf 13. Podíl respondentů majících zvíře v dětství a těch, kteří je neměli, a kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

Zdroj: Vlastní šetření.

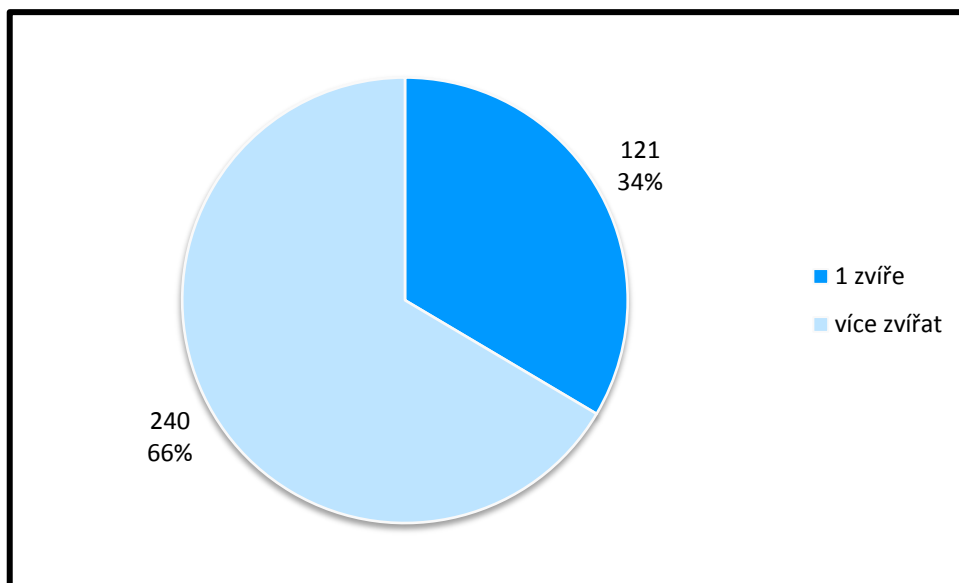
Tabulka 17. Podíl respondentů majících zvíře v dětství a těch, kteří je neměli, a kteří chovají zájmová zvířata v dospělosti.

skupina respondentů	celkový počet respondentů	počet respondentů chovajících zájmové zvíře v dospělosti a jejich procentuální vyjádření
respondenti mající zvíře v dětství	361	298 [83 %]
respondenti, kteří neměli zvíře v dětství	52	28 [54 %]
dohromady	413	326 [79 %]

Zdroj: Vlastní šetření.

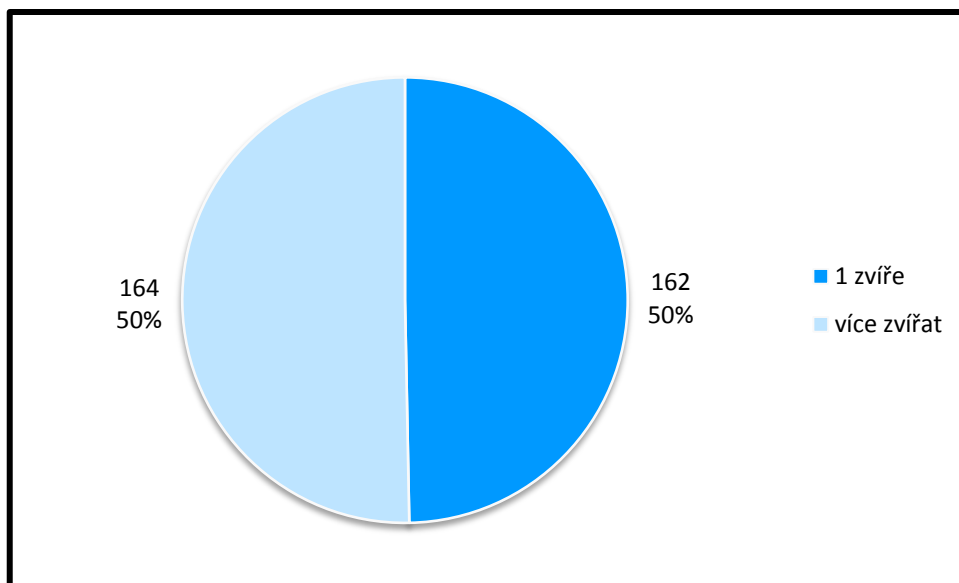
Dále se v této kategorii celkově dotazníkového šetření zúčastnilo více respondentů, kteří měli větší množství zvířat v dětství, než těch, kteří měli v dětství pouze jedno zvíře (graf 14). Jak je možné vidět v grafu 15, ukazuje se, že počet chovaných zájmových zvířat v dětství nemá vliv na počet chovaných zájmových zvířat v dospělosti. V dospělosti lidé chovají jedno nebo více zvířat bez ohledu na to, kolik zvířat měli v dětství.

Graf 14. Podíl respondentů majících jedno nebo více zájmových zvířat v dětství.

Zdroj: Vlastní šetření.

Graf 15. Podíl respondentů majících jedno nebo více zájmových zvířat v dospělosti.

Zdroj: Vlastní šetření.

6.2 Vztah respondentů k hospodářským zvířatům

Následující část analýzy výsledků popisuje vztah respondentů k hospodářským zvířatům.

Nějaké hospodářské zvíře chová v městském prostředí 4 % respondentů (graf 16). Mezi nejčastěji chovaná hospodářská zvířata ve městě patří drůbež. Někteří respondenti označili jako hospodářské zvíře i velblouda nebo medojeda. Zde se jednalo o subjektivní postoj respondentů k rozlišení mezi hospodářským a zájmovým zvířetem (graf 17). Na otázku, zdali respondenti vnímají nějaký rozdíl mezi hospodářským a zájmovým zvířetem odpovědělo 99 % respondentů (graf 18). O jaký rozdíl se jedná, je možné vidět v tabulce 18. Ti respondenti, kteří nevnímají žádný rozdíl mezi hospodářským a zájmovým zvířetem odůvodňují svůj postoj zejména tím, že každé zvíře si zaslouží stejný, láskyplný přístup - příklady odpovědí respondentů, kteří nevnímají rozdíl mezi hospodářským a zájmovým zvířetem:

„všechna zvířata jsou přátelé“

„ke všem zvířatům bychom se měli chovat stejně“

„zvíře, které je doma, je vždy domácí mazlíček“

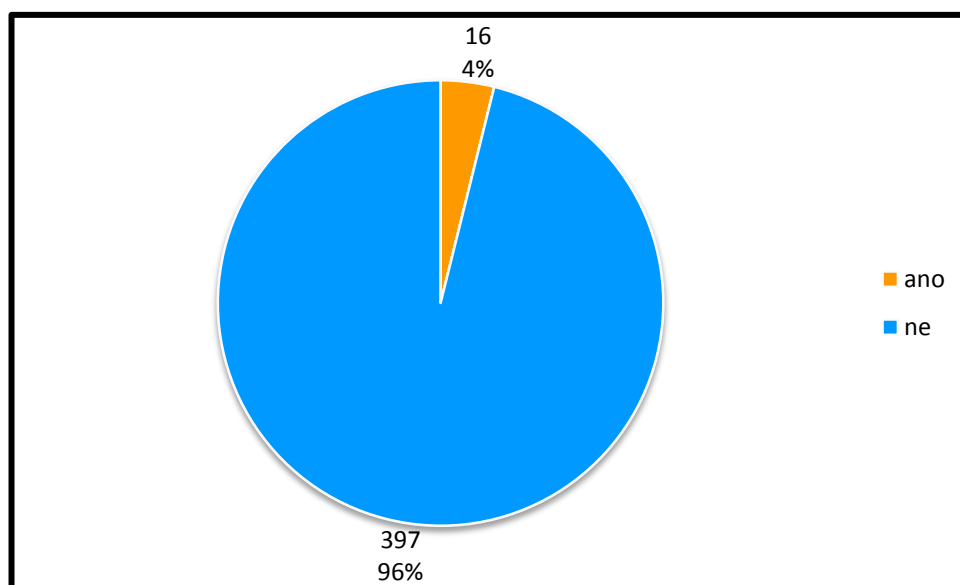
„rozdělování je jenom formalita“

„lásku potřebují úplně stejně všechna zvířata“

„všechna zvířata jsou milá“

„každé zvíře, které se dá pohladit nebo pomazlit, je mazlíček“

Graf 16. Odpověď na otázku: I v městském prostředí lze chovat hospodářská zvířata, chováte nějaké?

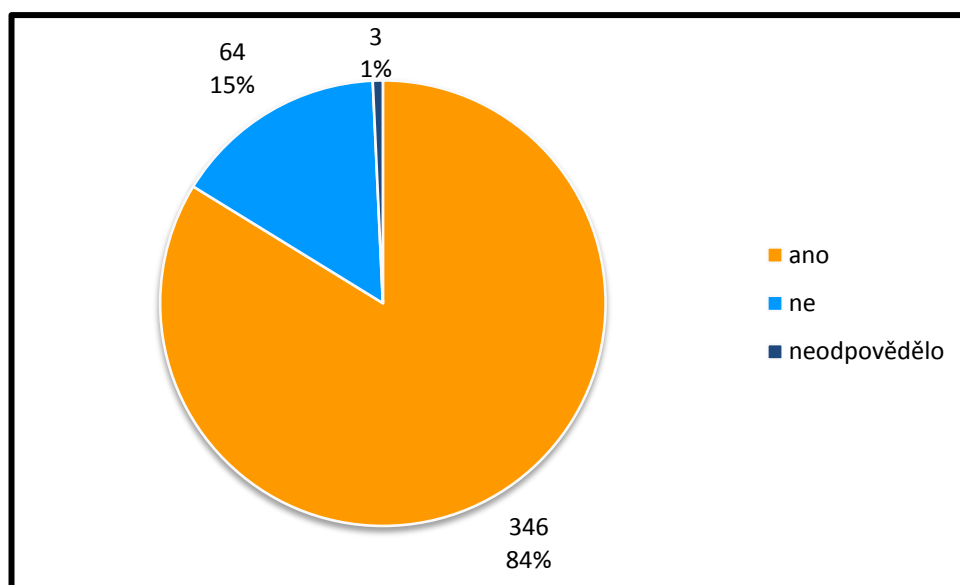
Zdroj: Vlastní šetření.

Graf 17. Četnost hospodářských zvířat chovaných ve městě.

Zdroj: Vlastní šetření.

Graf 18. Odpověď na otázku: Vnímáte nějaký rozdíl mezi domácím mazlíčkem a hospodářským zvířetem?

Zdroj: Vlastní šetření.

Tabulka 18. Příklady odpovědi na otázku: Jaký vnímáte rozdíl mezi domácím mazlíčkem a hospodářským zvířetem?

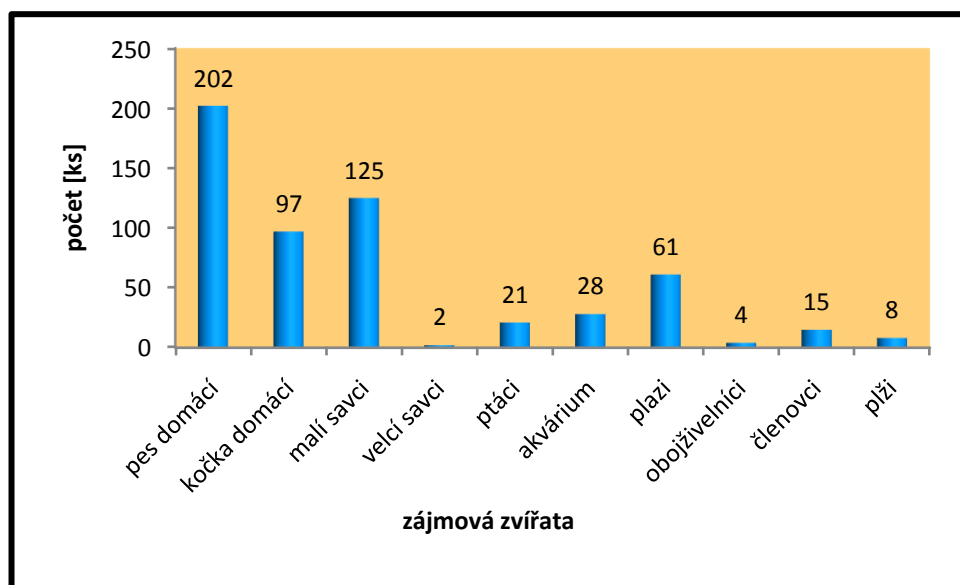
hospodářské zvíře	domácí mazlíček
<i>„potřebuje dostatečný prostor pro chov“</i>	<i>„je menší než hospodářské zvíře“</i>
<i>„je pro užitek“</i>	<i>„je na mazlení“</i>
<i>„má pro člověka účel“</i>	<i>„slouží pouze jako společník“</i>
<i>„slouží jako potrava“</i>	<i>„nelze sníst“</i>
<i>„žije na venkově“</i>	<i>„žije ve městě“</i>
<i>„žije venku“</i>	<i>„žije v domácnosti“</i>
<i>„je nutné ho zaopatřovat“</i>	<i>„je partnerem, lze ho brát všude sebou“</i>
<i>„lidé jím pohrdají“</i>	<i>„stojí peníze, které se nevracejí“</i>
-	<i>„je členem rodiny“</i>
-	<i>„je pro potěšení, zábavu“</i>

6.3 Druhy chovaných zájmových zvířat

Následující část analýzy výsledků popisuje, jaké druhy zájmových zvířat lidé chovají jako domácí mazlíčky a jaká zájmová zvířata chovali v dětství.

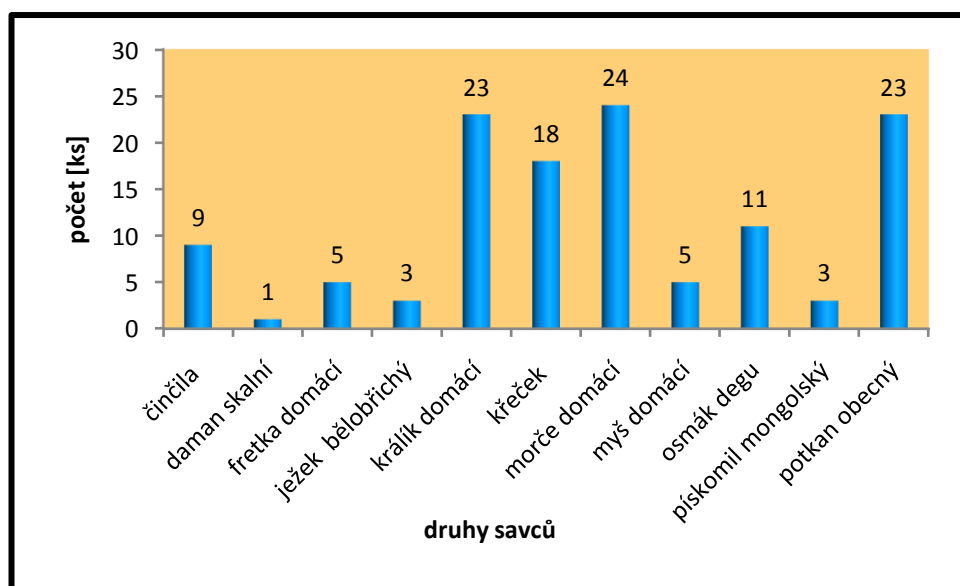
Nejčastěji chovaným zájmovým zvířetem je pes domácí (graf 19). Mezi druhé nejčastěji chované mazlíčky patří malí savci v čele s morčetem domácím, králíkem domácím a potkanem obecným (graf 20). Mezi nejzajímavější druhy, které jsou chované jako zájmová zvířata, patří např. ocelot velký nebo zakrslá koza. V chovu zájmových zvířat je možné vidět i jistý rozdíl mezi tím, jaké druhy mají děti a jaké druhy mají dospělí. Ve svém dětství chovala většina respondentů malé savce (graf 21), v čele s křečkem domácím (graf 22). Pro zajímavost lze uvést, že respondenti chovali v dětství jako své zájmové zvíře například i aligátora nebo veverku.

Graf 19. Četnost zastoupení chovaných zájmových zvířat.

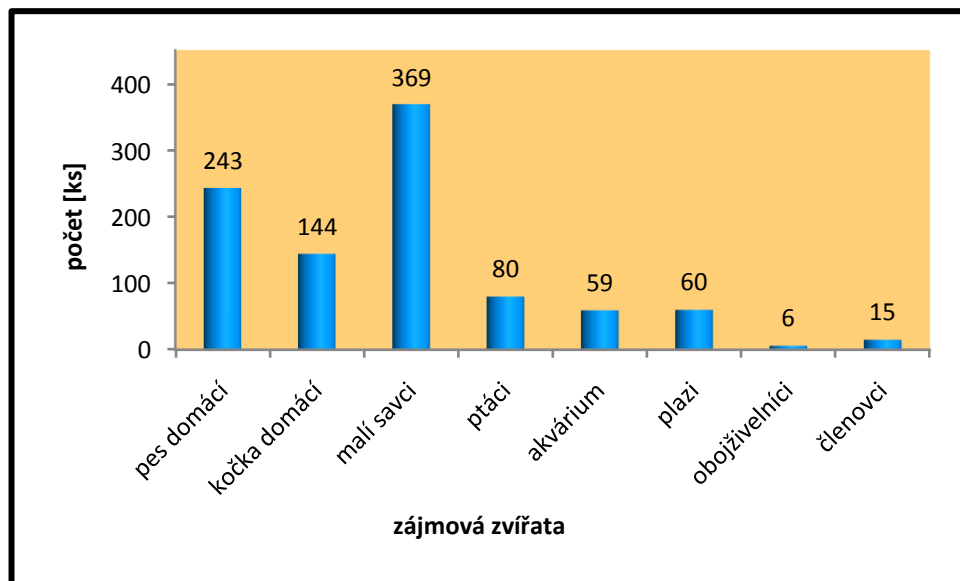
Zdroj: Vlastní šetření.

Graf 20. Jednotlivé druhy malých savců, které jsou chované jako zájmová zvířata.

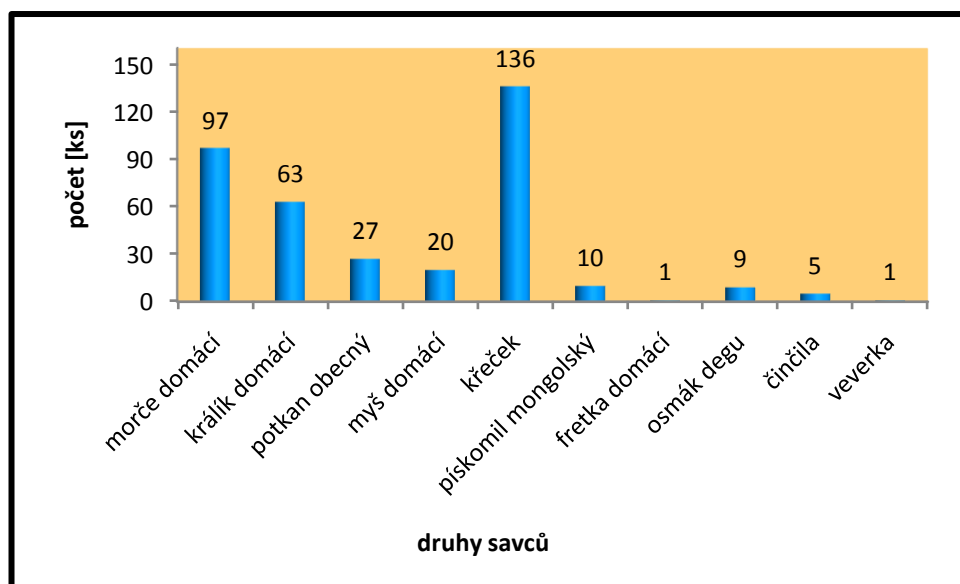
Zdroj: Vlastní šetření.

Graf 21. Četnost zastoupení zájmových zvířat, která měli respondenti v dětství.

Zdroj: Vlastní šetření.

Graf 22. Jednotlivé druhy malých savců, které měli respondenti v dětství.

Zdroj: Vlastní šetření.

6.4 Citový vztah respondentů k zájmovým zvířatům

Následující část analýzy výsledků popisuje citový vztah respondentů k zájmovým zvířatům.

Respondenti chovající zájmové zvíře měli možnost (v otázce 15) napsat nějaké doplňující informace o svém domácím mazlíčkovi. Tato otázka měla za úkol reflektovat citový vztah chovatelů ke svým zájmovým zvířatům. Kritériem při

hodnocení byl styl, jakým respondent otázku vyplnil. Toto kritérium vychází z předpokladu, že by respondent měl napsat první věc, která se mu o zvířeti vybaví. Ti chovatelé, kteří napíší pouze jakého plemena jejich zvíře je, či pouze jeho jméno, mají pravděpodobně mnohem nižší citový vztah ke zvířeti, než ti chovatelé, kteří hovoří o svém zvířeti jako o členovi rodiny.

Na základě výše popsaných kritérií byly odpovědi respondentů rozděleny do 4 kategorií:

- KATEGORIE I: Respondenti, kteří otázku nevyplnili.
- KATEGORIE II: Respondenti, kteří napsali pouze jméno nebo plemeno zvířete. Ke zvířeti by měli mít menší vztah než respondenti z kategorie III a IV.

Příklady odpovědí: „pes - boxer, jméno Bára“

„kočka - britská krátkosrstá“

„pes - kokršpaněl“

„psi - dvakrát ořech z útulku“

„mám dva psy“

- KATEGORIE III: Respondenti, kteří popisovali fyzické vlastnosti svého zvířete (plemeno, věk, zbarvení, zaměření, povahu,...). Ke zvířeti by měli mít poměrně vysoké citové pouto, ne však tolik jako respondenti z kategorie IV.

Příklady odpovědí: „pes - Andy, yorkšírský teriér, 2 roky“

„pes - Coton de Tulear, je to šmudlík“

„kočky - Angela a Mikeš, ona zachráněná z ulice, kocourek z útulku. Angie je samotářka, tzv. bezdotyková kočka. Mikýsek je závisláček.“

„potkan - Hryzálek, nikdy nikoho nekousl“

„pouliční směs, Pacička, velmi temperamentní“

- KATEGORIE IV: Respondenti, kteří popisovali citový vztah, který mají ke zvířeti nebo který si myslí, že má zvíře k nim. Tito respondenti mají podle svých odpovědí velmi vysoký citový vztah ke svým zvířatům. Velice často popisují zvíře jako plnohodnotného člena rodiny.

Příklady odpovědí: „pes - miluji ho víc než možná kdy budu milovat své dítě, poskytuje mi maximální citovou oporu“

„máme dvě potkaní slečny, Kristýnu a Otylku, máme je moc rádi a myslím, že ony nás taky“

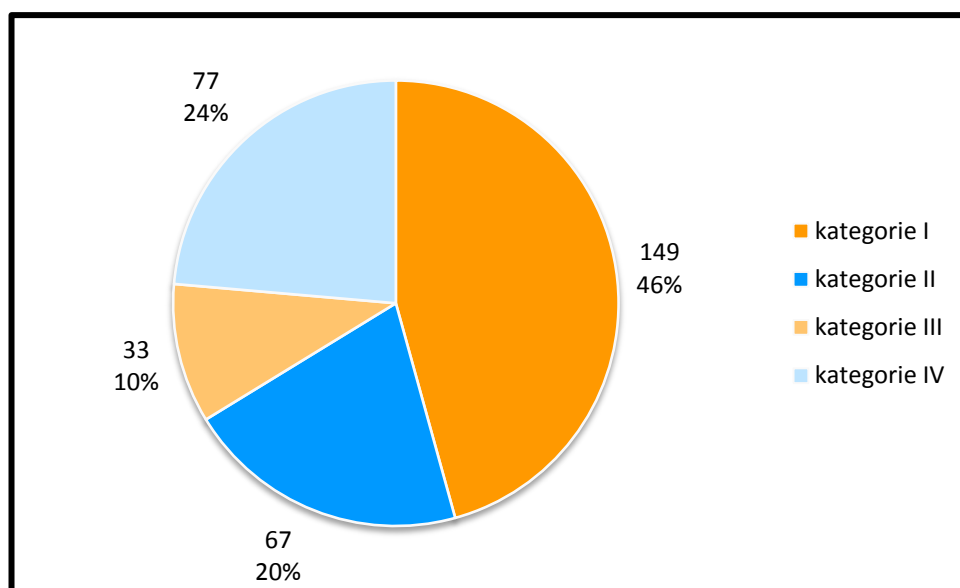
„rybičky - ráda se na ně dívám místo televize“

„je to moje dítě, nejlepší kamarád, psychická podpora, Sibi, americký pitbulterier“

„pes, kočka, papoušek - naše zvířátka jsou úžasný, jsou členem rodiny“

Z dotazníkového šetření vyplývá, že nejvíce respondentů vůbec tuto otázku nechtělo zodpovědět (graf 23). V kategoriích, kde respondenti odpovídali, je nejvíce a téměř shodně odpovědí ve skupině II a IV, tedy v kategoriích, kdy respondenti mluví o zvířeti pouze ve smyslu jeho jména nebo plemena a/nebo naopak, ve zcela opačném smyslu - přijetí zvířete za člena rodiny.

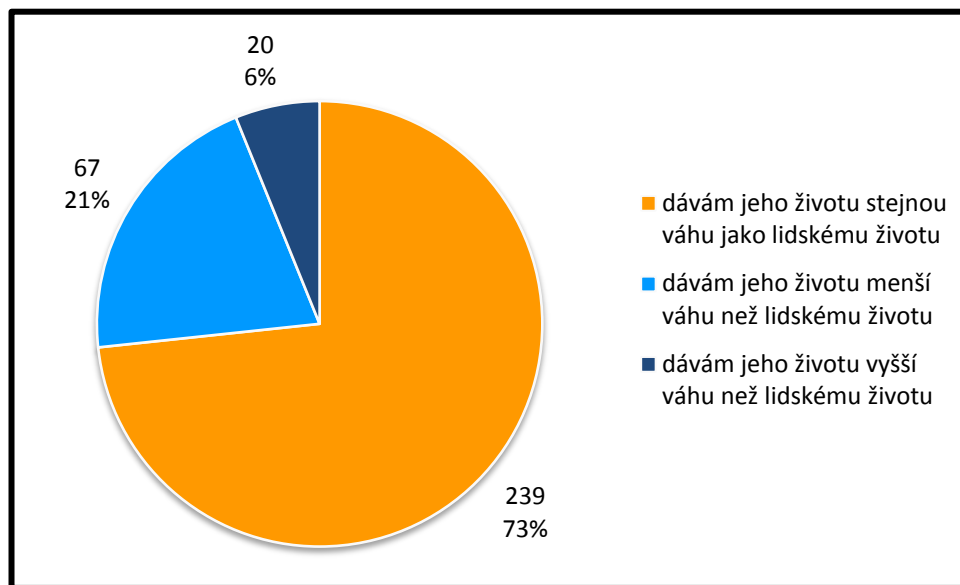
Graf 23. Podíl respondentů v jednotlivých kategoriích.

Zdroj: Vlastní šetření.

Dalším aspektem vyjádření citového vztahu k zájmovým zvířatům je váha života, kterou lidé domácím mazlíčkům přisuzují. Tři čtvrtiny respondentů dávají životu zvířete stejnou váhu, jako má lidský život. Ve shodném počtu pak respondenti dávají životu zvířat menší a/nebo naopak větší váhu (graf 24).

Graf 24. Odpověď na otázku: Na jakou úroveň své zvíře stavíte?

Zdroj: Vlastní šetření.

V otázce, zdali by si respondenti dokázali představit život bez svého zájmového zvířete, 53 % respondentů odpovědělo, že si sice dovede představit život bez svého zvířete, ale cítilo by velkou ztrátu. Velká část respondentů (téměř 40 %) by v případě nepřítomnosti zvířat, naopak žádnou ztrátu necítila (graf 25). Jako jiné odpovědi byly uvedeny:

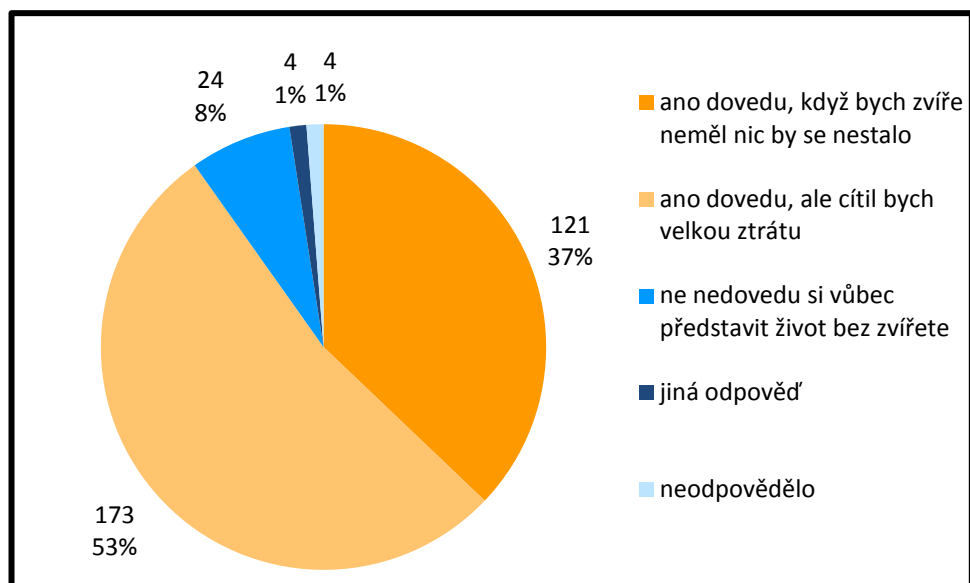
- chovatelka opuštěných zvířat: *„jsou jako děti; i když vím, že odejdou dřív než já a jsem s tímto koloběhem smířená; přijdou zase jiní opuštěnci“*

- chovatelka koček: *„konečně bych měla byt bez chlupů, bez vyměšovacíh misek, bez zápachu a nemusela bych mít nábytek chráněný před jejich drápy a jejich močí“*

- chovatelka mnoha druhů zvířat: *„mám je ráda, ale před dalším porízením nového mazlíčka bych se hodně rozmýšlela“*

- chovatelka psa: *„bez svého zvířete si nedovedu život představit, ale až budu bydlet sama tak žádné zvíře nechci“*

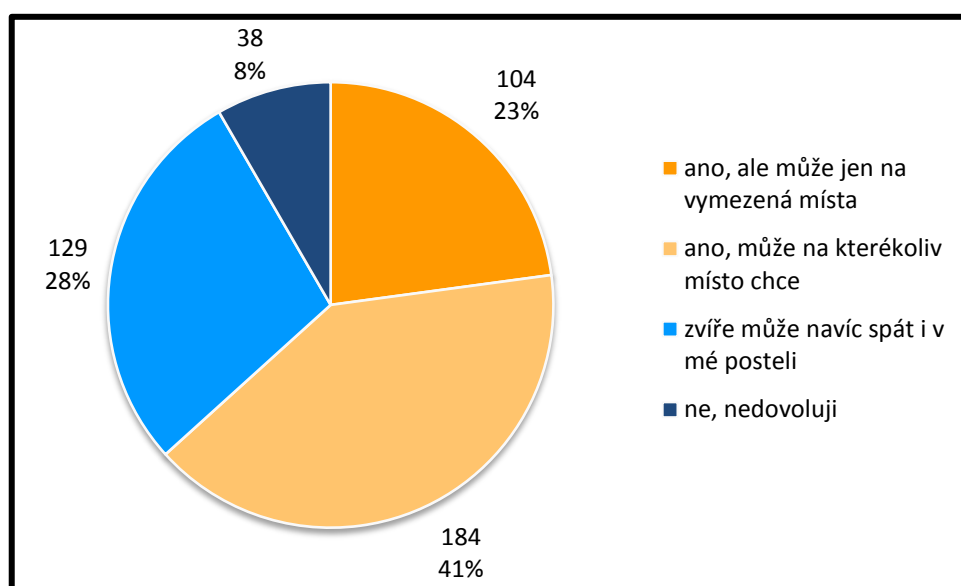
Graf 25. Odpověď na otázku: Dovedete si představit život bez Vašeho zvířete?

Zdroj: Vlastní šetření.

Projevem citového vztahu chovatelů k zájmovým zvířatům je i možnost volného pohybu zvířat v obytných prostorech, kterou lidé zvířatům dávají. Valná většina respondentů (92 %) dovoluje svým zvířatům, aby se pohybovala v obytných prostorech. Téměř 30 % z nich pak dovoluje zvířatům, aby spala i v jejich posteli (graf 26).

Graf 26. Odpověď na otázku: Dovolujete zvířeti, aby samovolně chodilo ze své ubikace do prostoru, který obýváte Vy?

Zdroj: Vlastní šetření.

V otázce komunikace lidí a zvířat respondenti volili libovolný typ kontaktu, který mají se svým zájmovým zvířetem (tabulka 19). Nejčastěji chovatelé zvířata hladí, mazlí se s nimi, mluví na ně a i si s nimi povídají jako s člověkem (typ 1). Samozřejmostí je, že typ kontaktu je silně ovlivněn druhem zájmového zvířete, které respondent chová. Avšak jako zajímavost lze uvést, že na zvíře nesahají ani nemluví (typ 19), kromě chovatelů rybiček, také jeden chovatel zakrslé kozy a jeden chovatel žab. Jako jiné způsoby kontaktu (typ 20) respondenti uváděli [v závorce je uveden počet respondentů s takovou odpovědí]:

„zvířata respektuji a kromě standardního výcviku psa zvířata neomezují“ [1]

„biji psa holí“ [1]

„zvíře navíc češu, koupu, fěnuji a stříhám“ [1]

„zvíře navíc pusinkuji“ [1]

„se zvířetem si navíc hraji“ [1]

„se zvířetem se navíc dělím o jídlo“ [1]

„na zvířata mluvím, ale nesahám na zvíře, které nechce, aby se na něj sahalo, pouze když si o to řekne samo“ [1]

„zvíře hladím, mazlím se s ním a mluvím na něj pouze někdy, podle situace“ [1]

Tabulka 19. Typy kontaktů mezi chovatelem a zvířetem.

typ	druh činnosti					odpovědi respondentů
1	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	147
2	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	16
3	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	51
4	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	11
5	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	5
6	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	1
7	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	14
8	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	26
9	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	7
10	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	4
11	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	4
12	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	1
13	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	1
14	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	1
15	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	9
16	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	5
17	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	3
18	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	6
19	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	5
20	JINÁ ODPOVĚĎ					9
CELKEM						326

Zdroj: Vlastní šetření.

legenda:

HLADÍM	zvíře hladím
MAZLÍM	se zvířetem se mazlím
MLUVÍM	na zvíře mluvím
S ČLKEM.	se zvířetem si povídám jako s člověkem
NESAHÁM	na zvíře nesahám

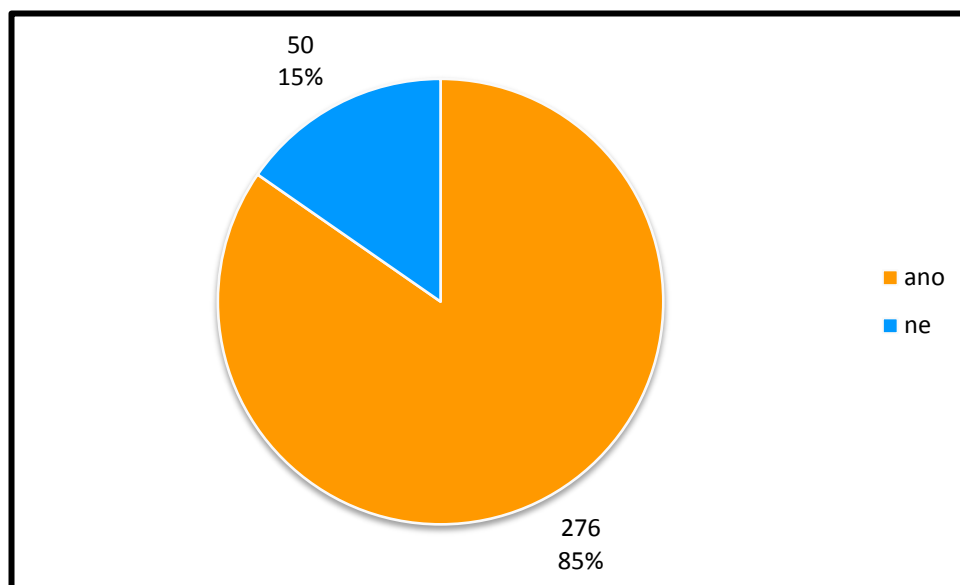
příklad čtení tabulky:

5	HLADÍM	MAZLÍM	MLUVÍM	S ČLKEM.	NESAHÁM	5
---	--------	--------	--------	----------	---------	---

> typ kontaktu 5 znamená, že respondenti označili možnosti: zvíře hladím + se zvířetem se mazlím + se zvířetem si povídám jako s člověkem

Většina respondentů dovoluje svým zvířatům, aby s nimi měla dle své vůle i fyzický kontakt. Jak je možné vidět v grafu 27, téměř u 90 % chovatelů smějí zvířata lidi sama olizovat, kousat je, skákat na ně, apod.

Graf 27. Odpověď na otázku: Necháváte zvíře, aby Vás olizovalo, kousalo, jinak se Vás samovolně dotýkalo?

Zdroj: Vlastní šetření.

6.5 Přínos zájmových zvířat

Následující část analýzy výsledků popisuje, co chov zájmových zvířat respondentům přináší.

Jak je možné vidět v grafu 28, mezi nejčastější důvody chovatelství zájmových zvířat patří potěcha z chovu a získání kamaráda v podobě zvířete. Jako další, jiné důvody chovu, respondenti uváděli [v závorce je uveden počet respondentů s takovou odpovědí]: „hrdličky chovám pro provádění kouzel“ [1]

„zvířata chovám kvůli dětem“ [4]

„psa i kočku máme kvůli neutěšenému stavu v ČR, kdy jsou útulky doslova přeplněny a v některých se psi z těchto důvodů utrácí“ [1]

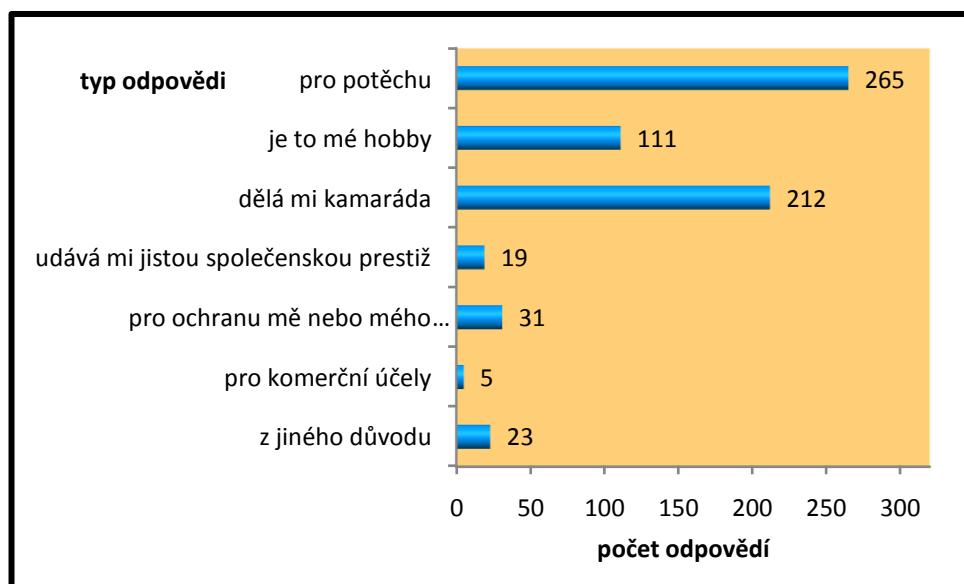
„miluji psy“ [1]

„miluji zvířata“ [1]

„pes mě nutí k pohybu“ [1]

„zvířata mám místo dětí“ [1]
 „kočky jsou úžasný zvířata, miluju je od dětství, nedokážu si představit, že bych byla bez nich“ [1]
 „nedovedu si představit život bez zvířat“ [2]
 „mám pracovního psa“ [2]
 „zvíře jsem dostala jako dárek“ [1]
 „zajímám se o výcvik psů“ [1]
 „zvířata mi dávají smysl života“ [1]
 „pořídit si psa byl můj sen“ [1]
 „se psy se cítím dobře“ [1]
 „neumím říct ne a nepořizovat si další zvířata“ [1]
 „zvířata mě zajímají“ [1]

Graf 28. Odpověď na otázku: Proč zvíře/zvířata chováte? Pozn.: Respondenti měli možnost označit více odpovědí.

Zdroj: Vlastní šetření.

Mnozí respondenti (94 %) mají pocit, že na ně jejich zájmová zvířata mají i blahodárný vliv. Jak je možné vidět v tabulce 20, nejvíce chovatelům zvířata zlepšují náladu (typ 4). Samozřejmostí je, že vliv zvířete na člověka je silně ovlivněn druhem zájmového zvířete, které respondent chová. Např. rybičky nebo plazi zřejmě nemohou udržovat respondentovu kondici. Někteří respondenti uvedli, že je zvířata ovlivňují ještě jinými způsoby (typ 8): „zvíře mi udržuje hladinu adrenalinu, „nemohu říct jaký na mě má zvíře vliv, ale určitě nějaký ano“ „mám pocit, že mě zvířata potřebují a mám lepší den v podstatě pokaždé, když je vidím“ „zvíře je nejvěrnější společník, vždycky mě vyslechne a udělá si na mě kdykoli čas“ „zvíře pozitivně ovlivňuje můj psychický stav“ „jde z části o pocit sebenaplnění - u mě mají zvířata lepší život, než by měla ve zverimexu“

„nemohu říct jaký na mě má zvíře vliv, ale určitě nějaký ano“

„mám pocit, že mě zvířata potřebují a mám lepší den v podstatě pokaždé, když je vidím“

„zvíře je nejvěrnější společník, vždycky mě vyslechne a udělá si na mě kdykoli čas“

„zvíře pozitivně ovlivňuje můj psychický stav“

„jde z části o pocit sebenaplnění - u mě mají zvířata lepší život, než by měla ve zverimexu“

Tabulka 20. Vliv zvířat na chovatele.

typ	druh vlivu			odpovědi respondentů
1	NÁLADU	KONDICI	UZDRAVUJE	30
2	NÁLADU	KONDICI	UZDRAVUJE	43
3	NÁLADU	KONDICI	UZDRAVUJE	31
4	NÁLADU	KONDICI	UZDRAVUJE	200
5	NÁLADU	KONDICI	UZDRAVUJE	3
6	NÁLADU	KONDICI	UZDRAVUJE	1
7	nemám pocit, že na mě zvíře má blahodárný vliv			10
8	JINÁ ODPOVĚĎ			6
9	NEODPOVĚĎĚLI			2
CELKEM				326

Zdroj: Vlastní šetření.

legenda:

- NÁLADU zvíře mi zlepšuje náladu
- KONDICI zvíře udržuje mou kondici
- UZDRAVUJE zvíře mne uzdravuje

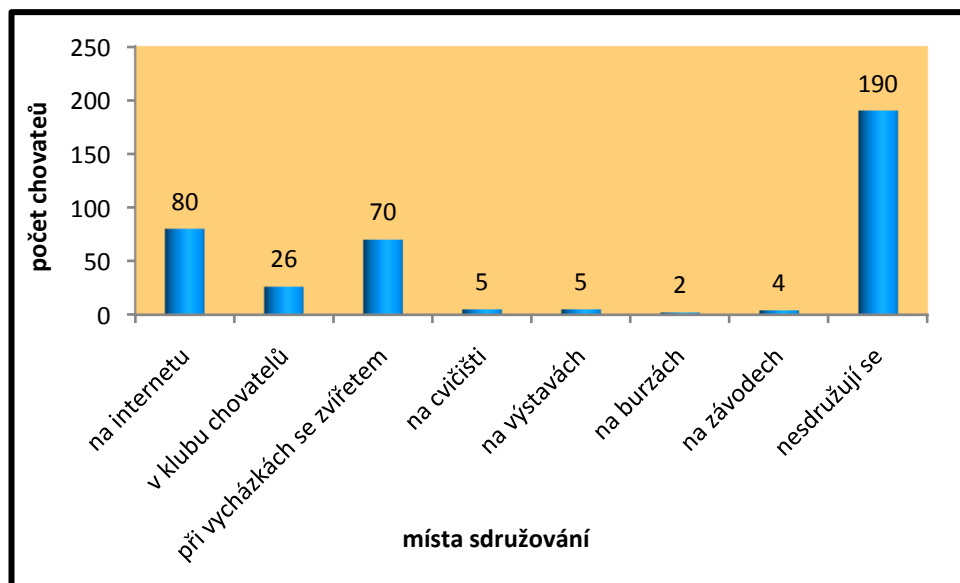
příklad čtení tabulky:

4	NÁLADU	KONDICI	UZDRAVUJE	200
---	--------	---------	-----------	-----

> typ vlivu 4 znamená, že respondent má pocit, že mu zvíře pouze zlepšuje náladu (neudržuje navíc jeho kondici nebo jej navíc neuzdravuje)

Zájmová zvířata také umožňují navazovat nové kontakty mezi lidmi a to ve chvíli, kdy se zvíře stává předmětem tzv. bezpečné konverzace. Pouze při vycházkách se psem se takto seznamuje s novými lidmi 36 % chovatelů. Dalším místem, kde se chovatelé díky svým zvířatům nejvíce sdružují, je internet, zde se ale již nejedná o osobní kontakt. Největší počet chovatelů, se však s ostatními majiteli zvířat nesdružuje vůbec (graf 29).

Graf 29. Místa, kde se chovatelé sdružují. Pozn.: Respondenti měli možnost označit více odpovědí.

Zdroj: Vlastní šetření.

6.6 Služby v oblasti zájmových zvířat

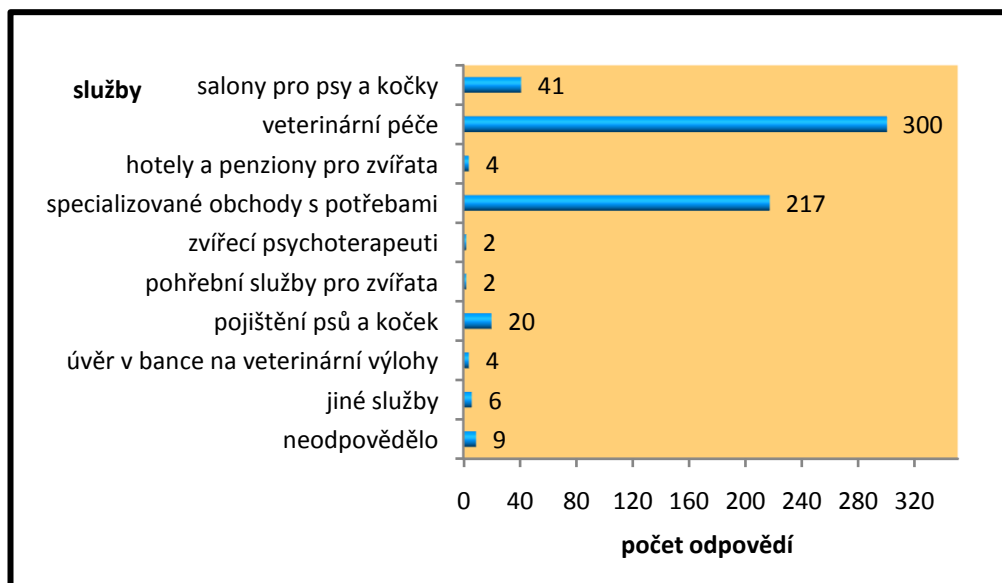
Následující část analýzy výsledků popisuje, jaké služby v oblasti zájmových zvířat chovatelé nejvíce využívají, jaké služby jim chybí, kde obstarávají krmivo a chovatelské potřeby nebo kde si své zvíře zakoupili.

Službou, kterou využívají naprosto všichni chovatelé je veterinární péče. V grafu 30 je vidět, že tuto službu využívá sice pouze 300 respondentů, ovšem zbylých 26 odpovědí by se dalo přičíst respondentům, kteří neodpověděli, těm kteří nevyžívají vůbec žádné služby nebo např. některým chovatelům rybiček, myší, plžů, apod. Jako jiné služby, které chovatelé využívají, byly uvedeny [v závorce je uveden počet respondentů s takovou odpovědí]: „výcvik poslušnosti“ [2]

„terraturzy“ [1]

„nevyžívám vůbec žádné služby“ [3]

Graf 30. Četnost využívání jednotlivých služeb v oblasti zájmových zvířat. Pozn.: Respondenti měli možnost označit více odpovědí.

Zdroj: Vlastní šetření.

Jak je možné vidět v grafu 31, většině respondentů (85 %) nechybí v jejich okolí žádné služby v oblasti zájmových zvířat. Služby, které chybí zbývajícím respondentům (15 %), byly rozděleny do kategorií: služby v oblasti psů, služby v oblasti koček, služby v oblasti veterinární medicíny a služby v jiné oblasti [v závorce je uveden počet respondentů s takovou odpovědí].

- SLUŽBY V OBLASTI PSŮ [31]:**
- prostory pro volný výběh psů [11]
 - školka pro psy [3]
 - kynologický klub [2]
 - cvičiště pro psy [7]
 - salon pro psy [1]
 - specializovaná prodejna krmiv pro psy [1]
 - luxusní penzion pro psy [1]
 - volnočasová organizace zprostředkávající výcvik a zábavu pro psy [1]
 - pojišťovací služby loveckým psům [1]
 - hotel pro psy [1]
 - koše na psí exkrementy [1]
 - specializovaná prodejna s veškerými potřebami pro psy [1]

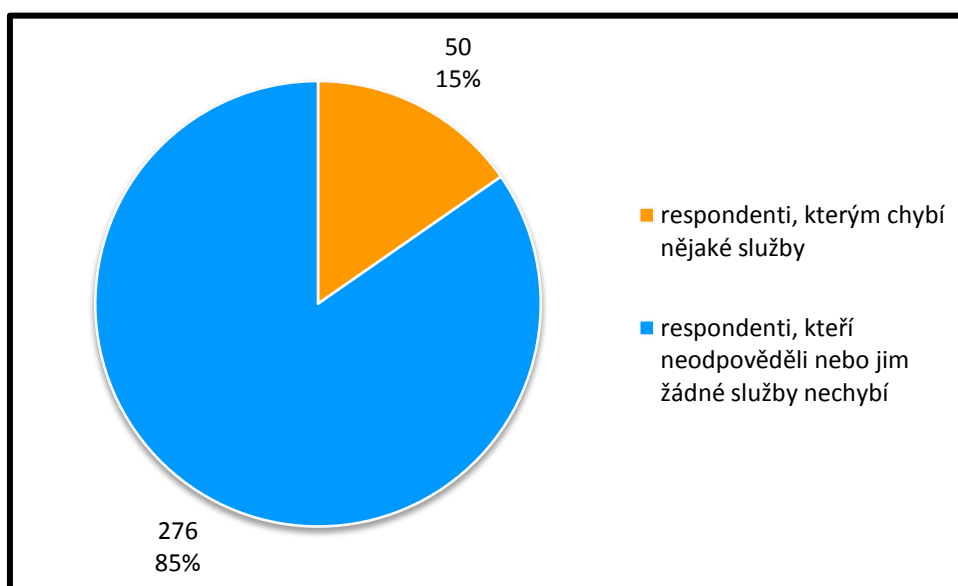
SLUŽBY V OBLASTI KOČEK [4]: - kočičí fyzioterapeut [1]
- cvičiště pro kočky [2]
- hotel pro kočky [1]

SLUŽBY V OBLASTI

VETERINÁRNÍ MEDICÍNY [8]: - specializovaný veterinární lékař [3] z toho
zvláště pro plazy [2] a činčily [1]
- všeobecný veterinární lékař [1]
- veterinární pohotovost s 24 hod. režimem [2]
- luxusní veterinární klinika poskytující léčbu ve
všech oblastech veterinární medicíny [2]

SLUŽBY V JINÉ OBLASTI [7]: - akvaristická burza [1]
- zoobutik [4]
- prodejna značky Bart [1]
- aktivní pomoc zvířatům v nouzi [1]

Graf 31. Podíl respondentů, kterým chybí nějaké služby ve svém okolí.

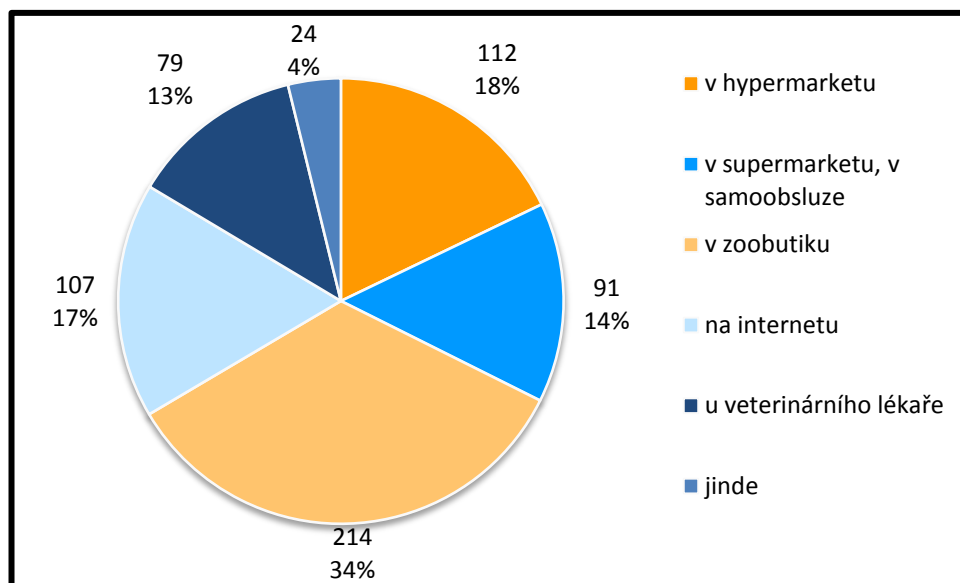
Zdroj: Vlastní šetření.

Jak je možné vidět v grafu 32, nejvíce respondentů (34 %) nakupuje krmivo a chovatelské potřeby pro svá zájmová zvířata v zoobutiku, někteří respondenti uvedli jiná místa, kde toto obstarávají [v závorce je uveden počet respondentů s takovou odpovědí]:

- v obchodě pro akvaristy [1]
- v DM drogerii [1]
- v prodejně krmiv pro hospodářská zvířata [1]
- dostávám jej darem od přátel [5]
- ve specializovaném obchodě s krmivem pro psy [1]
- u řezníka [3]
- u chovatele [4]
- ve velkoobchodě [4]
- krmné organismy si chovám sám [1]
- na burzách [1]
- u soukromníka [2]

Graf 32. Odpověď na otázku: Kde obstaráváte krmivo a další potřeby pro Vaše domácí mazlíčky?

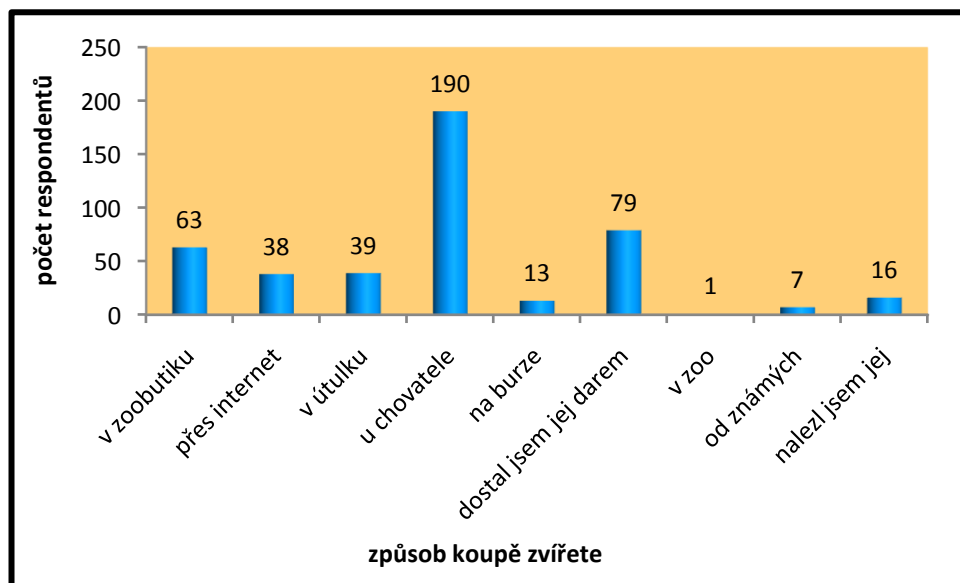
Pozn.: Respondenti měli možnost označit více odpovědí.

Zdroj: Vlastní šetření.

Nejvíce respondentů si své zájmové zvíře koupilo přímo u chovatele, dostalo zvíře darem nebo si jej koupilo v zoobutiku (graf 33).

Graf 33. Kde jste si svého domácího mazlíčka koupil? Pozn.: Respondenti měli možnost označit více odpovědí.

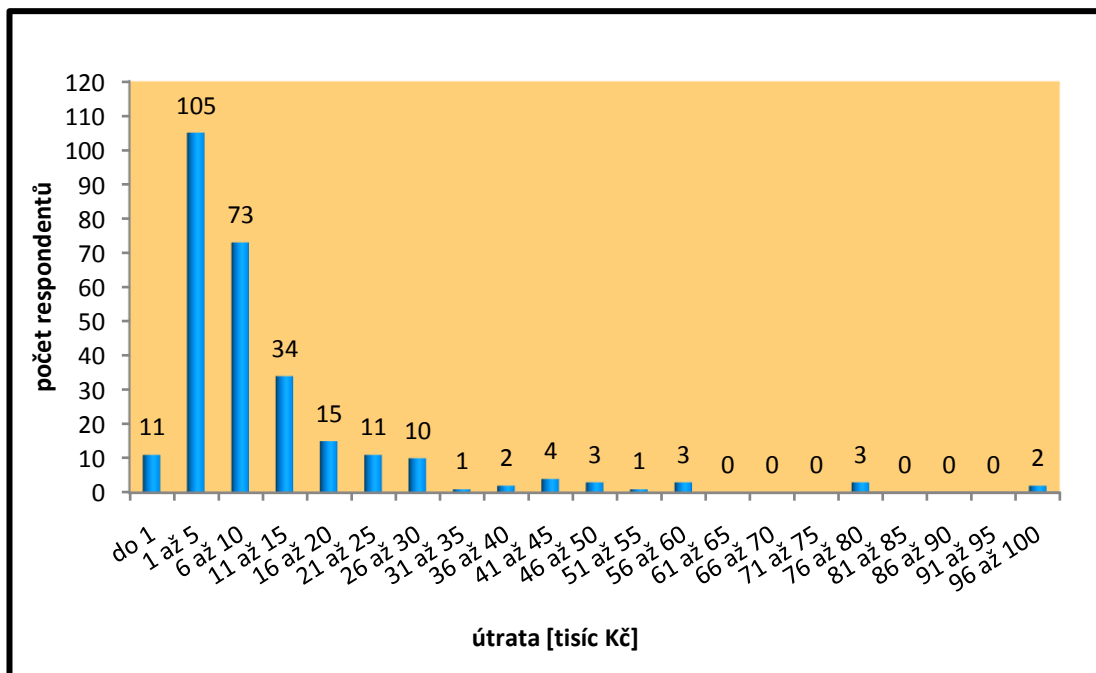
Zdroj: Vlastní šetření.

6.7 Finanční aspekty chovatelství

Následující část analýzy výsledků popisuje finanční zhodnocení chovu zájmových zvířat.

Respondenti uváděli výši částky, kterou utratí ročně za svá zájmová zvířata. Na tuto otázku odpovědělo pouze 278 (85 %) respondentů, ostatní chovatelé otázku nevyplnili nebo uvedli, že částku neumějí odhadnout. Částky byly rozděleny do skupin o po 5 000 Kč. Nejčastěji chovatelé utratí mezi 1 000 - 15 000 Kč za rok (graf 34).

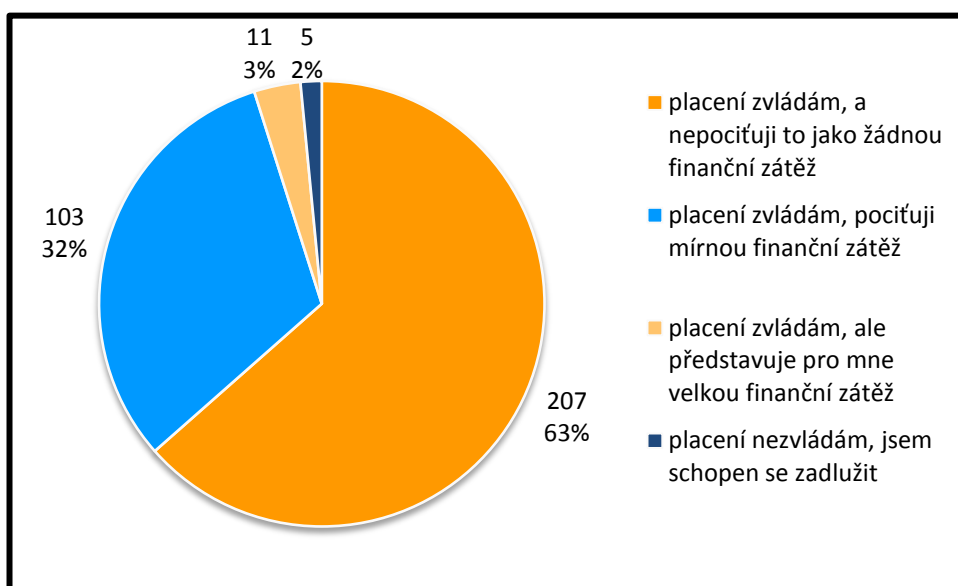
Graf 34. Podíl respondentů v jednotlivých kategoriích částek, které utratí ročně za zájmová zvířata.

Zdroj: Vlastní šetření.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo nejvíce respondentů (63 %), kteří nepovažují svou ekonomickou situaci spojenou s chovem zájmových zvířat za nikterak závažnou. Placení v oblasti domácích mazlíčků považuje jako mírnou zátěž pouze 30 % respondentů (graf 35).

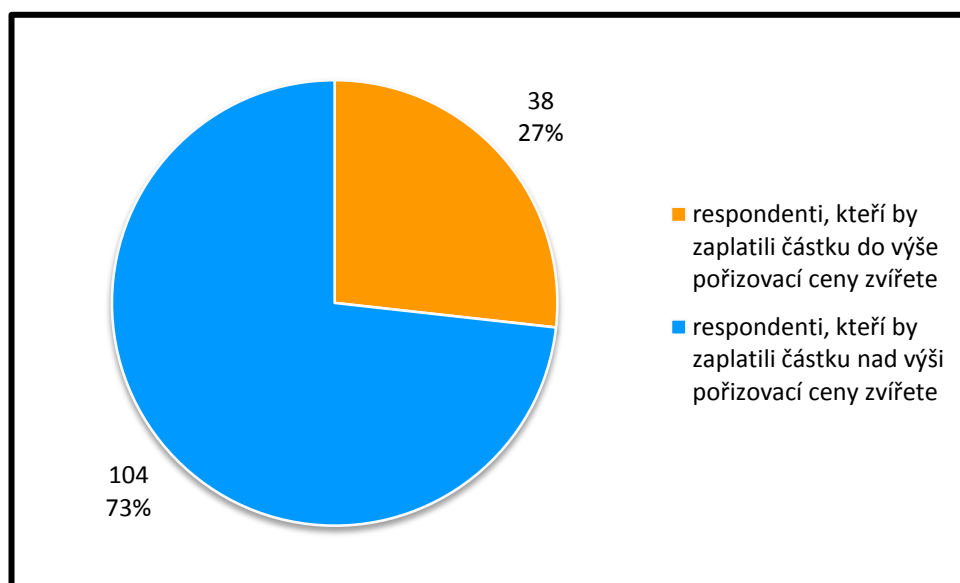
Graf 35. Odpověď na otázku: Jak velkou finanční zátěž pro Vás představují peníze utracené za domácí mazlíčky?

Zdroj: Vlastní šetření.

Respondenti uváděli, jakou finanční hodnotu přisuzují svým zájmovým zvířatům. Tato otázka zjišťovala, jakou maximální částku by byl ochoten respondent utratit (např. u veterinárního lékaře) za své zvíře s ohledem na jeho pořizovací hodnotu. Na tuto otázku odpovědělo pouze 142 (44 %) respondentů. Většina z nich (73 %), by byla ochotná zaplatit částku, která by převyšovala pořizovací cenu zvířete (graf 36). U zvířat, která měla pořizovací cenu do 1 000 Kč, by to byla nejčastěji částka 5 000 Kč. U zvířat, která měla pořizovací cenu vyšší než 1 001 Kč, by nejvíce respondentů nemělo vůbec žádnou finanční hranici, kterou by byli ochotní zaplatit (tabulka 21).

Graf 36. Podíl respondentů, kteří by byli ochotní zaplatit částku menší či vyšší vůči pořizovací ceně zvířete.

Zdroj: Vlastní šetření.

Tabulka 21. Částky, které by respondenti byli ochotni zaplatit vůči pořizovací ceně zvířete.

pořizovací cena zvířete	částka, kterou by respondenti zaplatili [Kč]	počet respondentů s takovou odpovědí
0 - 1 000 Kč	kteroukoliv částku	10
	1 500	2
	2 000	7
	3 000	1
	4 000	1
	5 000	14
	10 000	6
	50 000	1
1001 - 5 000 Kč	kteroukoliv částku	11
	10 000	7
	12 000	1
	15 000	6
	20 000	3
	25 000	1
	50 000	2
	100 000	1
5 001 - 10 000 Kč	kteroukoliv částku	7
	20 000	3
	25 000	1
	50 000	2
	100 000	1
10 001 a více Kč	kteroukoliv částku	9
	20 000	1
	50 000	2
	100 000	1
	150 000	1
	1 000 000	2
CELKEM		104

Zdroj: Vlastní šetření.

6.8 Vlastní názor respondentů na chov zájmových zvířat ve městě

Všichni respondenti (i ti, kteří nechovají zájmová zvířata) měli možnost vyjádřit jakýkoliv svůj názor na sociální kontext chovu zájmových zvířat ve městě. Své náměty na řešení problematiky chovu mazlíčků ve městě vyjádřilo, z celkového počtu 413 respondentů, pouze 77 (19 %) respondentů.

Většina respondentů (73 % z celkového počtu respondentů, kteří vyjádřili svůj názor) zmiňovala problematiku psů ve městech. Vadí jim exkrementy na veřejných plochách, nevychovaní a nebezpeční psi volně pobíhající bez vodítek, či samotné vokalizování psů v domech a na sousedských zahradách. Téměř polovina z těchto respondentů (46 %), ale dodává, že problém nespočívá v přítomnosti samotných psů, ale zejména v chování jejich majitelů, kteří jsou (špatným výcvikem psa, nesbíráním exkrementů po svém psu, apod.) neohleduplní vůči svému okolí.

Třináct procent respondentů (z celkových 73 % respondentů hodnotících situaci se psy) si myslí, že za nepříznivou situaci, spojenou se psy ve městě, stojí chybná legislativa magistrátu města a špatný přístup radnice. Ve městě je zakázáno pouštět psy bez vodítka. Strážníci městské policie pokutují chovatele, kteří tento zákaz porušují. Podle majitelů psů je taková legislativa zcela špatná a nerespektuje přirozené potřeby psů. Ve městě není žádný ohraničený speciální prostor, kde by bylo umožněno volné pobíhání psů bez vodítka. Podle mnohých, se ale pes pro řádné vyvenčení potřebuje na volno proběhnout, potřebuje plně a bez omezení uspokojovat interakce s ostatními psy, apod. Omezováním takového chování tím, že je pes stále držen na vodítku, dochází podle mnohých lidí k jeho týrání.

Další část respondentů (9 %) hodnotících situaci psů ve městě uvádí, že ačkoliv město vybírá poplatky za psy, nedělá nic pro to, aby byly smysluplně využity ve prospěch občanů města. Chovatelé tím mají na mysli zejména to, že v městském prostoru chybí dostatečný počet speciálních košů a pytlů na psí exkrementy a to, že městská policie nepokutuje občany, kteří si po svém zvířeti neodklízejí výkaly.

Mezi některými chovateli psů (7 %) panuje názor, že ohleduplní by neměli být pouze majitelé psů k ostatním občanům, ale i z druhé strany, ostatní občané

k chovatelům. Majitelům psů, kteří zastávají tento názor se stalo, že jejich pes byl otráven pomocí návnad s jedem, které jsou rozmisťovány netolerantními spoluobčany po městě nebo, že jejich psa otrávil či zmrzačil soused.

Někteří respondenti (7 %) si myslí, že společnost by se při pohledu na problematiku psů ve městě měla řídit spíše vlastními zkušenostmi, nežli zprávami z médií a všeobecnými předsudky. Ve společnosti se velice často poukazuje na tzv. bojová plemena, která mohou být pro člověka nebezpečná. Podle chovatelů těchto plemen psů, ale samotná plemenná příslušnost nepředurčuje psa k tomu, aby byl agresivní. Agresivním se pes stává jedině nesprávnou výchovou. Takovýto postoj respondentů se tak přiklání k již výše popsanému názoru, že za problémy se psy mohou výhradně jejich majitelé svým nezodpovědným a netolerantním jednáním.

Další část respondentů (5 %) poukazovala na problematiku množírén pro psy nebo na potřebu čipování zvířat. Objevil se zde i názor, že psi do města vůbec nepatří.

Druhou nejčastěji komentovanou problematikou zájmových zvířat ve městě bylo welfare zvířat v domácnostech. V této oblasti své názory vyjádřilo 31 % respondentů (z celkového počtu odpovídajících na otázku sociálního kontextu chovu zvířat ve městě). Mezi jeden z nejvíce zastoupených argumentů patřil ten, že pokud si kterýkoliv člověk chce pořídit zvíře, musí celou situaci dopředu a odpovědně promyslet. Zodpovědně uvážit, jak je zvíře náročné po finanční stránce, po stránce prostoru, který potřebuje nebo kolik času potřebuje, aby se mu chovatel každý den věnoval. Každý chovatel by podle respondentů měl přijmout plnou odpovědnost za výživu svého svěřence, jeho výchovu, rozmnožování, zdravotní stav, apod. Mnozí respondenti zamýšlející se nad welfare zvířat kladli důraz na práva zvířat. Podle nich je každé zvíře živý tvor, máme vůči němu jisté normativní i morální závazky. Zvíře není věcí, která by mohla za několik let omrzet, je potřeba chovat se k němu s úctou a maximální zodpovědností za jeho životní podmínky. Přeplněné kapacity městských útulků tito respondenti připisují nezodpovědným chovatelům.

Několik respondentů (7 %) hodnotilo sociální kontext chovu zájmových zvířat z odlišných, než z výše popsaných, pohledů na situaci. Jednalo se o naléhavost zajištění pohřebních služeb pro zvířata, neboť taková služba v Českých Budějovicích chybí a podle jednoho z respondentů tak všichni chovatelé ze sídliště Máj pohřbívají

svá zájmová zvířata do tamního lesa. Další respondent popisoval, že zvířata mají v životě člověka důležitou funkci. Jiní dva respondenti se shodli, že důvodem proč nemají zájmová zvířata, je finanční náročnost jejich chovu. Další dva respondenti se shodli, že lidé v dnešní době častěji komunikují spíše se zvířaty, než s dalšími lidmi, a to zejména proto, že dnešní společnost není přátelská. Jeden respondent zastává názor, že zvířata by měly chovat zejména děti, aby se naučily zodpovědnosti, aby měly kamarádský vztah ke zvířatům v dospělosti a v neposlední řadě, aby se naučily, že smrt „člena rodiny“ je přirozený proces, který je třeba přijmout.

6.9 Modelový respondent

Podle nejčastějších odpovědí ve všech otázkách dotazníku bylo možné sestavit profil tzv. modelového respondenta, tedy profil typického chovatele zájmových zvířat ve městě České Budějovice.

Tímto chovatelem by byla žena, ve věku od 18 do 64 let, která by bydlela v rodinném domě v satelitní zástavbě v městské části České Budějovice 5 (Kaliště u Českých Budějovic, Třebotovice, Pětidomí, Suché Vrbné, Nové Hlinsko, Pohúrka). Ve společné domácnosti by žila spolu se svým přítelem, neměli by děti mladší 18 let. Pracovala by jako zaměstnanec s manuálním charakterem práce. Neměla by trvalé zdravotní potíže. Nechovala by žádná hospodářská zvířata a vnímala by rozdíl mezi hospodářským a domácím mazlíčkem. V dětství by chovala křečka, dnes by na základě toho měla psa domácího a morče domácí. Nepopisovala by, jaký má ke svým zájmovým zvířatům citový vztah, ale váhu jejich životu by připisovala stejnou, jakou má hodnota lidského života. Život bez svých zvířat by si uměla představit, ale cítila by velkou ztrátu, pokud by je neměla. Zvířata by se mohla podle své vůle volně pohybovat po bytě a mohla by svou majitelku olizovat, kousat jí, jinak se jí samovolně dotýkat. Pes by mohl navíc spát i v její posteli. Svá zvířata by hladila, mazlila by se s nimi, mluvila by na ně, občas by si s nimi povídala jako s člověkem. Zvířata by chovala zejména pro potěchu a dále, že by jí dělala kamarády. Zvířata by měla na chovatelku blahodárný vliv - zlepšovala by jí náladu. Chovatelka by se nesdružovala s jinými chovateli morčat, ale na procházkách se psem by navazovala snadno nové kontakty. Ze služeb pro zájmová zvířata, které se jí ve městě nabízejí, by využívala veterinární péči a specializované obchody s potřebami pro zvířata, kde by kupovala krmivo a chovatelské potřeby. Další, jiné služby by jí ve městě

nechyběly. Psa by si koupila u chovatele, morče by dostala darem. Za svá zájmová zvířata by ročně utratila od 1 000 do 15 000 Kč a placení by nepociťovala jako žádnou finanční zátěž. Za svá zájmová zvířata by byla ochotná zaplatit (např. u veterinárního lékaře) kteroukoliv částku. Co se týče problematiky chovu zvířat ve městech, vadilo by jí nezodpovědné chování ostatních chovatelů psů, kteří po svých zvířatech neodklízejí exkrementy.

7 DISKUSE

Problematikou chovu zájmových zvířat, chovaných jako domácí mazlíčci se zabývá několik autorů. Jsou to např. (1996) v publikaci *Between people and pets*, Komárek (2012) v publikaci *Ochlupení bližní*, Hrdlička a Bratršovská (2006) v článku *Lidé a zvířata*, Plesník (2012) v článku *Mezinárodní úmluvy dvakrát o domácích mazlíčcích*, Podberscek a kol. (2000) v publikaci *Companion animals and us* nebo Veselovský (2000) v publikaci *Člověk a zvíře*. Problematiku také zkoumá svaz chovatelů zájmových zvířat *The European Pet Food Industry (Fediaf, 2013)*, který vydává soupis počtů a druhů chovaných zájmových zvířat v Evropě nebo také organizace *The International Society for Anthrozoology (Isaz, 2014)*, která vydává multidisciplinární věštník interakcí lidí a zvířat s názvem *Anthrozoös*.

Komplexní popis problematiky chovu zájmových zvířat ve městech je velice málo probádán a zachycen v odborné literatuře. Úkolem této diplomové práce bylo díky propojení biologických a sociologických znalostí přispět k deskripci a zachycení této aktuální a stále narůstající problematiky. V empirické části práce byly shromážděny náměty, které by mohly přispět k nápravě nedostatků spojených s chovem zájmových zvířat ve městě České Budějovice.

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že alespoň jedno zájmové zvíře je chováno v 79 % domácností, to odpovídá i popisu Němce (2010) podle kterého, může v rodinných domech ve městě chovat zájmová zvířata až 70 % domácností. Lehký nárůst počtu domácností, ve kterých se chovají zvířata podle dotazníkového šetření, si lze vysvětlit tím, že na dotazníkové šetření odpovídalo větší množství lidí chovajících zájmová zvířata, než těch, kteří žádné zvíře nemají.

Vlivem socio-demografických aspektů na chovatelství zájmových zvířat se zabývá jen velice malé množství autorů. Z dotazníkového šetření vyplývá, že zájmová zvířata chovají častěji ženy, než muži. To může být dáno i tím, že podle výsledků Českého statistického úřadu (2013) žije ve městě celkově více žen, nežli mužů. Dalším výsledkem dotazníkového šetření bylo, že zájmová zvířata chovají nejvíce lidé ve věku od 18 do 64 let, zatím co starší občané chovají zájmová zvířata pouze v pěti případech z dvanácti. To může být opět zřejmě dáno tím, že ve městě žije, podle magistrátu města ČB (2003), celkově nejvíce obyvatel ve věku od 20 do 64 let, starších obyvatel, oproti zbytku občanů, zcela nejméně.

Nejčastěji chovaným zájmovým zvířetem je pes domácí. To odpovídá i výsledkům Kozlovové (2011), Serbausové (2012), Fediaf (2012) a Záruby (2013). Více než jedno zájmové zvíře chová 50 % respondentů. Tento výsledek se shoduje s Kozlovovou (2011), podle které mělo více než jedno zájmové zvíře 49 % respondentů.

Dotazníkové šetření potvrdilo i šetření Fediaf (2013), že lidé mají ke svým zájmovým zvířatům velice vysoký citový vztah a že by si mnohdy nedovedli představit život bez svého zvířete, kterého považují za člena rodiny. Valná většina respondentů rovněž odpověděla, že se zvířata mohou volně pohybovat po obývacích prostorech. Tento výsledek se shoduje s názorem Kruse (2000), podle kterého je soužití v domácnosti společně se zvířetem výsledkem vysokého citového vztahu, který ke zvířatům máme.

Nejčastějším důvodem chovatelství zájmových zvířat je podle respondentů potěšení ze samotného chovu a získání kamaráda v podobě zvířete, což odpovídá i šetření Kruse (2000) a Fediaf (2013). Respondenti v dotazníkovém šetření dále odpovídali, že zvířata jim nejvíce zlepšují náladu. Podle Fediaf (2013) totiž zvířata silně odbourávají stres a pomáhají zlepšit psychický a emoční stav chovatele. Ti z respondentů, kteří uvedli, že se sdružují s ostatními lidmi při procházkách se svým zvířetem, potvrdili šetření Robinse a kol. (1991), z jehož výzkumů vyplývá, že díky psům se lidé mnohem snadněji seznamují.

8 ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo poskytnout komplexní pohled na problematiku chovu zájmových zvířat ve městě a v Českých Budějovicích speciálně. K deskripci sociálních, psychologických, ekonomických a environmentálních aspektů zájmového chovatelství byla použita případová studie, která využila sociologické techniky sběru a analýzy dat.

Dotazníkové šetření probíhalo od července 2013 do ledna 2014 a bylo určeno pro obyvatele města České Budějovice. Výsledkem dotazníkového šetření je profil tzv. modelového respondenta, tedy profil chovatele složený vždy z odpovědí, které měly v jednotlivých otázkách dotazníku nejčtetnější zastoupení. Profil modelového respondenta potvrzuje, že zájmová zvířata chovaná jako domácí mazlíčci mají pro chovatele zvláštní význam. Alespoň jedno zájmové zvíře chová téměř 80 % českobudějovických domácností. Zájmová zvířata v domácnostech jsou často brána za členy rodiny (váze jejich života je připisován stejný význam jako váze života lidí, mnozí lidé si dovedou jen těžko představit život bez nich, apod.) a mají kladný vliv na psychiku chovatelů. Dotazníkové šetření dále ukázalo, že socio-demografické aspekty (pohlaví, věk, typ bydlení, typ zaměstnání, apod.) nemají přílišný vliv na to, zdali se zájmová zvířata chovají. Nejčastěji chovaným zájmovým zvířetem je pes domácí (*Canis familiaris*). Polovina respondentů však chová více než jedno zájmové zvíře. V domácnostech tak lze najít ještě velké množství malých savců v čele s morčaty domácími (*Cavia porcellus*), králíky domácími (*Oryctolagus domesticus*) a potkany obecnými (*Rattus norvegicus*). České Budějovice mají postačující kapacitu služeb určených zájmovým zvířatům, o čemž svědčí i fakt, že většina respondentů má pocit, že ve městě je k dispozici naprosto všechno, co pro svá zvířata potřebují. Z finančního zhodnocení chovatelství vyplývá, že chovatelé by byli ochotni zaplatit kteroukoliv částku za své zájmové zvíře (např. u veterinárního lékaře) i přes to, že v průměru zaplatí za svá zvířata ročně pouze 1 000 až 15 000 Kč a placení nepovažují za žádnou finanční zátěž svého rozpočtu. Většina respondentů se při hodnocení chovu zvířat ve městě zmiňovala o problematice psů, resp. o problematice legislativy ve městě spojenou se psy a možnostmi jejich venčení nebo spojenou s nedostatečným postihem chovatelů, kteří po svých psech neodklízejí exkrementy, které jsou pro všechny občany města obrovskou zátěží.

Diplomová práce by měla díky svému charakteru poskytnout komplexní pohled na chov zájmových zvířat ve městě České Budějovice. Měla by být objektivní publikací nejen pro čtenáře, ale např. i pro podnikatele či pro magistrát města, kteří by na základě námětů z dotazníkového šetření mohli uspokojit potřeby obyvatel.

9 PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY

ALURU, N. a VIJAYAN, M. M. Stress transcriptomics in fish: A role for genomic cortisol signaling. *General and Comparative Endocrinology*. New York: Academic Press, 2009, 164(2-3):142-150. ISSN 0016-6480

BANKS, R. E., SHARP, J. M., DOSS, S. D. a VANDERFORD, D. A. *Exotic small mammal: Care and husbandry*. Vyd. 1. Iowa: Wiley-Blackwell, 2010. 192 s. ISBN 978-0-8138-1022-5

BARÁT, E. *Chováme králiky*. Vyd. 2. Bratislava: Príroda, 1986. Edice: Živočišná výroba-Knižnica drobnochovateľa. 164 s. ISBN 80-07-00164-6

BARTASH, L. M. *Pet names and history: A-Z*. Vyd. 1. Chattanooga: Penman, 2006. 163 s. ISBN 978-19324-96-598

BECK, A. a KATCHER, A. *Between people and pets: The Importance of animal companionship*. Vyd. 1. West Lafayette: Purdue University Press, 1996. 344 s. ISBN 1557530777

BROOKS, H. L., ROGERS, A., KAPADIA, D., PILGRIM, J., REEVES, D. a VASSILEV, I. Creature comforts: Personal communities, pets and the work of managing a long-term condition. *Chronic Illness*. London: Sage publications, 2013, 9(2):87-102. ISSN 1742-3953

BRZOBOHATÁ, H. *Pomeranian* [online] [cit. 2013-7-15]. Dostupné z: <http://www.pomeranian.cz/plemeno.htm>

CASTLE, W. E. The domestication of the Rat. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*. Washington, D. C.: Academy, 1947, 33(5):109-117. ISSN 0027-8424

ČACKÁ, M. Původ a historie domácího potkana. In: VÝŠEK, O. *Základní organizace chovatelů morčat a jiných drobných hlodavců* [online]. Praha: ZO chovatelů morčat a jiných drobných hlodavců, 2008, c2008-2010 [cit. 2013-11-01]. Dostupné z: <http://www.klubmorcat.cz/potkani/puvod-a-historie-domaciho-potkana.html>

ČESKÁ PODNIKATELSKÁ POJIŠŤOVNA. *Pojištění psů Hafan*. Vyd. 1. Praha: Česká podnikatelská pojišťovna, Vienna insurance group, 2013. 2 s. Brož.

ČESKÁ POJIŠŤOVNA. *Pojištění psů a koček: Mazlíček*. Vyd. 1. Praha: Česká pojišťovna, 2012. 4 s. Brož.

ČESKO. Zákon č. 246/1992 Sb., o ochraně zvířat proti týrání. In: *Sbírka zákonů ČR*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2008. částka 133, s. 6612. ISSN 1211-1244

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2001, 2011, 2012, 1013, c2014 [cit. 2014-01-03]. Dostupné z: www.czso.cz

ELIÁŠ, K. a SVATOŠ, M. *Nový občanský zákoník 2014*. Vyd. 1. Ostrava: Sagit, 2012. Edice: ÚZ: úplné znění, č. 900. 320 s. ISBN 978-80-7208-920-8

FÉDÉRATION CYNOLOGIQUE INTERNATIONALE. Statistics 2012: Europe. In: FCI. *Fédération Cynologique Internationale: For dogs worldwide* [online]. Thuin: FCI, 2012, c1998-2010 [cit. 2013-12-14]. Dostupné z: www.fci.be

FEDIAF. *The European Pet Food Industry* [online]. Bruxelles: Fediaf, 2010, 2012, 2013, c2013 [cit. 2013-12-31]. Dostupné z: www.fediaf.org

FREEMAN, M. in VELEMÍNSKÝ, M., ed. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. Vyd. 1. České Budějovice: Dona, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6

FUNK, A. a VRABEC, V. Teraristika pro univerzitu třetího věku: Z historie teraristiky. In: KOS, P. *Univerzita třetího věku*. Česká zemědělská univerzita v Praze [online]. Praha: SMEP, 2003, c2003 [cit. 2013-07-07]. Dostupné z: http://etext.czu.cz/php/skripta/kapitola.php?titul_key=64&idkapitola=185

GASSNER, G. *Křeček: milý, roztomilý, aktivní*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006. Edice: Domáci mazlíček. 62 s. ISBN 8024716615

HÁJKOVÁ, M. Fancy rat aneb luxusní potkan. *Fauna*. Brno: Fauna Magazín, 2007, 18(22):19-23. ISSN 1211-538X

HARVEY, B. S. in AETNA. *Intelihealth: The Trusted Source* [online]. Hartford: Aetna, 2013, revised 24. 02. 2012, c01-2013 [cit. 2013-07-15]. Dostupné z: www.intelihealth.com

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2

- HOFMANN, J. a NOVÁK, J. *Akvaristika: Jak chovat tropické ryby jinak a lépe*. Vyd. 1. Praha: X-Egem, Nova, 1996. 197 s. ISBN 80-7199-009-4
- HRDLIČKA, F. a BRATRŠOVSKÁ, Z. Lidé a zvířata. *Britské listy* [online]. Praha: Občanské sdružení Britské listy, 2006, 27.06.2006 [cit. 2013-12-31]. ISSN 1213-1792. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/29137.html>
- IAHAIO. *International Association of Human-Animal Interaction Organisations* [online]. Rostock: Iahaio, 2014, c2014 [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: www.iahaio.org
- ISAZ. *The International Society for Anthrozoology* [online]. Davis: Isaz, 2014, c2000-2011 [cit. 2014-3-29]. Dostupné z: www.isaz.net
- JIRMAN, L. České Budějovice: Části města, katastrální území a PSC. *BUDWeb.cz* [online]. České Budějovice: Belleville, 2000, ©c2001-2002 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://www.budweb.cz/cesky/budejovice/casti.htm>
- KAVKOVÁ, M. Pískomil mongolský. In: TRÁVNÍČKOVÁ, M. *Planeta zvířat* [online]. Praha: Inzertspoj, 2008, c2005-2014 [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://clanky.planetazvirat.cz/08004-piskomil-mongolsky-1.html>
- KOBILKOVÁ, O. E-mailová korespondence [online] 2013, 26. 11. 2013 [cit. 2013-11-27]. Dostupné z: olga.kobilkova@ceskapojistovna.cz
- KOLER-MATZNICK J. The origin of the dog revisited. *Anthrozoös*. New York: Bloomsbury, 2002, 15(2):98-188. ISSN 0892-7936
- KOMÁREK, S. *Ochlupení bližní: Zvířata v kulturních kontextech*. Vyd. 2. Praha: Academia, 2012. 264 s. ISBN 978-80-200-2113-7
- KÖTTLER, E. a STEIMEROVÁ, CH. *Můj pískomil a já*. Vyd. 1. Praha: Vašut, 2006. 64 s. ISBN 80-7236-445-6
- KOZLOVOVÁ, A. *Domáci mazlíčci* [online] Praha: Marek Demčák, 2011, c2008-2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/18915/>
- KRČEK, K. Z historie naší akvaristiky. *Akvárium terárium*. Praha: Aqua Tropic, 2007, 47(2):5-7. ISSN 0002-3930

- KREMATORIUM ZVÍŘAT BRNO. *Krematorium zvířat Brno* [online]. Brno: Krematorium zvířat Brno, 2014, c2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: www.prevozovasluzba.cz
- KRUSE, C. R. The relevance of “animal issues”for sociology. *ISAZ Newsletter*. London: Sage, 2000, 12(20):2-6. Brož.
- KOZÁK, B. *Komora veterinárních lékařů České republiky* [online]. Praha: Drosera, 2013, c1996-2011 [cit. 2013-10-03]. Dostupné z: www.vetkom.cz
- LACINOVÁ, J. in VELEMÍNSKÝ, M., ed. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. Vyd. 1. České Budějovice: Dona, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6
- LORENCOVÁ, P. Pojištění mazlíčka: Ano či ne? *Mladá fronta E 15: deník pro ekonomiku a byznys*. Praha: Mladá fronta, 2013, 27. 9. 2013(1535):3. ISSN 1803-4543
- LORENZ, K. *Základy etologie: Srovnávací výzkum chování*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1993. 254 s. ISBN 80-200-0477-7
- MACHOLÁN, M. Myš domácí. *Vesmír*. Praha: Vesmír, 1997, 4(1):208. ISSN 1214-4029
- MANDAUSOVÁ, K. Netradiční byznys: V České republice je nás jen pár, říká zvířecí psycholog. In: MAFRA. *iDNES.cz* [online]. Praha: Mafra, 2009, c1999-2013 [cit. 2013-12-15]. Dostupné z: <http://finance.idnes.cz/netradicni-byznys-v-ceske-republice-je-nas-jen-par-rika-zvireci-psycholog-1ll/podnikani>
- MAROUŠOVÁ, M. *Kryptosporidiové infekce zájmových zvířat*. České Budějovice, 2012. Bakalářská práce. Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity, Katedra biologických disciplín. Vedoucí bakalářské práce doc. Ing. Martin Kváč, PhD.
- MARTIN, F. a FARNUM, J. Animal-assisted therapy for children with pervasive developmental disorders. *Western Journal of Nursing Research*. Thousand Oaks: Sage publications, 2002, 24(6):657-670. ISSN 0193-9459
- MAGISTRÁT MĚSTA ČB. *Informační listy: České Budějovice*. Vyd. 1. České Budějovice: Magistrát města České Budějovice, 2003. 52 s. Brož.
- MOREY, D. *Dogs: Domestication and the development of a social bond*. Vyd. 1. New York: Cambridge university press, 2010. 204 s. ISBN 978-0-521-76006-5

MOTYČKA, V. Osmák degu. *Fauna*. Brno: Fauna Magazín, 2007, 18(15):21-22. ISSN 1211-538X

MOTYČKA, V. Pískomil mongolský a jeho chov. In: Fauna Magazín. *ifauna* [online]. Brno: Fauna Magazín, 2010, c1999-2013 [cit. 2013-12-14]. Dostupné z: <http://www.ifauna.cz/drobnisavci/clanky/r/detail/4235/piskomil-mongolsky-a-jeho-chov/>

MOTYČKA, V. a MOTYČKOVÁ, H. *Křečci a jejich chov*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. Edice: Průvodce chovatele. 144 s. ISBN 978-80-247-1780-7

NADACE NA OCHRANU ZVÍŘAT. *Průzkum legálního trhu s volně žijícími druhy zvířat v zajetí v České republice*. Praha: Nadace na ochranu zvířat, 2006. 31 s. ISBN 8023984713

NĚMEC, J. Miliardy za mazlíčky. *Lidové noviny*. Praha: Mafra, 2010, 23.10.2010:13. ISSN 1213-1385

NERANDŽIČ, Z. *Animoterapie: aneb jak nás zvířata umí léčit*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2006. 159 s. ISBN 80-00-01809-8

NERADŽIČOVÁ, P. *Fretka jako domácí zvíře*. Vyd. 1. Praha: Vašut, 1999. 72 s. ISBN 80-7236-103-1

ODENDAAL, J. *Zvířata a naše mentální zdraví: Proč, co a jak*. Vyd. 1. Praha: Brázda, 2007. 176 s. ISBN 978-80-209-0356-3

PLESNÍK, J. Mezinárodní úmluvy dvakrát o domácích mazlíčcích. *Ochrana přírody*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny Česká republika, 2012, 2012(1):10-13. ISSN 1210-258X

PODBERSCEK, A. L., PAUL, E. S. a SERPELL, J. A. *Companion animals and us: Exploring the relationships between people and pets*. Vyd. 1. New York: Cambridge University Press, 2000. 348 s. ISBN 0521631130

POLÁK, K. *Akvaristika*. Vyd. 1. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1986. 232 s. Publikace č. 3885--07-009-86--04/55. Brož.

ROBINS, D. M., SANDERS, C. R. a CAHILL, S. E. Dogs and their people: Pet-facilitated interaction in a public setting. *Journal of contemporary ethnography*. Thousand Oaks: Sage publications, 1991, 20(1):3-25. ISSN 0891-2416

- RÖGER-SCHMIDT, H. *Činčila: aktivní, zábavná, hbitá*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006. Edice: Domáci mazlíček. 64 s. ISBN 80-247-1758-1
- ROLEČKOVÁ, E. Pašování zvířat. In: ČIŽP. *Česká inspekce životního prostředí* [online]. Praha: ČIŽP, 2001, poslední aktualizace 12. 12. 2003 [cit. 2013-12-14]. Dostupné z: http://www.cizp.cz/170_Pasovani-zvirat
- ŘÍHOVÁ, M. *Chov koček*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 162 s. ISBN 978-80-247-1804-0
- ŘÍMALOVÁ, V. E-mailová korespondence [online] 2013, 17. 12. 2013 [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: veronika.rimalova@slavia-pojistovna.cz
- SAK, P. a KOLESÁROVÁ, K. *Sociologie stáří a seniorů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. 232 s. ISBN 978-80-247-3850-5
- SEDLÁŘOVÁ, J. Fretka-domáci miláček 21. století. In: Fauna Magazín. *ifauna* [online]. Brno: Fauna Magazín, 2010, c1999-2013 [cit. 2013-12-14]. Dostupné z: <http://www.ifauna.cz/drobni-savci/clanky/r/detail/4369/fretka-domaci-milacek-21-stoleti>
- SERBAUSOVÁ, M. *Domáci mazlíčci* [online] Praha: Marek Demčák, 2012, c2008-2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.vyplnto.cz/databaze-dotazniku/24520>
- SKÁLOVÁ, S. E-mailová korespondence [online] 2014, 18. 2. 2014 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: sylva.skalova@vetkom.cz
- SKOUPÁ, L. *Jak na to: Osmák degu*. Vyd. 1. Praha: Vašut, 2000. 56 s. ISBN 80-7236-113-9
- SLAVIA POJIŠŤOVNA. *Pejsek a kočička: Pojištění vašich miláčků*. Praha: Slavia pojišťovna, 2013. 3 s. Brož.
- SOUČEK, Z. *Retrospektivní rejstřík katastrálních území*. Vyd. 5. Praha: Český úřad zeměměřický a katastrální, 2010. 254 s. Brož.
- ŠIMEČEK, J. Morčata. In: TRÁVNÍČKOVÁ, M. *Planeta zvířat* [online]. Praha: Inzertspoj, 2011, c2005-2014 [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://casopis.planeta-zvirat.cz/111124-morcata-1.html>

- ŠIMEK, V. Zakrslí králíci: Plánujete chov „zakrslíka“? In: Fauna magazín. *ifauna* [online]. Brno: Fauna Magazín, 2013, c1999-2013 [cit. 2013-10-31]. Dostupné z: <http://www.ifauna.cz/kralici/clanky/r/detail/6653/zakrsl-kralici>
- TICHÁ, V. in VELEMÍNSKÝ, M., ed. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. Vyd. 1. České Budějovice: Dona, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6
- VÁŇA, J. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích: základní údaje. In: POKORNÝ, J. *Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích* [online]. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2014, c2014 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: www.jcu.cz/data_fakta
- VAVROŇ J. Psů a koček je v ČR na obyvatele nejvíce v Evropě. In: BORGIS. *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis, 2012, c2003-2014 [cit. 2013-23-7]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/261476-psu-a-kocek-je-v-cr-na-obyvatele-nejvice-v-evrope.html>
- VEGER, Z. *Kapesní atlas okrasných ptáků*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981. 336 s. Publikace č. 6-82-24/1. Brož.
- VESELOVSKÝ, Z. *Člověk a zvíře*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2000. 246 s. ISBN 80-200-0756-3
- VETÝŠKA, M. Jako první na trhu nabízí Home Credit veterinární péči na splátky. In: Home credit. *Home Credit*. Tiskové zprávy 2007 [online]. Brno: SiteOne, 2007, 26. 09. 2007 [cit. 2013-07-14]. Dostupné z: <http://www.homecredit.cz/tiskove-zpravy/jako-prvni-na-trhu-nabizi-home-credit-veterinarni-peci-na-splatky>
- WALT DISNEY FAMILY MUSEUM. *The Walt Disney Family Museum* [online]. San Francisco: Walt Disney Family Museum, 2013, c2013 [cit. 2013-20-7]. Dostupné z: <http://www.waltdisney.org>
- ZÁRUBA, T. *Domáci mazlíčci v době dovolené* [online] Praha: Marek Demčák, 2013, c2008-2014 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/domaci-mazlicci-v-dobe-dovol/>
- ZELTZMAN, P. a JOHNSON, R. A. *Walk and hound lose a pound*. Vyd. 1. West Lafayette: Purdue University Press, 2011. 150 s. ISBN 1557535817

10 PŘÍLOHY

Příloha 1. Dotazník, který byl předložen respondentům k vyplnění.

Dobrý den,
mé jméno je Michaela Maroušová, jsem studentkou Zemědělské fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a zpracovávám diplomovou práci na téma Sociální kontext chovu zájmových zvířat ve městě České Budějovice. Prosím Vás o vyplnění zcela anonymní ankety, jejíž data mi budou sloužit jako podklad pro výzkumnou část práce. Jakékoliv dotazy Vám ráda zodpovím na emailu rai4@seznam.cz. Předem mnohokrát děkuji za Váš čas.
Vaši odpověď prosím označte křížkem ⊗, volnou odpověď vepište hůlkovým písmem.

1 Jste?

- Žena
- Muž

2 Věk?

- 18-30 let
- 31-64 let
- 65 a výše let

3 Bydlíte v?

- Bytě
- Rodinném domě

4 Typ Vašeho bydlení?

- Panelové sídliště
- Činžovní dům
- Dům ve starší vilové čtvrti
- Dům v satelitu
- Jiný typ-jaký?

5 Ve které konkrétní městské části bydlíte? (Např. Čtyři Dvory, sídliště Vltava, centrum, Rožnov...)

Odpověď:

6 Zaměstnání?

- Zaměstnanec
- Podnikatel
- Student
- Nezaměstnaný
- Důchodce
- Rodič na mateřské dovolené

7 Charakter Vaší práce je spíše?

- Manuální práce
- Duševní práce

8 S kým žijete ve společné domácnosti?

- S manželem/manželkou
- S přítelem/přítelkyní
- S kamarády
- S rodiči
- Sám
- Jinak-jak?

9 Máte dítě/děti mladší 18 let?

- Ano
- Ne

10 Máte nějaké trvalé zdravotní potíže?

- Ano
- Ne

11 Měl/a jste nějaké zvíře v dětství?

- Ano-jaké?
- Ne

12 I v městském prostředí lze chovat hospodářská zvířata, chováte nějaké?

- Ano-jaké?
- Ne

13 Vnímáte nějaký rozdíl mezi domácím mazlíčkem a hospodářským zvířetem?

- Ano
- Ne

Pokuste se slovně vyjádřit:

14 Máte nějaké zájmové zvíře? (Zájmové zvíře = domácí mazlíček = zvíře, které nemá hospodářský efekt a slouží zejména k potěšení nebo zájmové činnosti člověka, např. pes domácí, potkan obecný, chameleon jemenský,...). (v případě, že chováte

více druhů, prosím, jednotlivé oddělte čárkou, a to i v následujících otázkách)

- Ano-jaký druh?
- Nemám žádné → pokračujte prosím na poslední otázku č. 31

15 Pokud chcete, můžete doplnit další informace o Vašem domácím mazlíčkovi (Např. jméno, plemeno, vztah jaký k sobě máte, cokoliv dalšího).

16 Proč zvíře/zvířata chováte? (Ize zatrhnout více možností)

- Pro potěchu
- Je to mé hobby
- Dělá mi kamaráda
- Udává mi jistou společenskou prestiž
- Pro ochranu mně samotného nebo mého majetku (v případě psa)
- Pro komerční účely
- Z jiného důvodu-jakého?

17 Na jakou úroveň své zvíře stavíte?

- Dávám jeho životu stejnou váhu jako lidskému životu
- Dávám jeho životu menší váhu než lidskému životu
- Dávám jeho životu vyšší váhu než lidskému životu

18 Při kontaktu se zvířetem? (Ize zatrhnout více možností)

- Na zvíře nesahám
- Zvíře hladím
- Se zvířetem se mazlím
- Na zvíře mluvím
- Se zvířetem si povídám jako s člověkem
- Něco jiného-co?

19 Necháváte zvíře, aby Vás olizovalo, kousalo, jinak se Vás samovolně dotýkalo?

- Ano
- Ne

20 Dovolujete zvířeti, aby samovolně chodilo ze své ubikace do prostoru, který obýváte Vy? (Ize zatrhnout více možností)

- Ano, zvíře může chodit do bytu, ale jen na vymezená místa
- Ano, zvíře žije v bytě, ale může chodit jen na vymezená místa

- Ano, zvíře může chodit do bytu, na kterékoliv místo chce
- Ano, zvíře žije v bytě, může chodit, na kterékoliv místo chce
- Ano, zvíře může spát i v mé posteli
- Ne

21 Dovedete si představit život bez Vašeho zvířete?

- Ano, když bych zvíře neměl/a nic by se nestalo
- Ano, ale cítil/a bych velkou ztrátu
- Ne, nedovedu si vůbec představit život bez zvířete
- Jiná odpověď- jaká?

22 Máte pocit, že na Vás má Vaše zvíře blahodárný vliv? *(lze zatrhnout více možností)*

- Ano, zlepšuje mi náladu
- Ano, udržuje mou kondici
- Ano, uzdravuje mne
- Ne
- Jiná odpověď-jaká?

23 Jaké služby v oblasti domácích mazlíčků využíváte? *(lze zatrhnout více možností)*

- Salony pro psy a kočky
- Veterinární péče
- Hotely a penziony pro zvířata
- Specializované obchody s potřebami pro zvířata
- Zvířecí psychoterapeuti
- Pohřební služby pro zvířata
- Pojištění domácích mazlíčků
- Úvěr v bance na úhradu výloh spojených s domácím mazlíčkem
- Jiné-jaké?

24 Jaké služby Vám ve Vašem okolí chybí a uvítal/a byste je?

Odpověď:

25 Pokuste se odhadnout, kolik přibližně peněz utratíte ročně za všechna svá zájmová zvířata *(za krmivo, vybavení, veterinární péči,...)?*

Odpověď:

 KČ

26 Jak velkou finanční zátěž pro Vás představují peníze utracené za domácí mazlíčky?

- Placení zvládám a nepociťuji to jako žádnou finanční zátěž
- Placení zvládám, ale pociťuji to jako mírnou finanční zátěž
- Placení zvládám, ale představuje to pro mne velkou finanční zátěž

- Placení nezvládám a jsem schopný/á se kvůli domácím mazlíčkům zadlužit

27 Kolik byste maximálně byl/a ochoten/ochotna utratit za svého domácího mazlíčka (např. u veterinárního lékaře)? *(Ize odpovědět na jednu i více možností)*

- Při pořizovací ceně zvířete od 0-1.000 Kč - odpověď:
 Při pořizovací ceně zvířete od 1.001-5.000 Kč - odpověď:
 Při pořizovací ceně zvířete od 5.001-10.000 Kč - odpověď:
 Při pořizovací ceně zvířete od 10.001 a více Kč - odpověď:

28 Kde obstaráváte krmivo a další potřeby pro Vaše domácí mazlíčky? *(Ize zatrhnout více možností)*

- V hypermarketu
 V supermarketu, v samoobsluze
 V zoobutiku
 U veterinárního lékaře
 Na internetu
 Jinde-kde?

29 Kde jste si svého domácího mazlíčka koupil/a? *(Ize zatrhnout více možností)*

- V zoobutiku
 Přes internet
 V útulku
 U chovatele
 Na burze
 Dostal/a jsem jej darem
 Jinde-kde?

30 Sdružujete se s ostatními chovateli? *(Ize zatrhnout více možností)*

- Ano, na internetu
 Ano, v klubu chovatelů mého zvířete
 Ano, při vycházkách s mým zvířetem
 Ano, jinde-kde?
 Ne

31 Je ještě něco důležitého v kontextu chovu domácích mazlíčků ve městě co byste chtěl/a říct?

Ještě jednou Vám děkuji za Váš čas při vyplňování ankety.
Bc. Michaela Maroušová

Příloha 2. Příklad archu papíru (velikosti A3), na kterém je v každém řádku jeden celý online dotazník.

Zdroj: Vlastní šetření.

Příloha 3. Detail archu papíru s výsledky, ukázaného v příloze 2.

1. Jste?	2. Věk?	3. Bydlíte v?	4. Typ Vašeho bydlení?	5. Ve které konkrétní městské části bydlíte?	6. Zaměstná
Žena	18-30 let	Rodinném domě	Dům ve starší vilové čtvrti	Čtyři Dvory	Student
Muž	18-30 let	Bytě	Panelové sídliště	Máj	Podnikatel
Žena	18-30 let	Bytě	Panelové sídliště	Máj	Zaměstnanec
Žena	18-30 let	Bytě	Činžovní dům	centrum	Student
Žena	31-64 let	Bytě	Dům ve starší vilové čtvrti	Havlíčková kolonie	Zaměstnanec

Zdroj: Vlastní šetření.